

Molitva Majci

Tebi, Ženo,
koja si bila kadra
strpat sve sumnje
pod noge Vjeri.

Tebi, koja si bila hrabra
ponijet neshvaćanje
u nečuvenoj mjeri,
da se ostvari naum od praiskona
– da postaneš „Ona”,
koja će otvorit Rajske Dveri.

Tebi pred noge
svoje sumnje stavljam
i nesigurnosti svoje,
koje se boje
i preklinjem Te
dok Te molitvom pozdravljam:
„Prepoznaš me, Majko!
Ta, sin sam Tvoj,
a Kristov brat.

Prihvati me za ruku
i stazom vjere me vodi,
jer sa sumnjama bijem boj.
Sa strahovima vodim rat
žvačući vlastitu muku
što mi ponestaje snage
kročiti sam za svojom težnjom;
u visine – k slobodi!”

Zato sklopljenih ruku
pred Tobom klečim,
a ne stojim
ja, koji se pomalo bojim
i vapim: „Vodi me, Majko, vodi!”

Zlatko Rajčević

Katolički list

Zvonik

GOD. XXVI. BR. 5 (306) | svibanj (maj) 2020. | cijena 150 din

ISSN 1451-2149

TEMA BROJA:
O „SPASONOSNOJ
BEZBOŽNOSTI”

Blažena svakodnevnica!

Poštovani čitatelji, proteklih mjeseci doživjeli smo jedno (iz)vanredno iskustvo koje je na tezulju stavilo našu „normalnu” svakodnevnicu, koja nam se do sada činila poprilično nenormalnom, užurbanom i često nepoželjnom. Svakako da je intenzitet nezadovoljstva ovisio o tome tko se čime bavi, gdje i od čega živi. Nakon svega, s uzdahom govorimo: „Joj valjda će ovo ludilo proći, da se možemo vratiti normalnom životu”. Čini mi se da je ovo „koronalno vrijeme” svima nama usmjerilo pogled prema jednoj mogućoj datosti, a to je da ovo naše „loše” može biti puno gore. Razmotrimo malo tu misao.

PRVO: KAKO JE LIJEPO BITI ZDRAV!

U proteklom vremenu, a i sada, svi smo bili potencijalni bolesnici, i potencijalni prijenosnici bolesti. Mogu samo zamisliti kako su se osjećali stariji ljudi i oni koji imaju neko kronično oboljenje!? Kako je teška potpuna izolacija! Neki su tek nedavno, nakon dva mjeseca vidjeli svoje roditelje, svoju djecu, voljenu unučad, prijatelje i rodbinu. Neki još uvijek nisu. Kako je bolno gledati voljenu osobu s prozora, a u tebi sve treperi od želje da ju zagrliš i poljubiš. A kako je tek onima kojima je to „normalna” svakodnevica? Koji su ostavljeni i zaboravljeni? Koji nemaju nikoga... Koji godinama leže u bolovima, i pored svih dozvola ne mogu prošetati ni po svojoj sobi, a kamoli po ulici. Je li normalno da ih se ne sjetimo?

DRUGO: KAKO JE LIJEPO IMATI NEKOGA!

I reče Jahve, Bog: „Nije dobro da čovjek bude sam: načinit ću mu pomoć kao što je on”. (Post 2,18)

Policijski sat, osobito ovi cjelodnevni, sve su nas primorali da ostanemo u svojim domovima i u krugu svojih obitelji. Iskustva su razna: od međusobnog druženja, razgovora o onome o čemu nikad nismo pričali, igranja, obiteljskih molitava krunice i križnoga puta, pomaganja susjedima i starima, kreativnih radionica po dvorištu i stanovima, ljubavi, svađa, pa do obiteljskog nasilja. Kao da je vrijeme izolacije iznjedrilo one osjećaje koje smo u nutрини prikrili. Je li normalno da nam država mora zabraniti kretanje da bismo odvojili vrijeme jedni za druge?

TREĆE: KAKO JE LIJEPO BITI U CRKVI!

Proteklih mjeseci, sudjelovanje na svetim misama bilo je praktično skoro idealno! Mogli smo se udobno smjestiti u omiljenu fotelju, u pidžami ili u nekoj dugoj ugodnoj odjeći, birati kojeg ćemo svećenika slušati, usput kuhati ručak, nitko ne komentira u sebi zašto si došao, ne moraš sjediti s kime ne želiš, ne moraš tražiti parkirališno mjesto, čak se SVATKO može i duhovno pričestiti! Međutim, ni to ne valja! Nedostaje nam hladna ili prevruća crkva s neugodnim klupama, nedostaje nam Euharistija, nedostaje nam ispovijed, nedostaje nam zajednica, čak nam i župnik nedostaje.

I hvala Bogu da je tako! Jer da nam ne nedostaje, ne bismo bili normalni katolici!

I na kraju dragi čitatelji, polako se vraća i ta blažena svakodnevica koja će nam uskoro opet biti nenormalna, užurbana, često i nepoželjna. Poučeni (iz)vanrednim iskustvom, možda ćemo nešto i naučiti. Ako ništa, barem ćemo možda zapamtiti ove tri lijepe stvari.

EUHARISTIJA – trajna Kristova prisutnost na zemlji

Bliži nam se godišnja proslava Tijelova ili Brašančeva, kako ga još u našim krajevima nazivamo. Jednom godišnje s ponosom izlazimo na ulice našega mjesta slijedeći Presveto, pravo Kristovo Tijelo. Vršeći ovu pobožnost, kao narod Božji hodamo za svojim Gospodinom. I učenici su hodali za njim slušajući i diveći se njegovim riječima koje su nadilazile riječi svih starozavjetnih učitelja. Gledali su koja je dobra činio drugima kada bi ih se samo dotakao ili tek izgovorio poneku spasiteljsku riječ. Sveti Petar nakon uskrsnuća svjedočio je „kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim i snagom, njega koji je, jer Bog bijaše s njime, prolazio zemljom čineći dobro i ozdravljajući sve kojima bijaše ovladao đavao” (Dj 10,38). Isus ni danas ne prestaje prolaziti zemljom i činiti dobro. Nije naše

Njegovo živo Presveto Tijelo želimo pokazati svakome. Tu je sve blago ovoga svijeta. U Presvetom se krije sva snaga preobrazbe, ozdravljenja, oslobođenja. Nitko drugi ne može učiniti ono što čini naš Bog. Svoju vjeru u njegovu stvarnu prisutnost u euharistiji crpimo iz samoga događaja njegova uskrsnuća. Izvor i početak naše vjere je već viđeno tijelo Uskrsloga koje je preobraženo i nije više podložno fizičkim ograničenjima. Istodobno je i materijalno i duhovno. Istodobno je na zemlji i na nebu. Istodobno nam se daje za jelo i sjedinjeno je s Ocem i Duhom Svetim kao dio Trojstva. Onaj koga u euharistijskom kruhu pokazujemo cijelome svijetu, vladar je nad vidljivom i nevidljivom stvarnošću.

O, kako je lijepo imati udjela u vjeri. Ne može se njegova prisutnost znanstveno dokazivati. Nema tu previše razumskog objašnjenja. Razum može biti i u zabludi. Jedino nam naša vjera otkriva da je Krist trajno s nama. Nisu važni ni neki posebni osjećaji i doživljaji. Važno je prihvaćanje u vjeri.

Euharistijskom procesijom želimo Krista pokazati svijetu. Ako čovjek koga je prevario đavao odbija tražiti Gospodina, mi ćemo ovom pobožnošću svjedočiti da je Krist vladar nad svim stvorenjem. Mi ćemo ljudima donositi Krista.

vrijeme ništa zdravije ni drugačije od onog vremena u kojem je Isus bio na zemlji. I danas su mnogi bolesni, ne samo fizički, nego duhovno. Mnogima je danas ovladao đavao, uvjeravajući ih kako je sve ovo u što kao Crkva vjerujemo bezvrijedno i bespotrebno. Ima ih i koji žive u uvjerenju da je naša vjera obmana naroda radi sabiranja novca kako bi se živjelo na grbači drugih. Doista, đavao vlada. Ali njegova vladavina je već osuđena na propast jer ograničen je samo na ovaj svijet.

Euharistijskom procesijom želimo Krista pokazati svijetu. Ako čovjek koga je prevario đavao odbija tražiti Gospodina, mi ćemo ovom pobožnošću svjedočiti da je Krist vladar nad svim stvorenjem. Mi ćemo ljudima donositi Krista. Ne nekim pričanjem ili retoričkim uvjeravanjem. Mi ga nosimo živoga, stvarnoga i prisutnoga.

Onaj čovjek koji vjerom prepoznaje živoga Boga u euharistijskome kruhu, dijeli oduševljenje učenika koji su ga prepoznali na putu u Emaus. Krist se lomi i daje. On ne ostaje zatvoren u sebi, nego

samim sobom i nas privodi svome božanstvu. Zato je njegov poziv trajan. Neće se ljutiti ako do sada još nismo došli k njemu. Nego je strpljiv i čeka raširenih ruku. Svako stvorenje odavno je njegovo, ali on želi da mu ono slobodno pristupi. Kada se čovjek slobodno odluči za Boga, tek tada prepoznaje koja je snaga u njegovu imenu.

Htio bih, Gospodine, sve više ponirati u dubinu ovoga misterija. Ne želim svijetom hodati bez smisla. Ne bih htio biti čovjek bez cilja. Jedino me moj cilj može nositi da svoje *sada* živim potpuno. Iz perspektive svoje budućnosti, iz perspektive vječnoga života, gledam na svijet kao mjesto darovano da budem radostan jer je moj Spasitelj bio ovdje i još uvijek je tu. Doista je najveće od svih njegovih čuda upravo euharistija – vječnost na zemlji.

O „spasonosnoj bezbožnosti“

Čudnovato vrijeme nadošlo. Crkve su nam bile zatvorene, sakramenti se nisu slavili s narodom. Što nam je oduvijek bilo povazdan dostupno u hipu je zapriječeno. Nesumnjivo, i nas svećenike i vjerni puk zatekla je ova kriza poput *kradljivca u noći*. S uplakanom Marijom Magdalenom pred praznim grobom možemo zajedno naricati: *Uzeše Gospodina mojega i ne znam gdje ga staviše* (Iv, 20,13). Razumljivo, zatečenost nad zbiljom pobuđuje mnoga pitanja, ali iziskuje i očitovanje odgovornih: *Ako si ga ti odnio, reci mi..* (usp. Iv 20,15). Kroz ove dane taj se upit sve glasnije artikulirao i upućivao mjerodavnim instancama – biskupima i civilnoj vlasti. Ton apela proteže se od sinovske poslušnosti do otvorenog neslaganja, pa i neposluha.

OPASNOST STANOVITE BEZBOŽNOSTI

Nije mi namjera ulaziti u pretresanje odluke naših pastira, niti im sugerirati maštovite načine na koje su mogli udovoljiti mjerama civilnih vlasti, a da opet doskoče duhovnim potrebama puka, makar i radom „ispod tezge“ ili poslovičnim balkanskim „snađi se družu“. Na srcu mi je nešto sasvim drugo. Zamijetio sam da se u brojnim diskursima, bilo onih za, bilo onih protiv mjera koje su donijeli biskupi, uz svu pastoralnu domišljatost pa i dezorijentiranost koju zapažamo ovih dana, nazire opasnost stanovite bezbožnosti. U pobožnoj želji kompenzirati „nedostatak Boga“, u odlučnoj namjeri „dovući“ ga k sebi, možda smo ga tim našim „doskočicama“ baš odbili od sebe do granice kada, usudit ću se to reći, želi pobjeći od nas. Nije strano ni daljnjoj ni bližoj povijesti da su se često borbe za Boga, oko Boga i u ime Boga vodile nerijetko *mimo* samoga

Boga. A sve to uz zanosni vapaj *budi volja tvoja*.

Ovim osvrtom, možda prije meditacijom, ne mislim ni u kom slučaju biti glasnogovornikom Božjih namjera i njegovih htijenja. Nipošto si ne dopuštam ponuditi zaokružene ili konačne misli jer *moje misli nisu vaše misli, i puti moji nisu vaši puti – riječ je Gospodnja* (Iz 55, 8), nego u poniznosti pred Svevišnjim držim se tek nemuštim nazirateljem obrisa njegove svete volje. Nastojim razlučivati (grč. *crisis* – *kriza*), sramežljivo staviti upitnike nad one zbiljnosti koje držimo samozumljivima. Stoga, ovaj vlastiti osvrt, propitivanje i traženje, smatram legitimnim uz naglasak da je osoban, te time možebitno nedostatan i promašen.

Tijekom proteklih tjedana u katoličkim i svjetovnim medijima mogli smo susresti razna viđenja i stajališta trenutačne situacije u Crkvi. Međutim, u mnoštvu manje-više sličnih napisa učinilo mi se da je diskurs zapodjenut na krivom terenu, uglavnom na horizontali: vjernici – svećenici – biskupi – država, uz sve moguće

Je li poslužilo ovo vrijeme kao duhovna obnova, kao post koji pročišćuje? Ili smo potratili darovano vrijeme na zajedljivost, čantranje na Crkvu, biskupe, svećenike, na teorije zavjere, istjerivanje svojih potreba i želja (koliko god duhovne one bile)...?

permutacije. Također, čest je ukaz na zakinutim pravima vjernika, poglavito na pristupu sakramentima. Pa se onda negdje traži rupa u zakonu, drugdje pak zakon

u rupi i tako ukруг. I opet, kako maloprije primijetih, sav se taj proces kovitla *u ime*, za i oko Boga, ali, ako mi dopustite primijetiti, nerijetko i *mimo* Boga. Kao da je Svevišnji opredmećen i izuzet svega jer, čini se, njegovo mišljenje mi već znamo ili barem pretpostavljam (lako ćemo s Njim, on je uz nas!) samo trebamo riješiti praktične stvari i to je to. Ne krije li se u svemu ovome stanovit *bez-božnost*?

Razumljivo, nitko od nas ne bi smio prejudicirati Božju volju i smatrati se njenim znalcom, osim onoga što sigurno znamo jer nam je objavljeno – *ovo je volja Božja: vaše posvećenje* (1 Sol 4, 3). Bog je jedini svet! Vjernikovo posvećenje ostvaruje se isključivo po Crkvi-Zaručnici koja se privija uz grudi Zaručnika. Odnos intimnosti je milosno ozračje u kojoj Zaručnica (*crna, ali lijepa*, usp. Pj 1,5) biva trajno posvećivana. No, u ovakvoj postavci lako je smaknuti s uma daleko obuhvatnije poimanje svetosti koje je izvorno doznačeno glagolima *odsjeći, odvojiti* (semitski *qodeš*). Sjedinjenje s Ljubljenim nije samo pripijanje, sljubljivanje, nego i uzmicanje sve do boli. Kako to samo zorno predočuje knjiga Pjesme nad pjesmama:

*Otvorih dragome svome,
ali on se već bijaše udaljio i nestao.
Ostala sam bez daha kad je otišao.
Tražila sam ga, ali ga nisam našla,
zvala sam, ali se nije odazivao.
Zaklinjem vas, kćeri jeruzalemske,
ako nađete dragoga moga, što ćete mu reći?
Da sam bolna od ljubavi. (Pj 5, 6; 8)*

Intimnost koja posvećuje uključuje i uzmake koje razumiju samo oni koji ljube. To uzmicanje nije odbacivanje nego povlačenje, stvaranje prostora za Drugog, kako bi bilo moguće trajno zaljubljivanje. Milosni uzmak koji rađa to snažnijim zamahom. Gle čudnovatog otajstva – poneka ostajanja mogu biti jalova, zamiruća, a poneki ustupci plodonosni! Poneke *pobožnosti* udaljavajuće, poneke *bez-božnosti* spasonosne. Zanimljivo, Sveto pismo, ta slovima ovjekovječena ljubavna avantura između Boga i čovjeka, bilježi sve uspone i padove takvog odnosa; od potpunog darivanja do uskrate, od traženja do skrivanja, od nevjernosti do oprosta, od puštanja do prigrljivanja. Zaručnička ljubav Boga i njegova naroda uključuje sve te dimenzije, u suprotnom, ne bi se radilo o iskrenoj ljubavi.

MILOSNI UZMAK

Pitam se nije li možda upravo sada, u ovom trenutku crkvene zbilje, bila posrijedi takva ljubavna igra Zaručnika i njegove Zaručnice-Crkve? Nije li slobodno porazmisliti, makar krajičkom duše – a što ako je Njegova volja bila načiniti od nas taj milosni uzmak? Nema tu, dakle, govora o kazni, bijesu, odbacivanju, nego o odnosu intimnosti, ljubavi, koji uključuje i dimenziju *ot-klanjanja*. Dopuštamo li Gospodinu tu

Zamijetio sam da se u brojnim diskursima, bilo onih za, bilo onih protiv mjera koje su donijeli biskupi, uz svu pastoralnu domišljatost pa i dezorijentiranost koju zapažamo ovih dana, nazire opasnost stanovite bezbožnosti. U pobožnoj želji kompenzirati „nedostatak Boga“, u odlučnoj namjeri „dovući“ ga k sebi, možda smo ga tim našim „doskočicama“ baš odbili od sebe do granice kada, usudit ću se to reći, želi pobjeći od nas.

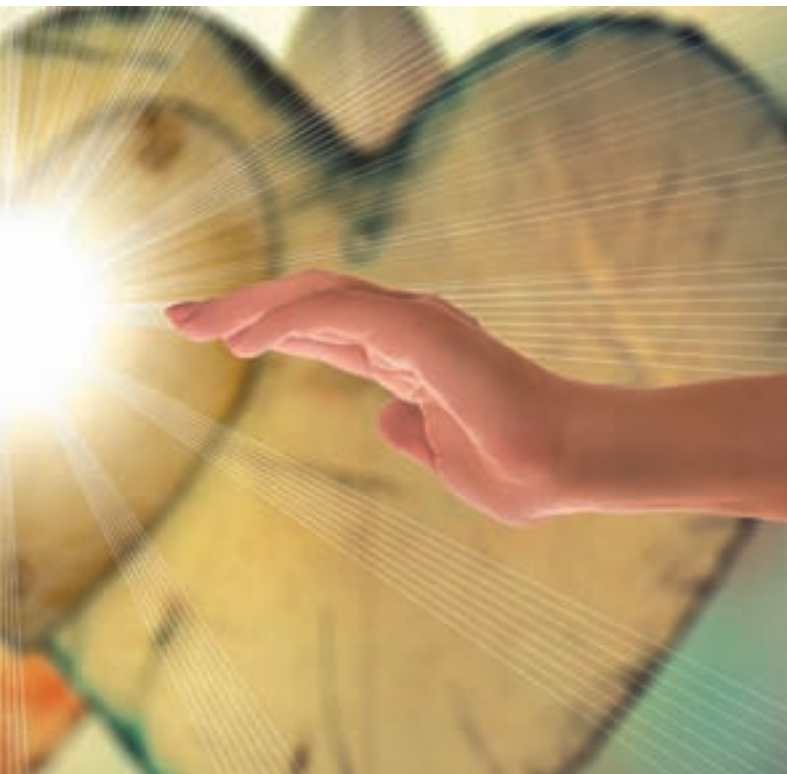

razinu slobode u ljubavi da nam se može i uskratiti? Iščeznuti nam? Ne izići van? *Eno vani majke tvoje i braće tvoje, traže te!* (Mk 3,32). A Gospodin ne izlazi van iz kuće čak ni svojim najbližima (Majci? Bogorodici? Bezgrješnoj?), nego traži vršenje volje Božje.

Mnoštvo je svetopisamskih tekstova koji nas uvode u misterij Božje odsutnosti, šutnje, distanciranosti, ponajviše onda kada se naše traženje pretvori u lov za samorazumljivom svojinom. Ako je na djelu takvo Božje htijenje (a možemo li sa sigurnošću odbaciti takvu mogućnost?), na što su onda sličili naši zahtjevi da *mora!* biti misa, da *moraju!* biti sakramenti, da *mora!* biti ovo ili ono? Takvo *moranje* opravdavamo i crkvenim Zakonikom i na različite druge načine. Ali na stranu sad sav taj birokratsko-zelotski pristup, zašto ne bismo pokušali osobnijim, duhovnim pristupom? Volio bih Ga upitati: „O Bože dragi, a kako je tebi s nama? Jesmo li te *zgnjeli?*“ (usp. Mk 3,10). Barem si dopustimo tu ludu pomisao koju ćemo, ako treba, otkloniti brzinom kojom otklanjamo dosadnog komarca. Ali barem pomislimo na tako nešto! Stalo mi je znati kako je mom Ljubljenom sa mnom.

Većina nas bila je uskraćena potpunog zajedništva sa Zaručnikom. Reći ćemo – okolnosti su bile takve, biskupi

su tako odlučili, ovaj ili onaj nam je to zabranio... Boli, ma kako ne bi boljela ta udaljenost od Voljenog! Sve je glasnije odjekivao vapaj – vratite nam mise! Želimo pričest, želimo ispovijed, želimo sve što smo dosad imali! Potresan je taj vapaj ukoliko izvire iz dubine srca koje čezne. Ali možemo li maknuti u stranu *naše* želje, *naše* borbe i zahtjeve, maknuti u stranu i mjere biskupa i države i nesretnu pandemiju i pitati se ono najbitnije – a što ti, Ljubljani, misliš? Želiš li Ti biti sa mnom?

Nismo li se možda toliko sljubili s Njim da smo Njegovu prisutnost kroz riječ, euharistiju, sakramente... sveli pod samorazumljivu pretpostavku? Imamo *pravo* na to! To je Božja zapovijed! Ma je li? A nije li možda ipak dar? Ako je pak dar, *mora* li i *treba* li dar biti darovan uvijek i po svaku cijenu? Ima li Darovatelj pravo na raspoloživost dara? Bojim li se možda sebi dopustiti da me uzdrma spasonosni Božji ustuk, ono što je i Isus osjetio zavapivši u trenutku najpotresnije Očeve šutnje *Zašto si me ostavio?* Na križu visi najveći *bez-božnik* ikada rođen od kojega je učinjen najrizičniji uzmak kojega mi nikada, hvala Bogu, nećemo osjetiti. Uzmak koji dohvaća dubine pakla (sašao nad pakao)! *Bez-božnost* koja nas je spasila, ustuk koji je rodio uskrsnućem. Zar u događaju križa ne vidimo na djelu najbolniji uzmak Ljubljenih u čijem se provaljujućem zagrljaju, većeg od nebesa i dubljeg od pakla, otvara prostor za sve naše uspone i padove, uzmake i zamahe? Nije li to prispodobivo i s onom slikom *od-bačenog* zrna koje *ot-pada* iz ruku Sijača i umire u zemlji? A plod neshvatljivog i bolnog odbacivanja je *tridesetostruk*, *šezdesetostruk*, *stostruk*.

*Po ležaju svome, u noćima,
tražila sam onoga koga ljubi duša moja,
tražila sam ga, ali ga nisam našla.
Ustat ću dakle i oprčati grad,
po ulicama i trgovima tražit ću
onoga koga ljubi duša moja:
tražila sam ga, ali ga nisam našla.
Sretoše me čuvari koji grad obilaze:
„Vidjeste li onoga koga ljubi duša moja?“
Tek što pođoh od njih,
nađoh onoga koga ljubi duša moja.
Uhvatila sam ga i neću ga pustiti...*

*Zaklinjem vas...
ne budite, ne budite ljubav moju
dok sama ne bude htjela! (Pj 3, 1-5)*

Protrese ova zadnja misao! *Ne budite, ne budite ljubav moju dok sama ne bude htjela!* Zaručnica grčevito traži Ljubljenog i pronalazi ga, ali mu daje slobodu, dopušta mu da se sâm daruje kada bude htio. „Noli me tangere“ – *ne dotiči me se, ne diraj me*, govori Uskrsli uciviljenoj Mariji Magdaleni. Ne zato što je ne voli, dapače! Nego jer je želi pomjeriti s groba na koji se nasukala. Isus je „tjera“ od sebe kako bi mogla ispravno doći k Njemu, iskrenije se za-ljubiti.

Na koncu, je li se tko sjetio izmoliti onaj vapaj iz progonstva:

*Nemamo sada vojvode, proroka, kneza,
paljenice, klanice, prinosa, kada,
ni mjesta gdje da prinesemo prvence tebi
i da nađemo milosrđe.
No primi nas slomljene duše, duha ponizna!
Kao paljenice ovnova i bikova,
kao tisuće pretilih janjaca – takva nek' bude žrtva naša
pred tobom danas da nas pomiri s tobom –
jer se neće postidjeti oni koji se u te uzdaju. (Dn 3, 38-40)*

Kriza je iza nas i polako se sve vraća u normalu. Hvala Bogu! No, je li poslužilo ovo vrijeme kao duhovna obnova, kao post koji pročišćuje? Ili smo potratili darovano vrijeme na zajedljivost, čantranje na Crkvu, biskupe, svećenike, na teorije zavjere, istjerivanje svojih potreba i želja (koliko god duhovne one bile)...?

Ako nakon svega nismo osjetili slomljenost, „tamnu noć duše“, razdiruću ali spasonosnu bol *bez-boštva*, onda nam je povratak u „normalu“ zapravo povratak na staro, a ne „hod u novosti života“ (Rim 6,4). Onda smo negdje zapeli u rastu prema zrelosti vjere. Srećom, Gospodin nas daruje uvijek novim šansama i mogućnostima, nikada ne diže ruke od nas. Vrijeme koje je pred nama neka bude prigoda za tankočutniju ljubav prema Bogu, Crkvi i njezinim pastirima, za zrelije življenu duhovnost onkraj pobožnjaštva i infantilnosti.

Dodjela nagrade Katoličkom listu *Zvonik* za 25 godina izlaženja

Hrvatsko društvo katoličkih novinara dodijelio je nagrade i priznanja u prigodi 54. Svjetskog dana sredstava društvenih komunikacija koji se obilježilo 22. svibnja na YouTube kanalu Hrvatskoga katoličkog sveučilišta, među kojima je i Katolički list *Zvonik*, povodom 25 godina izlaženja.

Dobitnik nagrade za životno djelo je **don Anton Šuljić** – za dugogodišnje kvalitetno novinarsko, publicističko, uredničko i izdavačko djelovanje u širenju Radosne vijesti putem medija. Dobitnica godišnje nagrade je **Ines Grbić** – za zauzeto i prepoznatljivo novinarsko djelovanje u različitim katoličkim glasilima te promicanje suradnje na području medija.

Posebno priznanje dobio je **prof. dr. fra Šimun Šito Ćorić** – za dugogodišnji rad u promicanju tema uz hrvatsko iseljništvo u medijskom prostoru. Nagradu za mrežnu stranicu s kršćanskim sadržajem primila je Udruga *Studentski katolički centar Palma* – za stranicu www.skac.hr.

Priznanja o obljetnicama dobivaju Kršćanska obiteljska revija *Kana* za 50 godina izlaženja; Glasilo Hrvatskih katoličkih misija u Švicarskoj *Movis* za 50 godina

izlaženja; Pastoralno-informativni list hercegovačkih biskupija *Crkva na kamenu* za 40 godina izlaženja; Časopis za Hrvate katolike *Zornica nova* za 30 godina izlaženja; Glasilo Salezijanske obitelji *Don Bosco danas* za 30 godina izlaženja; Katolički list *Zvonik* za 25 godina izlaženja; List đakovačkih bogoslova *Poziv* za 25 godina izlaženja i *Radio Marija Bosne i Hercegovine* za 10 godina emitiranja.

Dobitnici priznanja za kvalitetan novinarski rad u otežanim okolnostima u doba pandemije COVID-19 i posljedica razornoga potresa koji je pogodio Zagrebačku nadbiskupiju su *Hrvatski katolički radio*, *Medijska kuća Laudato* i *Radio Marija Hrvatske*.

Obilježavanje 54. Svjetskog dana sredstava društvenih komunikacija i okrugli stol *Online komunikacija Crkve – izazovi i prilike* održan je preko YouTube kanala *Hrvatskoga katoličkog sveučilišta*. Tom je prigodom predsjednik Odbora Hrvatske biskupske konferencije za sredstva društvenih komunikacija hvarski biskup **mons. Petar Palić** dodijelio nagradu Hrvatskoga društva katoličkih novinara za životno djelo, a nagrađeni su u ime svih dobitnika priznanja i nagrada Društva izrekli zahvalu. /Zv./

Blagoslov žita na Markovo u Đurđinu za vrijeme pandemije

Na blagdan sv. Marka, 25. travnja, po običaju i po programu *Dužijance*, bio je blagoslov žita na njivi na kojoj se planira održati manifestacija *Takmičenje risara*. Slavlje je započelo svetom misom u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu.

Svetu misu predslavio je župnik **vlč. Dražen Dulić**, u zajedništvu s **mons. Andrijom Anišićem**, predsjednikom UBH *Dužijanica*, koji je održao i prigodnu propovijed.

Ova sveta misa održana je bez sudjelovanja vjernika jer je u to vrijeme bila epidemija, izvanredno stanje i policijski sat u Republici Srbiji. Poslije svete mise bila je procesija do njive gdje je bio blagoslov. Putem su se pjevale litanije Svih svetih. Mlado zeleno žito je blagoslovio vlč. Dražen.

Ovaj događaj uživo je prenosila na svojoj Facebook stranici *Radio Marija Srbije*. Događaj su svojim kamerama popratili **Zvonimir Sudarević** i **Josip Stantić**.

U izjavi za medije, mons. Anišić rekao je da organizatori ovogodišnje *Dužijance* vjeruju i nadaju se da će uskoro prestati širenje koronavirusa, te da ćemo se vratiti redovitom, normalnom stanju i svojim dužnostima, kao i da će svi ostali sadržaji *Dužijance 2020.* biti održani na uobičajeni način. /Zv./

Nova knjiga

Povijest župe Presvetog Trojstva u Somboru – trganje od zaborava

Katoličko društvo „Ivan Antunović“ iz Subotice i župa Presvetoga Trojstva u Somboru objavili su početkom tekuće godine monografiju *Spomenica župe Presvetoga Trojstva u Somboru*, čiji su autori svećenici Subotičke biskupije koji su povezani s ovom župom.

Prvi je rođeni Somborac, **mons. Stjepan Beretić**, sadašnji župnik u katedralnoj župi sv. Terezije u Subotici, a suautori su **vlč. Gábor Drobina**, sadašnji župni vikar i **preč. mr. Josip Pekačević**, domaći sin, sadašnji župnik u ovoj župi. Knjiga je tiskana na hrvatskom i na mađarskom jeziku, uz potporu Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Okosnicu čini serija članaka o povijesti somborskih katoličkih župa, crkava, kapela, o djelovanju svećenika i njihovoj zaostavštini. Te članke Beretić je počeo objavljivati u *Zvoniku* 2007. godine i to je činio

obljetnice: ponovne uspostave župe u Somboru i početka vođenja matica. Bez obzira na višestoljetnu prisutnost Katoličke Crkve u Somboru, Pekačević kaže: *Nisam imao često prigodu čuti imena osoba ili spominjanje događaja kojima su nositelji bili ljudi iz Katoličke Crkve, ili pak njezini najistaknutiji vjernici. Najvećim dijelom krivnja je na nama. Premalo je učinjeno da ih se otrgne od zaborava.*

Knjiga je podijeljena u tri dijela, od kojih je svaki od trojice svećenika autor jednoga. Beretić je opisao povijesne prilike i lokalne kontekste u državnim sustavima u kojima se današnji grad Sombor nalazio. Prvi spomen kršćanskoga postojanja u današnjoj Bačkoj vezuje se za kraj X. i početak XI. stoljeća, što se ima zahvaliti sv. Stjepanu, prvom ugarskom kralju i ustrojstvu kršćanske države po njegovoj viziji. Prisustvo otaca franjevac vezuje se najranije za 1531. godinu, a oni iz bosanske

idućih pet godina. Dana 3. lipnja 2012. godine, svečano je obilježena 250. obljetnica blagoslova današnje crkve Presvetoga Trojstva. Bio je to jubilej koji je, kako piše Pekačević, potaknuo na razmišljanje o tome da se objavljeni tekstovi iskoriste za pripremu monografije. Dodatan motiv autorima bile su dvije trostoljetne

provincije Svetoga Križa u Somboru počeli su djelovati oko 1580. godine. Osim velike bliskosti franjevac i domicilnoga stanovništva za vrijeme turske vladavine u južnoj Ugarskoj, povijest bilježi i valove naseljavanja predaka današnjih bačkih Hrvata. Povjesničari se slažu da je velika skupina njih, s bosanskim franjevcima, došla

u Bačku iz južne Hrvatske, Hercegovine i Bosne 1686. godine. Godinu dana nakon toga, uslijed poraza kod Beča, Sombor napuštaju Turci, a austrijski car Leopold I. nakon Karlovačkog mira (1699.) počinje uspostavu Vojne granice, u koju je ušao i Sombor, uz istovremenu civilnu ugarsku vlast u istom gradu, sjedištu Bačke županije. Podaništvo ova dva oblika vlasti u Bačkoj gotovo je isključivo bilo hrvatsko i srpsko stanovništvo. Od polovice XVIII. stoljeća Sombor naseljavaju Nijemci koji su sve do prije sedam i pol desetljeća, s Hrvatima i Mađarima činili katolički mozaik ovoga grada.

CRKVENO GRADITELJSTVO

Svoju kapelu, posvećenu sv. Franji, somborski su Hrvati imali još za vrijeme Turaka, da bi od 1717. do 1719. franjevci izgradili veću crkvu s drvenim zvonikom. Kamen temeljac za izgradnju samostana pokraj nje blagoslovio je i položio 1743. godine kalačko-bački nadbiskup Gabrijel Patačić. Godine 1752. blagoslovljen je kamen temeljac sadašnje župne crkve, a ona je građena idućih 20 godina. Ipak, 1781. godine car Josip II. raspušta franjevačke samostane, a biskupijska vlast postavlja prvoga svjetovnog svećenika.

U knjizi je obrađeno bogato somborsko crkveno graditeljstvo. Ono, osim same crkve, obuhvaća sedam kapela u gradu, građenih od polovice XVIII. do početka XX. stoljeća, uz dvije kapele u dva nekadašnja samostana časnih sestara Naše Gospe, bolničku kapelu sv. Josipa, kapele u salašima Nenadić i Gradina, grobljansku kapelu (danas župnu crkvu) sv. Križa, crkvu sv. Stjepana kralja, uz koju svoj samostan imaju karmelićani, te najskorije sagrađenu župnu crkvu sv. Nikole Tavelića na Bezdanskom putu (iz 1985.). Svi zaslužni somborski župnici opisani su u usporedbi sa svojom zaostavštinom, a i umjetnici koji su svoj obol dali u uređenju crkvenoga enterijera.

ŠKOLSTVO SOMBORA RODILO SE U KRILU KATOLIČKE CRKVE

Drobina u drugom dijelu knjige opširno prikazuje školstvo koje je u Somboru također izniklo unutar Katoličke Crkve, djelovanjem franjevac još za vrijeme Turaka. Zgrada elementarne škole za dječake sagrađena je 1884., no poslije II. svjetskog rata oduzeta je Crkvi i njoj, unatoč započetom postupku restitucije, nikad nije bila vraćena, nego ju je 2014. godine država pretvorila u javno tužiteljstvo. U blizini se nalazila zgrada Katoličke samostanske škole i vrtića za djevojčice, koja je blagoslovljena 1887., kao i Katoličko sirotište i škola za odgajateljice, blagoslovljeno 1891. godine, koje su vodile Školske sestre Naše Gospe. I taj je objekt nacionaliziran i tu je danas osnovna škola. Drobina detaljno opisuje male sakralne spomenike: križeve i kipove. Izgradnja spomen-križeva također je započela u vremenu kada su ovdje djelovali franjevci – prvi je podignut 1749.

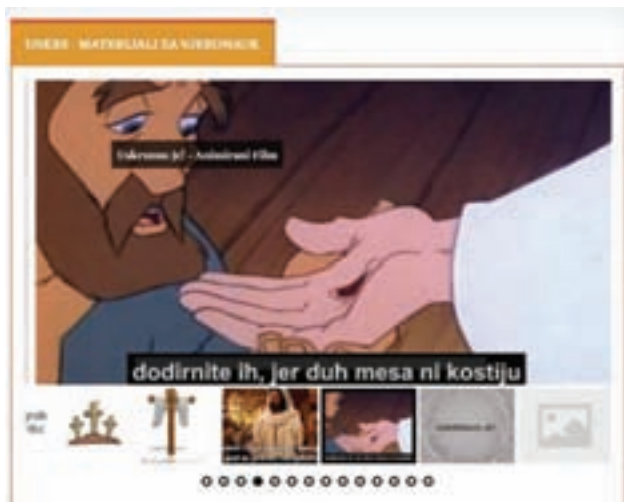
godine. Tijekom druge polovice XVIII. pa sve do prvih desetljeća XX. stoljeća oni su postavljeni neumorno. Iako građeni, oštećivani, rušeni pa djelomice obnavljani, križevi su na području Sombora i okolice ostali vrlo brojni. Još 1963. naveden je popis od čak 51 ovakvog sakralnog spomenika, dok ih je danas preostalo 28. Središnji somborski Trg Svetoga Trojstva od 1791. do 1949. krasio je monumentalni Svetotrojstveni kip, sve dok ga, preimenovavši trg u „Bratstva i jedinstva” vlast nije srušila. Kip svetoga Florijana (izrađen 1828.), te Gospin kip iz 1916. i dalje stoje na mjestima na kojima su postavljeni, i u ulicama koje su nekada nosile ime po sv. Florijanu i Gospi. Ovome poglavlju dodani su podatci o somborskoj Kalvariji, o tri mala zvonika i o crkvenim zvonima u gradu.

SUVREMENOST

U trećem dijelu Pekanović govori o suvremenom životu zajednice župe Presvetoga Trojstva. On je obilovao žalosnim događajima, najvećma vezanih za ratno razdoblje 1990-ih i njegove posljedice: iseljavanje velikog broja župljana u inozemstvo (koje traje i danas), te prestanak službe i odlazak iz župe sestara Kćeri Milosrđa (2009.). Obnova unutrašnjosti kapele sv. Ivana Nepomuka 1999., te spoljašnjosti 2018., bili su radosni događaji. Prije dvadeset jednu godinu je, kako će se ispostaviti, nagoviješten početak obnove katoličkoga graditeljskog nasljeđa Sombora. Za objekt crkve i nekadašnjega franjevačkog samostana, a današnje župne kuće, došli su bolji dani 2006. godine, u mandatu i uz potporu somborskoga gradonačelnika dr. Jovana Slavkovića, kada je započela velika obnova krovišta. Nakon što su župi djelomice vraćeni poslovni prostori koji su ranije bili nacionalizirani, 2012. počela je obnova župne kuće, a ubrzo i obnova unutrašnjosti crkve te konačno obnova baroknog tornja. U širem kontekstu, ovo nije samo povijesno svjedočanstvo o jednoj župi i crkvi, nego o cijelom Somboru, u kojem danas postoje tri katoličke župe. Nakana da knjiga sažeto i istinito predstavi ljude koji su napisali povijest ove zajednice i čija su djela i dalje vidljiva, postignuta je. Također, posljednjih je nekoliko godina objavljeno nekoliko publikacija koje tematiziraju povijest ovoga grada, a koje sadrže i značajne fragmente crkvene povijesti, no poznavatelji povijesti Katoličke Crkve u Somboru nisu pitani da sudjeluju u pisanju nijedne od njih. Pojedine informacije u tim knjigama nisu iznesene s namjerom da se objektivno i profesionalno priđe analizi crkvenih povijesnih vrela. Ovo je, dakle, knjiga o Somboru, kojega ne bi bilo u današnjem obliku da u njegovoj povijesti Katolička Crkva – njezini službenici i Božji narod – nisu dali svoj iznimni doprinos. Ovakav pozitivan dojam o knjizi bio bi jači, a njezina promidžbena vrijednost veća da se dizajnerskome radu tijekom izrade i procesu prijeloma poklonila veća pozornost. /Marko Tucakov/

Školski vjeronauk tijekom izvanrednog stanja

Katehete koje predaju katolički vjeronauk u školama na području Subotičke biskupije, po riječima mr. Jelene Zečević, tajnice Katehetskog ureda Subotičke biskupije, prekid nastave u školama u Srbiji zatekao je i iznenadio.

U prvom tjednu vjeroučitelji su bili u kontaktu sa školama u kojima rade i od njih su dobivali upute za nastavu na daljinu. Mnogi od njih su se obratili i Katehetskom uredu s pitanjem što da rade. Preporuka je bila da sve što je vezano za način organiziranja i održavanja online nastave rade onako kako im je rečeno u školama. Kada je u pitanju sadržaj nastave, preporučeno im je da to budu jednostavni materijali u vidu prezentacija i kratkih videa ili sličnih snimki, kao i radnih listova i konkretnih zadataka,

te da se prati plan i program. Preporuka je bila da se u vrijeme Velikoga tjedna i Uskrsa posebna pozornost posveti tom liturgijskom vremenu i sadržajima naše vjere. Već 22. ožujka otvorena je i web učionica za vjeroučitelje, radi lakše razmjene katehetskoga materijala i iskustava, navodi ona.

Katehetski ured Subotičke biskupije funkcionirao je po potrebi, a njegovi djelatnici, pročelnik **preč. mr. Josip Pekanović**, te tajnice **Jelena Zečević** i **Erzsébet Pölhe**, radile su od kuće. Glede iskustva školskih vjeroučitelja, Zečevićeva kaže da je u početku bilo stresno i komplicirano, dok se vjeroučitelji nisu uhodali i organizirali svoje virtualne učionice i nastavu u njima. Priprema materijala bila je zanimljiva i nudi ogromne mogućnosti. Doista su se svi trudili u ovim neobičnim vremenima ne samo da se školsko vjeronaučno gradivo obradi do kraja, nego da pomognu djeci, da im budu svjedoci nade i ohrabrenja, da iz ovog vremena kušnje izađemo kao bolji ljudi i vjernici. Učenici su vrlo rado sudjelovali u nastavi, gledali i čitali materijale koje smo im slali i sudjelovali u predviđenoj interakciji s vjeroučiteljima. Svjesni smo da su učenici dosta bili opterećeni nastavom drugih predmeta, tako da smo gledali da im nastava katoličkog vjeronauka bude na osobnu izgradnju i svojevrsna duhovna oaza, a ne nešto što bi ih dodatno opterećivalo, objasnila je Zečevićeva.

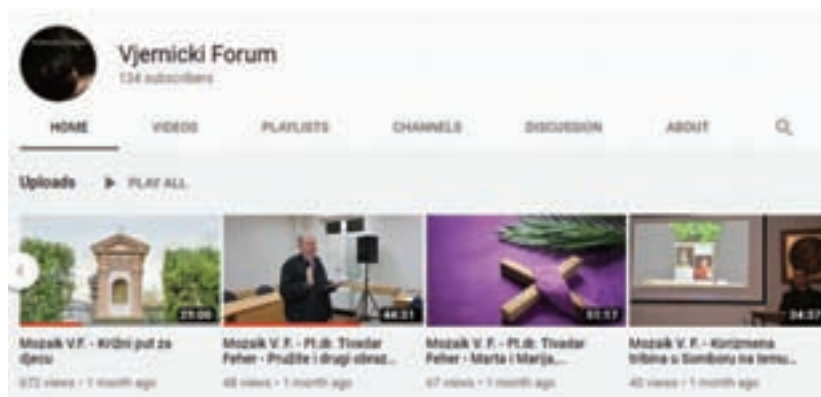
U osnovnim i srednjim školama na području Subotičke biskupije u školskoj godini 2019./2020. u nastavi katoličkoga vjeronauka angažirano je 86 kateheta, koji nastavu realiziraju na hrvatskom i na mađarskom jeziku. /**M. Tucakov**/

Vjernički forum: „Naša vjera to može bolje!“

Katolički laici iz Subotice **Nela Skenderović** i **Vedran Jegić** iz Subotice, nakon nekoliko mjeseci planiranja, pokrenuli su početkom godine katolički YouTube kanal i nazvali ga **Vjernički forum**. Vedran je fotoreporter i član uredništva *Zvonika*, dok je Nela dugogodišnja suradnica *Radio Marije Srbije*.

Sadržaj kanala Vjernički forum podijelili su u dva dijela. Rubrika *Mozaik* donosi snimke događanja, predavanja, tribina i koncerata duhovne glazbe koji se priređuju u Subotičkoj biskupiji, dok *Živa knjiga* sadrži emisije poučnoga karaktera. Želja nam je da imamo Youtube live stream emisije, kaže Vedran. Nela navodi da je projekt predstavljen tajniku Subotičke biskupije **mr. Mirku Štefkoviću** i tajnici Katehetskog ureda teologinji **mr. Jeleni**

Zečević. Mnoge svećenike upoznali smo s idejom, i za sad je vrlo dobro prihvaćena. Za svećeničku potporu našem timu zamolili smo **dr. Marinka Stantića**, župnika župe Marija Majka Crkve u Subotici. Sadržaj sami kreiramo, ali imamo prijatelje, među kojima ću spomenuti psihologinju

Suzanu Marjanović, s kojima promišljamo o temama koje obrađujemo. Želimo da o temama u našim emisijama govore svećenici, laici, stručnjaci u svojim područjima, redovnici i redovnice, dodaje Skenderovića.

Na pitanje što u trenutačnoj ponudi nedostaje u organizaciji evangelizacije putem elektroničkih medija u Subotičkoj biskupiji, Vedran primjećuje priličnu letargičnost pojedinaca.

Postojeći tradicionalni mediji, crkveni tisak i radio postaja, imaju svoju ogromnu ulogu i poslanje, no Božja riječ potrebna je za ljude ovoga vremena. Život čovjeka današnjice i sve njegove relacije vrlo su kompleksne i opterećene utjecajima. Zato je potrebno lijevati „novo vino u nove mješine“. Potrebno je otkriti sve bogatstvo Crkve za čovjeka koji je često slab, ranjen, krhak, nesiguran i raširiti vijest da Bog ljubi svoja stvorenja, dodaje Skenderovića. U moru mnogih informacija i načina koji se nude da ljudi steknu mir, sigurnost, radost, mi želimo pokazati da naša vjera može to učiniti bolje. Crkvi nedostaje energija,

potrebno je približiti Evanđelje današnjim ljudima, biti u korak s vremenom u kojemu živimo, ističe Jegić.

Vjernički forum pionirski je mozaični Youtube kanal katoličkoga sadržaja u Subotičkoj biskupiji. Trenutačno ima 134 pretplatnika. Tijekom posljednjih prvih mjesec dana izvanrednoga stanja u Srbiji kanal je ostvario 2.327 pregleda. Puno je veći broj onih koji prate Vjernički forum, a nisu pretplatnici. Najviše sadržaje gledaju osobe od 18 do 45 godina, podjednako muškarci i žene. Prvi video objavljen je 7. siječnja 2020. *Trenutačno radimo s osobnom opremom, snimamo u našim domovima, sve što koristimo: internet, struju, tehniku kojom radimo su osobna sredstva. Ograničeni smo po pitanju mobilnosti i prijenosa uživo. Nijedan medij ovdje koji ne živi od reklama, nema riješeno financiranje. Oslušujemo mogućnosti zatvaranja financijskog kruga i nastavljamo s radom, u čemu nas vuče želja da budemo medij koji će prepoznati potrebe i odgovarati na njih, kažu kreatori Vjerničkog foruma. /M. Tucakov/*

Djelovanje Caritasa Srbije tijekom izvanrednog stanja

Već s prvim danima izvanrednoga stanja ožujka, Caritasovi djelatnici i volonteri u svih pet (nad) biskupija u Srbiji brzo su se organizirali kako bi pružili pomoć starijim i nemoćnim bližnjima kojima je bilo zabranjeno da napuštaju domove.

Na sebe su preuzeli odlazak u trgovinu i po lijekove, plaćanje računa, šetanje kućnih ljubimaca i obavljanje drugih poslova izvan kuće. Budući da je epidemija ubrzo počela ostavljati i ekonomske posljedice koje su najviše pogodile najsiriromašnije, Caritas je otpočeo podjelu paketa pomoći s osnovnim namirnicama i sredstvima za higijenu najugroženijem stanovništvu. Veliki izazov na samom početku krize bilo je osiguravanje zaštitne opreme. Caritas je osigurao strojeve i materijal za šivenje zaštitnih maski, te se migrantima koji borave u prihvatnim centrima u Vranju, Bujanovcu i Principovcu kod Šida pružila prilika dati doprinos u borbi protiv zaraze, kaže vlč. **Ivica Damjanović**, ravnatelj Caritasa Srbije. Ovi su ljudi pravi primjer odgovornosti i solidarnosti i vrijedno su radili kako bi sašili maske za one s kojima dijele sudbinu, ali i mnoge druge, kazao je Damjanović.

Održavanje osobne higijene korisnika, kao i njihovog životnog prostora, od osobitog je značaja u doba epidemije. Stoga Caritas u Srbiji nastoji da se i usluge pranja rublja i kupanja socijalno ugroženog stanovništva odvijaju nesmetano, te se i ove usluge pružaju svugdje gdje tehničke mogućnosti to dopuštaju. Izvanredno stanje u Srbiji nije zaustavilo obavljanje pomoći u kući i pružanje njege starima, bolesnicima i nemoćnima, osobama s invaliditetom i mentalnim poteškoćama, na kućnim adresama, budući da su dnevni boravci i centri bili zatvoreni. Ovakve socijalne usluge pružale su se

neometano u Šapcu, Valjevu, Zrenjaninu, Aleksincu, Srijemskoj Mitrovici i drugim Caritasovim centrima. Budući da su stari i osobe s invaliditetom najranjivije kategorije stanovništva, poduzimaju se rigorozne mjere zaštite od širenja virusa jer su prioriteti čuvanje zdravlja korisnika, ali i Caritasovih djelatnika i volontera. I sama volonterska baza Caritasa bila je smanjena jer veliki broj volontera pripada skupini starijih osoba koja je zdravstveno najrizičnija i kojoj tijekom izvanrednog stanja nije bilo dozvoljeno kretanje.

Stariji imaju povjerenje u Caritasove volontere. Uglavnom se poznajemo iz crkve ili susjedstva. Njima je pomoć u vidu dobavljanja hrane i lijekova puno značila, a još više im je značila ljudska pozornost i skrb. Lagodnije su se osjećali kada su svoje svakodnevne poslove povjeravali ljudima koje poznaju i u koje imaju povjerenje, kaže Marko, dugogodišnji Caritasov volonter iz župe Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Zemuna. Svi kapaciteti Caritasovog centra Sveta Anastazija iz Srijemske Mitrovice bili su usmjereni na službe pružanja pomoći i njege u kući, uključujući i palijativnu skrb. Tijekom izvanrednoga stanja mitrovački Caritas realizirao je gotovo 1.100 kućnih posjeta.

Kako bi se zdravlje ljudi zaštitilo, Caritas Srbije svoj je i uredski rad prilagodio okolnostima. Aktivnosti koje je bilo moguće realizirati online, preorijentirane su na ovaj način obavljanja. *Caritas Srbije nastavlja ispunjavati svoju misiju očuvanja i promidžbe dostojanstva ljudi i pružanja pomoći svima, posebice osobama koje žive na marginama društva: starim osobama, usamljenima, bolesnima, siromašnima i osobama s mentalnim poteškoćama, kaže vlč. Damjanović. /M. Tucakov/*

Digitalizirana sakralna baština vojvođanskih Hrvata

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata započeo je koncem 2016. godine realiziranje projekta digitalizacije baštine nastale u ovoj zajednici. Nakon tri i pol godine iskustva suradnje s javnim knjižnicama, te s uredništvima katoličkih publikacija, odnosno s korisnicima digitalizirane baštine, rad ove institucije na čuvanju i prezentiranju pisane baštine reprezentativno pokazuje, među ostalim, i bogatstvo pisane baštine čiji je nositelj Crkva.

Digitalizirana baština svrstana je u skupine. U skupini *Knjige* do sada je digitalizirano više od 70 mono-

čiji je urednik bio biskup Ivan Antunović, te „Bunjevačka i šokačka vila“. Posebno su značajni katolički listovi novije generacije „Horizonti“, „Bačko klasje“ i „Zvonik“, kaže Katarina Čeliković, voditeljica projekta digitalizacije. Osim ove dvije sekcije, tu su i *Notna građa* i *Stare fotografije*. Kako navodi Čelikovićeva, strategija digitalizacije baštinske građe Hrvata u Vojvodini, među kojom se značajan dio odnosi na sakralnu pisanu baštinu, urađena je na temelju saznanja o nedostupnosti građe potrebne stručnoj javnosti za istraživanja hrvatske kulturne povijesti na ovim prostorima s ciljem omogućavanja njezine veće dostupnosti, njezine popularizacije, i uopće vidljivosti, te očuvanja izvornika.

Suradnja na projektu digitalizacije baštinskih fondova od početka je uračunavala važne institucije, među kojima su Franjevački samostan u Subotici s bogatom raritetnom građom, knjižnica „Ivan Kujundžić“ pri Katoličkom društvu „Ivan Antunović“ iz Subotice, uredništvo mjesečnika *Zvonik* i druge institucije koje čuvaju građu. Veliki broj pojedinaca je pozitivno reagirao na ove naše aktivnosti. Važnost projekta prepoznali su Ministarstvo kulture Srbije i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske te Veleposlanstvo Hrvatske u Beogradu, zahvaljujući kojima su osigurani početni uvjeti. U stručnoj suradnji iznimno važna je kontinuirana suradnja s Katedrom za knjižničarstvo Odjela za kulturologiju osječkoga Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, Zavodom za znanstveni i umjetnički rad HAZU,

Umjetničkom akademijom u Osijeku, Gradskom i sveučilišnom knjižnicom u Osijeku i Muzejom Slavonije, s kojima smo sudjelovali u zajedničkom projektu „Digitalizacija baštinskih knjižničnih fondova: naša nužnost i obveza“ čiji je nositelj Katedra, a voditelj je doc. dr. sc. Tihomir Živić na natječaju europskog konzorcija DARIAH-EU. „Stekli smo partnere i ušli u suradnju s ICARUS-om Hrvatske, čija nam predsjednica dr. Vlatka Lemić pruža stručnu pomoć i na čemu temeljimo veliki dio naših daljnjih aktivnosti. Digitalizacija je razvojni, dugogodišnji projekt, temeljen na starom za stvaranje novog, stvarajući tako temeljne pretpostavke za znanstveno-stručni pristup kulturnoj povijesti i njezinoj obradi, zaključuje Čelikovićeva.

Do sada digitalizirana baština vidljiva je i na raspolaganju čitateljima na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata: <http://www.zkvh.org.rs/index.php/digitalizacija> /M. Tucakov/

grafskih publikacija, među kojima su djela budimskoga kruga franjevačkih pisaca iz XVIII. stoljeća: Emerika Pavića, Lovre Bračuljevića, Grgura Čevapovića, Grgura Peštalića, petrovaradinskoga svećenika Antuna Mihalića, svećenika u Sotu Josipa Kalasancija Mihalića, zatim muzikologa, pisca i putopisca Josipa Andrića, subotičkih svećenika Ivana Kujundžića i Blaška Rajića, te biskupa Lajče Budanovića. U rubrici *Periodika* nalaze se novine, časopisi i kalendari. Zanimljivo je kako crkvenonarodni kalendar „Subotička Danica“ bilježi više od 3.000 posjeta, što je za nešto više od tri godine od njezine objave velika zainteresiranost. Tu je još nekoliko različitih izdanja godišnjaka-kalendara, publicističke forme duhovne, poučne i prosvjetiteljske literature, koja je i nakon 135 godina zadržala popularnost kod bačkih Hrvata. Među zanimljivim publikacijama koje smo učinili dostupnima su i „Bunjevačke i šokačke novine“, prvi časopis bačkih Hrvata,

Obilje kulture u doba korone

Kada sam za novi broj *Zvonika* trebala prirediti kulturna događanja za protekli mjesec, za trenutak sam se zamislila kako to učiniti kada je u cilju sprečavanja širenja koronavirusa u Srbiji skoro dva mjeseca na snazi bilo izvanredno stanje, a po njegovom ukidanju, ostala je zabrana okupljanja te održavanje javnih manifestacija, koncerata, kulturnih programa... Čini mi se kako je kultura nestala na dva mjeseca. A je li doista bilo tako? Može li čovjek bez kulture?

Bog nas je čudesno stvorio na svoju sliku. Stvorio nas je kao društvena bića koja osim fizioloških, imaju i brojne druge potrebe, među kojima je i ona kulturna. Budući da ona nije egzistencijalna, netko bi mogao reći da se bez nje i može. A može li se?

Do uvođenja izvanrednog stanja mnogi, i kada su mogli, nisu upražnjavali nikakve kulturne sadržaje, pa što onda? Ili su samo tako mislili da nisu. Znaju li svi što sve potpada pod kulturu? I možemo li doista bez kulture?

Obilje kulturne ponude prije korone bilo je svakodnevno. Iz te šarene i bogate ponude svatko je „uzimao” koliko je htio, želio, mogao. Vjerujem da se događalo da mnogi nisu ni podmirivali svoje osnovne kulturne potrebe. No, sada kada je sve bilo ukinuto upalila se crvena žarulja. Okrenuti sami sebi i svojim obiteljima, s viškom vremena, ova potreba (kao i neke druge) je tražila svoje. Na koncu, njezinim utaživanjem čovjek se osjeća čovjekom, različitim od drugih stvorova koje je Bog stvorio na zemlji. Potreba za kulturom, umjetnošću, kreativnošću... nije egzistencijalna, ali je svakako jako važna jer nas određuje, upotpunjuje, osnažuje i ostvaruje kao ljude na određenoj civiliziranoj razini.

Zatvoreni u svojim domovima, ljudi su spontano i pojedinačno iskazivali svoja kulturna nadahnuća i to je pokrenulo jednu lavinu sveopće kulture (naravno i nekulture, jer tanka je linija) koja je preplavila cijelu zemljinu kuglu. Iako je često rađena u izolaciji, svojim domovima, osamljenim mjestima, zahvaljujući suvremenim tehnologijama, a prije svega internetu, veoma brzo postala je javna, vidljiva i dostupna svima. Nije bilo privilegiranih nego su svi mogli uživati u svemu i svi su rado dijelili svoje i tuđe uratke. Usrećivali jedni druge,

bođrili i poticali se međusobno da istraju u novim, teškim i nikad doživljenim uvjetima.

Počelo je sramežljivo. Sjetimo se tako u Italiji kada su pojedinci pjevali, svirali po balkonima svojih stanova. Ubrzo su to postali zajednički koncerti susjeda, različitog glazbenog znanja, ali iste želje, koje su pratili najprije susjedi, a potom putem društvenih mreža i cijeli svijet. To je pokrenulo veliki kotač koji nitko

Kultura je tako, iako prognana, zabranjena i stavljena na čekanje, doživjela nagli svoj procvat, probila se unatoč svim zabranama i postala javno dobro.

nije mogao, a ni želio zaustaviti. Svi su bili aktivni – i profesionalci i amateri. Putem interneta, društvenih i socijalnih mreža, televizijskih i radijskih postaja, moglo se uživati u izobilju kulturnih sadržaja.

NOVA DIMENZIJA KULTURE

Poznate ličnosti pričale su priče za djecu, glumci su snimali svoje izvedbe, pjevači su pjevali samostalno ili su se udruživali uz pomoć suvremene tehnologije, te smo mogli uživati u brojnim kulturnim događajima. Kazališta su prikazivala svoje predstave, filharmonije koncerte, muzeji i galerije izložbe. Knjižnice su otvorile svoje digitalne zbirke, a kina su održavala javne projekcije filmova. Tijekom izvanrednog stanja mogli smo doživjeti neke kulturne sadržaje koje mnogi nikada ne bi mogli sebi priuštiti. Doslovce smo virtualno mogli prošetati Tutankhamonovom grobnicom, pogledati po stropu, zidovima i sve to zahvaljujući snimcima 360° kamere. Za Uskrs, glazbena ikona Andrea Bocelli održao je solo nastup u praznoj milanskoj katedrali, slavnome Duomu. Bili su i brojni drugi izvrsni primjeri. Pojavilo se i mnoštvo amaterskih uradaka, dječjih i odraslih koji su jednako tako bili kreativni i poticajni. Mnogi su otkrili svoje talente koje im je Bog dao i uporabili ih za opće dobro. I naravno, što je najvažnije, sve je bilo besplatno, dostupno svima i zajedničko.

I u našoj zemlji bilo je mnoštvo kulturnih sadržaja. Svatko je mogao uživati u onome što ga je ispunjavalo. Plašim se ako bih krenula nabrajati tko je sve i što objavljivao sigurno bih nekoga izostavila, jer je ponuda bila bogata i svakodnevno nova. Kulturni sadržaji su se smjenjivali velikom brzinom i od one prve, plašljive kapljice, ubrzo je stvoren veliki i snažni slap. Kultura je tako, iako prognana, zabranjena i stavljena na čekanje, doživjela nagli svoj procvat, probila se unatoč svim zabranama i postala javno dobro. I dobro je da je tako.

Ujedinjeni, kao prava braća i sestre, ljudi su međusobno razmjenjivali sadržaje, informacije što se i gdje može pronaći te ohrabrivati i iskreno nagrađivali svaki pokušaj da se nešto lijepo stvori. Nastalo je jako puno novih platformi, mrežnih stranica i FB profila, ljudi su se umrežavali i, iako fizički odvojeni, „živjeli” skupa. Nastalo je jedno veliko zajedništvo, ljudi su bili tu jedni za druge. Činilo se da život na zemlji može biti sličniji onome što nam Bog poručuje.

A što sada slijedi? Kakvi li smo ljudi postali? Jesmo li zadržali bar dio kulture i onoga što smo iskazivali tijekom ovih izolacijskih dana? Jesmo li i dalje spremni bezrezervno dijeliti međusobno sve? Jesmo li postali bolji ljudi ili ćemo lako i brzo sve zaboraviti i vratiti se starim navikama? Vrijeme će pokazati.

Kako i može li vjernik bolje razumjeti čovjekovo postojanje povezujući vjeru i znanstvene discipline? /N. N./

Poštovani, zahvaljujem na ovom pitanju, iako ću možda neke razočarati, molim za razumijevanje zbog odabira ovog pitanja, a ne pitanja na temu koronavirusa (COVID19) kojih je bilo mnogo. Ovaj broj *Zvonika* je u tom ozračju i vjerujem da će mnogi pronaći odgovore u ostalim tekstovima, no svakako ta pitanja ostaju za neke druge brojeve, a do tada ću se potruditi obnoviti i proširiti svoje znanje iz znanstvenih disciplina kao što su biologija, mikrobiologija i sl., a kojih će se ovo pitanje u nekoj mjeri sada dotaknuti.

ČOVJEK I OSOBNOST – PITANJE BIOLOGA, TEOLOGA I FILOZOFA

Pitanje čovjekova postojanja, njegova razvoja i što je on sam, proširilo se na mnoge znanosti i na različita mišljenja. Današnji način razmišljanja vodi nas k strogoj formi prirodoslovnih znanosti. Ipak, one ne mogu dati potpuni odgovor za kojim još mnoge znanosti tragaju. Kršćanski se personalizam, o kojem govore enciklika „*Evangelium vitae*” i dokument „*Dignitas personae*”, temelji na liniji skolastičkoga kršćanskog razmišljanja (srednjovjekovni pristup promišljanju), te govori o bezuvjetnoj i objektivnoj vrijednosti i dostojanstvu čovjeka, koje proizlaze iz njegove stvorenosti na sliku Božju, te na pozivu čovjeku da postane kao Bog.¹ Svakome od vas stavljam na preporuku da ih pročita s ciljem produbljivanja vlastitog znanja i obogaćivanja duha.

S druge strane, kod prirodoslovnih znanosti uviđamo da je biologija prva znanost u kojoj nailazimo na to što je čovjek. Primjerice, fizika i kemija ništa ne govore o čovjeku, iako u predmet ovih znanosti spada čovjek, ali ne kao čovjek u specifičnom obliku.

Stoga možemo zaključiti kako znanost ide za onim „kako” se nešto odvija, a vjera „zašto” se nešto odvija, iako je ova podjela ne dovoljno dobra, ali može poslužiti u boljem razumijevanju čovjeka i njegove cjelovitosti.

EVOLUCIJSKO-BIOLOGIJSKI POGLED KOJI NAS UVODI U DUHOVNU STVARNOST ČOVJEKA

Možemo se zapitati kako izgledne oprečne istine, one stvaranja čovjeka po biblijskom modelu i one opće prihvaćene po evolucijskom, mogu doći do zajedničkog zaključka čovjekova postojanja.

¹ Usp. Luka TOMAŠEVIĆ, *Ontološko i funkcionalističko shvaćanje osobe: bioetička rasprava*, Split 2011., str. 144.

Genetičar Martin Heisenberg kaže: „U evolucijsko-biologijskom pogledu mi smo u potpunosti priroda, ali je evolucijsko-biologijski pogled u potpunosti duh”. Ovaj paradoks nas stavlja u razmišljanje. Ne smijemo sve uzeti kao „znanstveno dokazano”, niti nas trebaju strašiti argumenti u vidu „kažu znanstvenici, kaže profesor, kaže ovaj ili onaj”.

Veličina znanosti je u objektivnosti, a veličina vjere je u poniznosti. Objektivna znanost u sebi uvijek ima dozu opreza i mnoge stvari ne dogmatizira upravo jer je svjesna svojih ograničenja i kako buduća otkrića mogu opovrgnuti sadašnje stanje. S druge strane, vjera nam ne može biti opravdanjem za sve, niti možemo zatvoriti oči pred izazovima, a koje u današnjem društvu dolaze iz sfere znanosti i ozbiljnih intelektualnih krugova. Zato naša vjera mora imati i jako intelektualno uporište uz onu molitvenu i vjerničku stvarnost.

Drugim riječima, znanost može postati produžena teologija i dati nam posve duhovni odgovor na svom jeziku, a koji je, čini mi se novim naraštajima daleko razumljiviji. Jedan sam od onih komu je teološko učenje započelo pod mikroskopom, a ne kroz pobožnu literaturu.

DIJALOG, MJESTO OTVORENIH PITANJA ZA VJERU I ZNANOST

Nisam vam htio strogo dogmatski iznositi zaključke, a koji su tako jasno i lijepo izneseni u nauku Crkve, nego više vam problemski odgovoriti. Htio sam vam dati uvid kako je moguć zajednički jezik u svijetu koji je nekako strogo razdvajao duhovno i materijalno.

Gledano problemski, ostaje otvoreno pitanje što je doista čovjek. Sama antropološka biologija daje različite stavove glede čovjeka, kao jedne od vrsta. S druge strane ostaje otvoreno pitanje „duha”. O tom području duha govorit će mnogi filozofi, vodit će se mnoge filozofske i teološke rasprave, od Boetia, Tome Akvinskog itd. Zanimljivu podjelu čovjekova života donosi Engelhardt koji govori o tri razine: razina biološkog života, razina mentalnog života i razina osobnog života.²

Da bi se izbjegao svaki vidik mogućeg dualizma čovjekove osobnosti, kršćanska teologija naglašava pojam ljudske osobe, a koju čine duh i tijelo, jedinstveni, a kao takvo Božje stvorenje je postavio u svijet Bog Stvoritelj. Ovakav Bog svojim utjelovljenjem ukazuje na veličinu i dostojanstvo čovjeka, a koji je stvoren na Njegovu sliku.

Poštovani, vaša pitanja možete poslati na email: stipicnebojsa@gmail.com, kao i na Facebook profil Nebojša Stipić

² Usp. Luka TOMAŠEVIĆ, *Ontološko i funkcionalističko shvaćanje osobe: bioetička rasprava*, Split, 2011., str. 157.

Na predstavljanju u školama

U proljetnim mjesecima srednje škole idu na predstavljanje, kako bi učenike završnih razreda u osmoljetkama upoznali s radom i programom u svojim srednjim školama. U istom periodu gradovi priređuju i sajmove obrazovanja. Najveći sajam obrazovanja svake je godine u Novom Sadu. Ove godine, i učenicima Paulinuma bilo je omogućeno da posjete Sajam obrazovanja i Međunarodni sajam knjiga u Novom Sadu. Osim Sajma u vojvođanskoj prijestolnici, Grad Subotica

također priređuje Sajam obrazovanja. Ove godine, zbog pandemije koronavirusa, sajam je odgođen. Ipak, do proglašenja izvanrednog stanja u državi, dana je prilika da se u osmoljetkama predstave srednje škole. Paulinci su prezentirali Biskupijsku klasičnu gimnaziju u osnovnim školama „Majšanski put” i „Széchenyi István” u Subotici, zatim u Čantaviru u školi „Hunyadi János” i u školi „Petőfi Sándor” u Hajdukovu. Na prezentacije s

učenicima uvijek ide jedan profesor, ali učenici gimnazije govore i daju informacije o radu i programu škole.

Paulinac-sjemeništarc u humanitarnoj akciji

Kao i mnogi župni caritasi u ovo vrijeme pandemije koronavirusa, aktivirao se i Caritas parohije – župe sv. Vladimira u Vrbasu. Prema ustaljenoj tradiciji u župi, u korizmenom vremenu uvijek je aktualna akcija sakupljanja namirnica za pomoć siromasima u župi. S obzirom

na izvanredno stanje u državi, od sakupljanja, prije svega namirnica i higijenskih potrepština, načinjeni su paketi koji su podijeljeni starim vjernicima i drugim starijim osobama u potrebi. Cijelu dobrotvornu akciju organizirao je župnik, vlč. Igor Vovk, a od velike pomoći u sakupljanju i dijeljenju bio mu je učenik Paulinuma i sjemeništarc Aleksandar Krnješić.

ZA OSMAŠE

Postani i ti dio zajednice Paulinuma!

Završavaš osmi razred i razmišljaš o daljnjem školovanju. Ako si aktivan u župi, možda osjećaš klicu Božjega poziva, odnosno, svoje školovanje želiš nastaviti na temeljima kršćanske kulture, želiš stjecati znanje iz mnogih zanimljivih predmeta? Dođi i postani dio zajednice „Paulinuma”! Ako si zainteresiran, obrati se svećeniku, vjeroučitelju, kantoru ili crkvenom službeniku i oni će ti dati upute. U dogovoru s Upravom gimnazije i sjemeništa (kolegija) „Paulinum”, možeš doći pogledati zgradu, prostorije, školski program i dnevni red te pitati što god te interesira.

Paulinum je zgrada u kojoj su smješteni internat i škola. Škola je akreditirana kao Biskupijska klasična gimnazija. Od ove godine gimnazija je ponovno potvrđena od Ministarstva prosvjete iz Beograda („Sl. glasnik RS” – „Prosvetni glasnik”, br. 2/2020.) Predmeti su isti kao i u drugim gimnazijama, osim što je veći naglasak na klasičnim jezicima, vjeronauku i povijesti. Nakon položene mature, može se upisati bilo koji fakultet, napose filozofsko-teološki. Osim što „Paulinum” nudi intelektualnu formaciju, veliki je naglasak na kršćanskoj kulturi i na duhovnoj formaciji. To znači da „Paulinum” poučava i odgaja, i jedina je takva katolička institucija na našim prostorima, u koju se osim dječaka mogu upisati i djevojke.

Sve detaljne informacije u vezi upisa i potrebnih dokumenata možeš pitati putem **telefona: +381 (0)24 555-340**, kao i **e-maila: paulinum@tippnet.rs**

Sve što te zanima možeš naći i na **web stranici: www.paulinum.edu.rs**

Budi hrabar i odlučan! Radujemo se Tvome dolasku!

Proštenje u Zrenjaninu

U Zrenjaninu je 16. svibnja proslavljeno proštenje o blagdanu sv. Ivana Nepomuka. Prema višegodišnjoj tradiciji, i ove godine slavlje je bilo na mađarskom i hrvatskom jeziku jer su bili nazočni vjernici više narodnosti.

Slavlju se odazvao lijepi broj vjernika, ali i svećenika. Misu su predvodili svećenici dekan **József Mellar** i **János Hallmai** iz Novog Bečeja, **Emmanuel Talpocsányi** iz Torde, **Stojan Kalapiš** i **Janez Jelen SDB** iz Mužlje, **Alen Palatinus** iz Vršca, generalni vikar **Róbert Pastyik** i **Eliás Ohoiledwarin SVD** iz Zrenjanina, kao i apostolski protonotar **Jenő Tietze**, koji je vodio koncelebraciju i propovijedao. Evanđelje na oba jezika pročitao je stalni đakon **Zoltán Sándor**, dok je ministri-
rao bogoslov **Leon Tápai**. Pjevački je dao od sebe ono najbolje.

Na ovoj misi – prvom proštenju nakon uvođenja strogih mjera 15. ožujka, prvi put se javno slavila sveta misa uz nužne mjere opreza: ljudi su nosili maske, svećenici i vjernici su bili na prikladnoj udaljenosti, župnik je prije pričestivanja vjernika dezinficirao ruke. Izostao je također tradicionalni švedski stol poslije svete mise, a s njime povezano druženje. Ipak je bilo druženje u dvorištu ispred crkve – radost, da se ovaj smrtonosni virus nije proširio u tolikoj mjeri, kao u nekim većim i bogatijim državama – gdje svakodnevno traži nove brojne žrtve. Kod svete mise izostalo je i rukovanje – a taj oprez će nas pratiti sigurno još nekoliko mjeseci – prema staroj poslovice: *Čuvaj se sam – i Bog će te čuvati!*

Što se tiče sakramenta svete ispovijedi, vjernicima se preporučivalo vršenje savršenog pokajanja. Sada je

također moguće obavljati osobnu ispovijed – a uz sve dužne mjere opreza, da se ne širi zaraza, ali i da se ne povrijedi ispovjedna tajnost. Mnogi naši dobri vjernici su izrazili veliku radost da opet mogu fizički prisustvovati svetoj misi, koju su neko vrijeme bili primorani pratiti samo putem televizijskih i radijskih prijenosa. Više njih je izrazilo misao, da sada – kad im je bila uskraćena – bolje znaju cijeniti neprolaznu vrijednost žrtve svete mise, ali i sakramenta svete ispovijedi. Dao

Bog da se tim izvorima milosti približe i oni koji su se od njih iz bilo kog razloga udaljili – jer preko njih nam dolazi spasonosna milost Božja. Kao što se moramo još uvijek držati mjera, da se ne bismo slučajno zarazili koronavirusom, moramo se još više držati Božjih i crkvenih propisa, da se ne bismo zarazili još s opasnijim virusom, a to je grijeh, a od svih najopasnija je mržnja. Božja ljubav je najbolje sredstvo protiv toga, a ona će liječiti i ubuduće naša ranjena tijela i duše za vječno spasenje. /**Janez Jelen**/

Cjelodnevno klanjanje u katedrali

U zrenjaninskoj katedrali 13. svibnja održano je cjelodnevno klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom. Vjernicima je zbog izvanrednog stanja od ožujka bilo uskraćeno prisustvo svetim misama, zajedničkim molitvama i drugim duhovnim programima.

Nakon toliko vremena, svima je bilo pravo osvježenje što su se ponovno u tišini crkve i u miru mogli

pomoliti pred svetinjom oltara i na taj način odazvati se pozivu pape Franje da se 14. svibnja molitve upute za spas od svjetske pandemije izazvane koronavirusom (uz molitvu, post i dobra djela). Svećenici su također bili spremni primiti vjernike na svetu ispovijed.

Katedralni župnik i generalni vikar **Róbert Pastyik**, i ranije je svakog četvrtka služio klanjanje na mađarskom i hrvatskom jeziku, što je zbog izvanrednog stanja izostalo. U narednom periodu će nastaviti ovu praksu i svakog četvrtka očekuje vjernike na klanjanju Presvetom, kao i na redovnim svetim misama. /<http://www.catholic-zr.org.rs/>

Iz poruke pape Franje za 106. Svjetski dan selilaca i izbjeglica

„U svjetlu tragičnih zbivanja koja su obilježila 2020. godinu, želio bih da ova Poruka, iako je posvećena prognanicima, dopre do svih onih koji su prolazili i još uvijek prolaze kroz iskustvo oskudice, napuštenosti, marginaliziranosti i odbačenosti kao rezultat COVID-19“, istaknuo je Papa na početku svoje poruke.

Prilikom bijega u Egipat mali je Isus sa svojim roditeljima iskusio tragično stanje prognanika i izbjeglica označeno strahom, nesigurnošću, nedaćama. Nažalost i danas se milijuni obitelji mogu prepoznati u toj tužnoj stvarnosti. Televizija i radio nam gotovo svakodnevno donose vijesti o izbjeglicama koje bježe od gladi, ratova i drugih velikih opasnosti, u potrazi za sigurnošću i dostojanstvenim životom za sebe i svoje obitelji. U svakom od njih prisutan je Isus koji je prisiljen, kao u Herodovo vrijeme, bježati kako bi se spasio. Na njihovim smo licima pozvani prepoznati lice Krista gladna, žedna, gola, bolesna, stranca i utamničena koji treba našu pomoć. Raseljeni nam nude tu mogućnost da susretnemo Gospoda, iako je našim očima teško prepoznati ga takva: u poderanoj odjeći, prljavih stopala, nagrđena lica, izranjena tijela, nesposobna služiti se našim jezikom.

Na taj smo pastoralni izazov pozvani odgovoriti s četiri glagola koje sam naznačio u svojoj Poruci za ovaj Dan 2018. godine: prihvatiti, zaštititi, promicati i integrirati. Njima bih sada želio dodati još šest parova glagola koji odgovaraju vrlo praktičnim radnjama međusobno povezanima jednim uzročno-posljedičnim odnosom:

- potrebno je poznavati da bi se razumjelo;
- potrebno je biti bližnji da bi se moglo služiti;
- da bismo se jedni s drugima pomirili potrebno je slušati;
- da bi se raslo, potrebno je dijeliti;
- moramo uključivati da bismo promicali;
- da bi se gradilo potrebno je surađivati.

Zaključit ću molitvom nadahnutom primjerom svetog Josipa, osobito u trenutku kad je bio prisiljen pobjeći u Egipat kako bi spasio dijete Isusa.

Oče, Ti si povjerio svetom Josipu ono što ti je bilo najdragocjenije: Dijete Isusa i njegovu majku kako bi ih zaštitio od opasnosti i prijetnji zlih ljudi.

Daj i nama iskusiti njegovu zaštitu i pomoć. Neka on, koji je i sam proživio patnje onih koji bježe zbog mržnje moćnih, utješi i zaštititi svu našu braću i sestre koje su rat, siromaštvo i nužda nagnali da napuste svoje domove i svoje zemlje te su se kao izbjeglice zaputili prema sigurnijim mjestima.

Pomozi im, po njegovu zagovoru, da smognu snage ići dalje, naći utjehu u tuzi i hrabrost u toj kušnji.

Podari svima onima koji ih primaju nešto od nježnosti tog pravednog i mudrog oca koji je ljubio Isusa kao pravog sina i podupirao Mariju na svakom koraku.

Neka on, koji je zarađivao kruh radom svojih ruku, uzmo-gne osigurati onima kojima je oduzeto sve u životu dostojanstvo rada i mir vlastitoga doma.

To te molimo po Isusu Kristu, tvome Sinu, kojeg je sveti Josip spasio bijegom u Egipat i pouzdajući se u zagovor Djevice Marije koju je ljubio kao vjerni zaručnik u skladu s tvojom voljom. Amen. /IKA, Bitno.net/

Papa Franjo na 100. obljetnicu rođenja sv. Ivana Pavla II.: „Bio je čovjek bliskosti“

Papa Franjo 18. svibnja ujutro slavio je misu u kapeli sv. Sebastijana u Bazilici sv. Petra prigodom obilježavanja stote obljetnice rođenja svog predšasnika sv. Ivana Pavla II.

Ispod oltara u kapeli sv. Sebastijana nalazi se sarkofag s tijelom pokojnog poljskog Pape. U propovijedi je papa Franjo, osvrnuvši se na djelo sv. Ivana Pavla II., istaknuo kako je činjenica da je Bog prije stotinu godina izabrao čovjeka koji će voditi Crkvu, dokaz da Gospodin ljubi i pohodi svoj narod. Na primjeru Karola Wojtyła Papa je objasnio koje vrline moraju krasiti dobrog pastira, a to su u prvom redu: molitva, bliskost s narodom i ljubav za pravdu.

Ivan Pavao II. bio je, prema njegovim riječima, Božji čovjek, koji je mnogo molio. Znao je da je prva biskupova zadaća molitva. Blizina je bitna Božja oznaka. Bog stoji uvijek uz čovjeka. I Ivan Pavao II. bio je čovjek bliskosti ljudima. Proputovao je cijeli svijet, jer želio je posjetiti i upoznati svoj narod. Ako pastir nije blizu svom narodu, onda nije pastir, već samo upravitelj, ustvrdio je Papa i istaknuo kako je Ivan Pavao II. bio uz velike i male, uz bliske i udaljene. Ljubio je i pravdu. Tražio je socijalnu pravdu, pravdu među narodima, pravdu koja je bila sposobna reći ratu „ne“. Bio je svjestan da nema pravde bez milosrđa. /Bitno.net/

Kršćanima u Pakistanu uskraćuje se pomoć u hrani i lijekovima za borbu protiv COVID-19

„Kršćani u Pakistanu zapravo su žrtve niza diskriminacija. Primjerice, ne mogu otvoriti restoran, ne mogu biti nastavnici i često se ne smiju javiti na natječaj za posao, osim za najskromnija zanimanja“, poručuju iz zaklade Pomoć Crkvi u nevolji.

Naime, usred restriktivnih mjera u toj zemlji, vjerske manjine, posebice kršćanska, još jednom su izložene diskriminaciji koja se ovaj put očituje u ograničavanju pristupa humanitarnoj pomoći te im se uskraćuju hrana i najnužnija sredstva za zaštitu zdravlja. Kršćani su u Pakistanu, dakle, dio društva koji najviše trpi i nedovoljno su plaćeni za poslove koji su zaista na granici ropstva. /IKA/

Nedjelja, 31. 5. 2020. PEDESETNICA. DUHOVI Svetkovina

ČITANJA:

Dj 2, 1-11; Ps 104, 1ab.24ac.29b-31.34; 1Kor 12, 3b-7.12-13; Iv 20, 19-23

Svetkovinom Duhova proslavimo i početak širenja Crkve najprije po Izraelu, a zatim i po cijelom svijetu. Kako je svjedočanstvo neukih i siromašnih ribara probudilo vjeru careva, filozofa, učenjaka, ljudi različitih kultura i svjetonazora? Kako su oni to uspjeli? Ako gledamo očima ovoga svijeta, onda ćemo odgovore tražiti u teorijama zavjere, ali očima vjere jasno je da to ne bi bilo moguće da nisu imali Duha Svetoga. I dan danas, Crkva živi i raste zahvaljujući hrabrosti i ustrajnosti ljudi zahvaćenih Njegovom snagom. Brojni su darovi Duha Svetoga, ali u današnjem evanđelju slušamo o Njegovom prvom daru – daru opraštanja grijeha. Bez tog dara, koji su najprije trebali apostoli, pa za njima i svi mi, Crkva – zajednica vjernika ne bi postojala. Snaga opraštanja je „stijena” na kojoj je Crkva sagrađena.

Nedjelja, 7. 6. 2020. PRESVETO TROJSTVO Svetkovina

ČITANJA:

Izl 34, 4b-6.8-9; Otp. pj.: Dn 3, 52-56; 2Kor 13, 11-13; Iv 3, 16-18

Jedan od težih zadataka svakog svećenika jest propovijedati o Trojednom Bogu. Kojim rječnikom, kojom terminologijom se poslužiti u govoru o Presvetom Trojstvu? Možda je lakše govoriti *našem* Bogu *Ocu*, kojega možemo zvati Abba – Tatice, koji nas je stvorio na svoju sliku. Ili o Bogu *Sinu* koji se rodio među nama, hodao našom zemljom, koji je dao život za nas. Ili o Bogu *Duhu Svetom* koji nas brani, koji se neizrecivim uzdasima zalaže za nas? O kojoj god božanskoj osobi govorili, rekli bi isto! To je Bog koji bezuvjetno i bezgranično voli čovjeka i učinit će sve za njega! U takvog Boga vjerujem, takvog Boga volim i o takvom Bogu govorim.

Nedjelja, 14. 6. 2020. JEDANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

ČITANJA:

Izl 19, 2-6a; Ps 100, 2-3.5; Rim 5, 6-11; Mt 9, 36 – 10, 8

Iz današnjih čitanja jasno vidimo temeljni odnos Boga i čovjeka. Taj odnos baziran je na očinskoj ljubavi prema svojoj djeci. U prvom čitanju slušamo kako Bog, poput oca, podsjeća svoju djecu – Izraelce, što je sve učinio za njih. Kako ih je izveo iz egipatskog ropstva, kako ih je čuvao na njihovim putovanjima pustinjom i kako ih je doveo u obećanu zemlju. Njihov je jedini zadatak da budu vjerni savezu koji su sklopili, tj. da održavaju Deset Božjih zapovjedi. Na sličan način nas i Pavao podsjeća da je Krist umro za spasenje nas koji smo bezbožni, nepravedni i grešnici. Njegovom smrću, pomireni smo s Bogom. No, i pored svega toga, često se osjećamo kao ovce bez pastira. Kako lako zaboravljamo divote koje nam Bog učini. Roditelji mogu sve učiniti za svoje dijete, ali ako dijete to ne cijeni, ako ne želi surađivati sa svojim roditeljima, često su nemoćni. Tako i Svemoćni Bog pored sve volje biva „nemoćan” pomoći čovjeku koji ga ne želi slušati.

Nedjelja, 21. 6. 2020. DVANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

ČITANJA:

Jr 20, 10-13; Ps 69, 8-10.14.17.33-35; Rim 5, 12-15; Mt 10, 26-33

Što je poslanje jednog vjernika? Pitanje je to koje nam se nameće nakon što poslušamo zapomaganje proroka Jeremije, koji trpi poradi poslanja koje je od Boga primio, a to je da govori istinu. Koliko god da je istina čista, dobra i spasonosna, ljudi je nekada ne žele čuti. Napadat će onoga tko ju iznosi. Nekada su to bili proroci, danas je to Crkva. U evanđelju Isus hrabri svoje učenike upravo tako što im govori realnu istinu, a to je da će zbog naviještanja Radosne vijesti biti u smrtnoj opasnosti. No, koliko god bilo strašno čuti da će nam netko htjeti životno nauditi zbog naše vjere, utoliko je utješno čuti Kristove riječi: *A vama su i vlasi na glavi sve izbrojene. Ne bojte se dakle! Vrijedniji ste nego mnogo vrabaca.*

Služba riječi u misi, X. dio

Mjesta šutnje u liturgijskom slavlju

Liturgiju riječi treba slaviti tako da pogoduje razmatranju i zato valja izbjegavati svaki oblik žurbe koji sprečava sabranost. U njoj su prikladni kratki trenutci šutnje, prilagođeni okupljenoj zajednici, pomoću kojih će, djelovanjem Duha Svetoga, srcem shvatiti Božju riječ i kroz molitvu pripremiti odgovor. Ti se trenutci šutnje mogu primjereno održavati npr. prije negoli započne sama liturgija riječi, poslije prvoga i drugoga čitanja te nakon završetka homilije. (Opća uredba Rimskog misala, br. 56)

Liturgijske odredbe predviđaju da je u liturgiji riječi moguće utkati različite trenutke šutnje. Razbor koji će prosuditi koji će od tih trenutaka najviše odgovarati nekome slavlju i konkretnoj zajednici vjernika te osjećaj za pravu mjeru šutnje, bit će nužni kako šutnja ne bi utrnula žar Božjega govora i njegove prisutnosti.

a) Prije samoga slavlja

Da bi liturgija Crkve bila stvarnost susreta s Kristom potreban je i liturgijski *predtakt šutnje*. Opća uredba Rimskog misala (OURM) naznačuje i potrebu šutnje koja će prethoditi samome slavlju. Šutnja koja će ispunjati okupljenu zajednicu u crkvi i liturgijske služitelje kod njihove pripreve u sakristiji, pružat će potreban preduvjet za svetost i istinitost liturgijskoga slavlja. U glazbi predtakt uvodi u ritam glazbenoga djela. Liturgija za svoj *predtakt* odabire šutnju.

b) Pokajnički čin

U društvu, koje živi sve burnijim i bučnijim načinom života, otkriti vrijednost šutnje od životne je važnosti. Jednako je tako i s Crkvom. I ona može postati dijelom tog zaglušnog orkestra. Ona, istina, ne smije prestati govoriti. No, njezin glas treba izranjati iz otajstvene šutnje koja riječi daje novu snagu. Toliko smo puta dionici slavlja na čijem smo početku pozvani na sabranost pred Gospodinom i na kajanje – no bez mogućnosti sabiranja i kajanja. Riječ se niže za riječju, i tako jedna drugoj guše značenje. Nerijetko su riječi poziva na kajanje odmah presječene riječima kajanja („Ispovijedam se...“), bez nužnog vremena šutnje koja bi pozivu na kajanje dala odgovor i smisao, a riječima kajanja pravo značenje.

c) Misne molitve

Na početku molitava koje izgovara predsjedatelj prethodi *molitvena šutnja* zajednice. Potrebno je istaknuti kako valja dati smisao pozivu „Pomolimo se“ (odnosno drugim pozivima s jednakim sadržajem).

Šutnja koja slijedi nije samo okvir za osobnu molitvu pojedinaca, ona sama jest molitva. Nije dostatno samo ostaviti vrijeme za tiho izricanje molitvene nakane. Potrebno je da i šutnja progovori svojom snagom. Šutnja predaje molitve pojedinaca Crkvi koja ih prima kao svoju molitvu. Praksa još uvijek uskraćuje tu šutnju okupljenoj zajednici ili je ne pruža u potrebnoj mjeri.

d) Između čitanja

Navještaj Božje riječi u liturgiji nalazi odgovore u pjesmi, pokliku, gestama, ali i u šutnji zajednice. Ona je ambijent usvajanja riječi, mjesto njezina liturgijskoga utjelovljenja. Slušanje riječi Božje u tišini osposobljava nas za *slušanje Božje šutnje*. Čovjek postaje istinskim vjernikom kad se njegova šutnja stopi s Božjom šutnjom. Tada Bog progovara riječima koje uho ne zamjećuje. Potrebno je slušati njegovu šutnju da ne bismo izgubili sluh za Riječ. Riječ je izišla iz šutnje i traži šutnju, kao mjesto svoga počinka. Ona ne živi u glasu, u izgovorenosti, nego u slušanju i prihvaćenosti.

e) Molitva vjernika

Neki slavitelji, svjesni potrebe i snage molitvene šutnje u liturgiji, znaju trenutke šutnje smjestiti u obredne elemente kojima šutnja ne pripada. Konkretno se to ogleda kod Molitve vjernika gdje se, obično pri kraju, dodaje poseban molitveni „zaziv šutnjom“. No, tu šutnja ne nalazi svoje prirodno mjesto. Štoviše, takva šutnja narušava dimenziju crkvenosti i dinamiku slavlja zajednice koja moli „jednim glasom“. Iznimno je u liturgiji Velikoga petka gdje nakon svake izrečene molitvene nakane slijedi šutnja u kojoj zajednica usvaja tu nakanu. Takav pak način moguće je slijediti i u svim drugim slavlјima, osobito u onim svečanijima. Vrijedan je i drugi način integriranja šutnje u Molitvu vjernika, preuzet iz istočne tradicije: na svaku izrečenu nakanu zajednica će, umjesto nekim zazivom ili poklikom, odgovoriti kratkom šutnjom (usp. OURM 71).

f) Šutnja klanjanja i zahvaljivanja

Molitvena šutnja najprikladniji je način pripreve za sakramentalni susret. Ova će šutnja, kao post riječi i zvuka, dati smisao i samome euharistijskome postu koji u vjernicima njeguje čežnju za sakramentalnim susretom s Kristom. Isto tako sakramentalni susret traži i odgovor šutnje: Kad završi pričešćivanje, svećenik i vjernici, ako je zgodno, neko vrijeme mole u tišini“ (OURM 88). Osobno zahvaljivanje i molitva u šutnji produbljuju intimu susreta. Samo šutnja može pružiti doživljaj intimnosti s Otajstvom.

Markovo evanđelje (VII. dio)

Kada čitamo zadnje tekstove evanđelja: Isusovu muku, smrt i uskrsnuće, onda čitamo najstarije tekstove iz evanđelja. Isusove svjedoke je to najviše pogodilo, i to su napisali prvo, zatim dodavali njegovo naučavanje i čuda, pa povijest rođenja.

Običnog čovjeka najviše pogađa smrt. Apostole, ostale svjedoke, sve koji su primili njihovo svjedočanstvo Život – tj. Uskrsnuće. Nitko od njih nije očekivao događaj poslije križa. *Uistinu, ovaj čovjek bijaše Sin Božji!* (Mk 15,39) Taj „bijaše“ – nije drugo, nego ono čisto ljudsko: kraj života. Čovjekovo iskustvo ide do ove granice. To iskustvo on projicira u svakoga, pa tako su i apostoli u Isusa Nazarećanina. Najdublji temelj za ovakve misli nalazimo u sveopćoj ljudskoj logici: čovjek je onaj koji mora umrijeti za Boga. No, dogodio se suprotno: Bog je umro za čovjeka! Taj čin nije kompatibilan s našim iskustvom, ni s ljudskim mislima u vezi s Bogom.

U Markovu evanđelju ovo je pogodilo žene kod groba. Nasuprot normalnome: zatvoreni grob, koji samo jaki muškarci mogu otvoriti, dužnost pomazati tijelo i pomoliti se, dolazi novo neobično iskustvo: grob je otvoren, unutra mladić u sjajnom odjelu, koji govori: *Uskrsnuo je! Nije ovdje!* (16,6) Ne mogu pomazati tijelo, Isus uopće nije u grobu, nego ih mladić šalje s porukom: *Recite njegovim učenicima i Petru...!* (16,7) Smrt bi ih ostavila u „normalnom“ duhovnom stanju. Ali smrti nema, nego živi anđeo i prazan grob. Zbog toga ih obuze trepet i ekstaza – tj. bijahu izvan sebe (16,8ab). Uskrsnuće je zbilja bio događaj jer ono „normalno“ uvijek nestaje u tami prošlosti. A ono što je izvan okvira ljudskog iskustva, ostaje urezano u svakom umu i srcu. Apostoli, Isusovi poznanici nisu očekivali ništa poslije križa. Ipak, bio je još jedan događaj, a taj događaj nije od njih – nego od Boga. To je Život – Uskrsnuće.

Markovo evanđelje opisuje najstarije i najoriginalnije iskustvo onoga jutra, koje mi slavimo svake nedjelje, i za vrijeme Uskrsa. Mi vjerujemo onim svjedocima koji su doživjeli da je ljudsko iskustvo prošireno: postoji još jedan događaj iza smrti – a to je Život – uskrsli Isus. Taj je događaj temelj naše egzistencije. Znači, mi ne vjerujemo napisanom tekstu, nego svjedocima, kojima se promijenio život po Isusu.

Pismo je samo opis Božjeg zahvata, i naše povezanosti s Kristom preko prvih svjedoka.

Naš je Uskrs daleko dublji od Biblije. Istog Krista svake nedjelje primamo u obliku Kruha. Onaj pribijeni na križ, onaj u grobu, onaj koji je ustao od mrtvih, na svakoj sv. misi ulazi u naš hram. Mi nismo više grob, koji u sebi nosi smrt, koja se ostvaruje u nemoralnim činima... Mi smo hram, živi hram, u kome već ovdje na zemlji prebiva Uskrsli. Kao što tamo na početku bijaše događaj, koji je promijenio iskustvo žena, apostola – tako – i u nama je događaj pričesti, po kojoj Život

Mi smo hram, živi hram, u kome već ovdje na zemlji prebiva Uskrsli. Kao što tamo na početku bijaše događaj, koji je promijenio iskustvo žena, apostola – tako – i u nama je događaj pričesti, po kojoj Život raste i djeluje u svakom Adamu, koji se pokorava Bogu.

raste i djeluje u svakom Adamu, koji se pokorava Bogu.

Taj dar, koji imamo u sebi, nije samo za nas, već: *Podite u cijeli svijet i navijestite Radosnu vijest svemu svijetu!* (16,15) Riječi čujemo u našim crkvama (evanđelje), čujemo kada čitamo Bibliju, ili kada se molimo. No, ono „navijestite“ – po Isusu znače djela. Svaki katolik mora biti uskrsli događaj u svojoj okolini: u obitelji, među znancima, na radnom mjestu... Bližnji mora čuti od njega uskrsle riječi i iskusiti uskrsla djela. Isusovo uskrsnuće je dovršeno, naše je u tijeku. Uglavnom mislimo na preobraženje tijela. Bit će ga! Ali daleko je važnije preobraženje i uskrsnuće duha: misli, želja, volje, osjećaja. Taj događaj je u plemenitom razvoju jer smo hram, u kome živi Proslavljeni. Po našim rukama se vidi da on prebiva u kršćaninu.

Ovaj je Uskrs bio neobičan: zatvorene crkve, nema javnih svetih misa... No, ako smo dosljedni Isusu, onda se nije dogodila tragedija. Svaka beskrvna žrtva želi se svršiti u čovjeku. Proslavljeni Isus od Posljednje večere želi prebivati u stvorenju. Naša zadnja pričest prije epidemije, ne govoreći o temelju svakog sakramenta, o krštenju, pa o molitvama i dobrim činima... – u ovim prolaznim okolnostima dali su iskustvo da po nošenju križa, po rukama koje su pomagale stare ljude, članove obitelji ili strance – mi smo s Kristom uskrsli u dobrim činima. Za vrijeme ovih dva-tri mjeseca nismo bačeni u tamu, nego smo postali drugima iskustvom – u katolikliku Krist živi.

Apokalipsa „COVID-19”

Svršetak svijeta ili prilika za promjenu života?

U kriznim trenucima ljudske povijesti vjernici, ali i oni koji (do sada) nisu (bili) baš tako religiozni, rado posegnu za biblijskim tekstovima i u njima pokušavaju pronaći opravdanje ili objašnjenje za to što se događa ljudima i svijetu u kojemu žive. Upravo u vremenima kriza, poštasti, bolesti i zaraza, prirodnih katastrofa, uvijek se iz nekih zakutaka svijesti izvuku slike apokaliptičkih razaranja što ih opisuje Biblija. U vrijeme kriza biblijski apokaliptički tekstovi postanu iznimno popularni, čitani i navođeni. To se događa i sada u krizi izazvanoj strahom od širenja zaraze koronavirusom. Često se iz usta vjernika čuje da se upravo sad približilo vrijeme propasti svijeta i da se ljudskom rodu i cijelom svijetu približio kraj. Mnogi se pitaju je li sve to što se događa „slučajno”? Mnogima se vjera zaljulja, postane krhka i lomna pa pomislimo da nas je i Bog napustio ili barem stavio na tešku kušnju.

KRIZA APOKALIPTIČKIH RAZMJERA

Dok smo pritisnuti raznim nedaćama opasnosti zaraze i stalnim izvješćivanjem o broju oboljelih u mnogim državama svijeta od bolesti COVID-19 stječe se dojam da smo upravo mi dionici događanja „posljednjih vremena”. Unatoč dugoj povijesti opetovanog navješćivanja da je „svršetak blizu”, čitavo se čovječanstvo u posljednje vrijeme našlo u dobu svoga postojanja u kojem, opet i ponovo, raste svijest o tome da je svjetska katastrofa zaista „blizu, na vratima” (Mt 24,33), i da se ovoga puta stvarno događa. Razmišljanja o apokaliptičkom kraju i kataklizmi prodrle su u sve pore društva od opće svjetske politike i ekonomije do svakodnevnog života ljudi.

Što je nama vjernicima činiti kad se „gore potresa”, „bregovi se ljuljaju”, „zemlja se provaljuje”, kad se „ljulja krug zemaljski i ljudi što na njem stanuju izdišu od straha i iščekivanja onoga što prijeti svijetu” (usp. Nah 1,5; Mt 24, 29-31; Mk 13, 24-27; Lk 21,25-26)? Kako se ponašati i živjeti svoju vjeru u vremenima kad nas sustignu zaraze i bolesti kojima se ne vidi kraj? Je li ova kriza koja sve više zahvaća svijet i ljude koji na njemu žive doista „kriza apokaliptičkih razmjera”? Je li u apokaliptičkim biblijskim tekstovima uopće riječ o navješćaju razaranja našeg svijeta, naše Zemlje? Je li u Bibliji govor o „kraju svijeta” ili je riječ o nečem sasvim drugom?

BIBLIJSKI APOKALIPTIČKI TEKSTOVI

Povijesni i životni kontekst nastanka biblijskih apokaliptičkih tekstova veoma je težak. Radi se uglavnom o vremenu između početka 2. st. prije Krista do početka

2. st. poslije Krista. Bez imalo pretjerivanja, stvarnost u kojoj su živjeli biblijski pisci tih vremena bila je dramatična i krajnje napeta. Progonstva i egzistencijalna nesigurnost dovela je kršćane u emocionalno i realno stanje izdomljenosti, iskorijenjenosti iz njihova vlastitog doma. Život praćen stalnim osjećajem nesigurnosti donekle je ublažavala gostoljubivost i milosrđe braće i sestara kršćana koji su prognanike primali u svoje domove i svojom milostinjom im omogućavali preživljavanje (usp. Rim 15,26; 2 Kor 8,1).

Ipak, svrha i cilj pisanja apokaliptičkih tekstova nije zastrašiti i uplašiti vjernike Božjom kaznom ili propašću svijeta. Ovi tekstovi radije govore o nadi u spasenje negoli o uništenju, o početku uspostave novoga i boljeg svijeta negoli o propasti, o početku vremena Božjeg milosrđa negoli o kažnjavanju. Vjera apokaliptičkih pisaca temelji se na povijesnom iskustvu Izraela da Bog uvijek izbavlja svoj narod i vodi ga u njegovu zemlju gdje je blagostanje i mir (usp. Post 15,18; 17,8; Dj 7,4-7; Rim 4,13-17; Gal 3,16-17).

PRESTATI SA „STARIM” I POČETI „NOVI ŽIVOT”

Apokaliptički događaji u Bibliji govore o potrebi prestanka dotadašnjih aktivnosti i uobičajenog života te pozivaju na ostvarivanje novoga svijeta. Nastaje novo nebo i nova zemlja! Prijašnji običaji, prijašnje navike i uobičajene aktivnosti trebaju nestati i prestati! Jer je ono što se događalo prije dovelo je do ovoga što se događa sada! U prijašnjim događajima vide se uzroci današnjih događanja. Današnja razaranja posljedice su prijašnjeg uobičajenog ponašanja. Stari život treba uminuti jer nije donio dobrih posljedica.

Vrijeme apokaliptičnih događanja nije samo prekid uobičajenih i dosadašnjih poslova i djelatnosti. Kršćanima je to trenutak susreta s Bogom, dan Božje objave. Bog postaje vidljiv onima koji imaju otvorene oči – onima koji bdiju i koji su pozorni na događanja u svijetu u kojemu žive. Bit će kao u dane Noine. Sve su ljudske aktivnosti bile uobičajene dok Noa ne uđe u korabljicu (usp. Mt 24,37-44). U dan Božje objave uobičajeni život se ne može nastaviti. Dosadašnje se prekida. Bog se objavljuje u krizi izazvanoj bolešću COVID-19. Sve je stalo. Prekinut je dosadašnji život. Doista, ovo su apokaliptična vremena kad je potrebno početi s novim svijetom, stvoriti nove običaje, nova razmišljanja – početi novi i drugačiji život. *Staro uminu, novo, gle, nasta!* (2 Kor 5,17)

Razgovor s povodom: Mons. Stanislav Hočevar, Ksenija Abramović i mr. Jelena Zečević

Božjim očima gledana stvarnost

Tijekom izvanrednog stanja i policijskog sata u R. Srbiji, na valovima Radio Marije Srbije emitirala se specijalna emisija „Nadom vođeni“, namijenjena situaciji s virusom Covid-19.

U emisiji su gostovali svećenici, liječnici, vjeroučitelji, učitelji, klimatolozi, psiholozi i volonteri Radio Marije. U razgovoru s njima dobivali smo odgovore na to kako se jedan vjernik treba ponašati za vrijeme pandemije, koliko situacija utječe na našu psihu, kako se odvijao proces odlučivanja oko služenja svetih misa, kako se situacija odvijala u susjednim

zemljama (R. Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Sjevernoj Makedoniji i Italiji i dr.). Emisiju su uredili i vodili Darko Temunović i Dario Marton.

U ovom broju *Zvonika*, u našoj rubrici *Intervju*, donosimo vam zanimljive razgovore koje smo izdvojili iz ove emisije, s **mons. dr. Stanislavom Hočevarom**, beogradskim nadbiskupom i metropolitom, **Ksenijom Abramović**, glavnom urednicom *Laudato TV* i **mr. Jelenom Zečević**, vjeroučiteljicom gimnazije „Svetozar Marković“ u Subotici.

MONS. DR. STANISLAV HOČEVAR, BEOGRADSKI NADBISKUP I METROPOLIT

Zv.: Oče nadbiskupe, cijela ova situacija s koronavirusom zadesila je kako cijeli svijet, tako i nas. Kako gledate na sve ovo?

Mons. Hočevar: Želio bih ovo gledati Božjim očima, a što to znači? Mislim da svi mi u ovim danima moramo uranjati dublje u stvarnost, a to prije svega znači da otkrivamo kako je tvorac svega što postoji Bog. On je stvorio svijet i dobro ga je stvorio. Kako čitamo u Svetom pismu, sam se divio i vidio je da je sve dobro. Ukratko, svijet je stvorio harmonično, ali je stvorio i čovjeka, ne za gospodara, nego za čuvara ovoga harmoničnoga lijepoga svijeta. Zato ga i zovemo kozmos, što znači skladan uređen svijet. Ali znamo, nažalost, da je taj isti čovjek, kada je postao dostatan samom sebi, htio biti kao Bog, volio je biti gospodar svega, prije svega da bi on sam sebi i čitavom stvorenju postavljao zakone. To znači da je sve htio činiti kako se njemu sviđa. Od onda je unio nered u čitavi kozmos. To se dogodilo kada je prvi čovjek dobio sina i kada je između braće nastao prvi zločin, ubojstvo. Tada, kako kaže Sveto pismo, nije samo krv procurila u stvoreni svijet, već je i savjest bila narušena. Dakle, grijehom bolje kazano, u trenutku

kada se mi otrgnemo od Boga, unosimo nered u cijeli kozmos. Povijest potvrđuje kako čovjek nastavljaajući s tim načinom rada, kada je zagledan samo u sebe i individualistički traži vlastitu korist, nije više solidaran sa stvorenim svijetom već unosi disharmoniju, a iz svega toga proizlaze i sve bolesti i virusi... Zato nitko ne može reći da je ova pandemija Božja kazna, već je posljedica nereda koji čovjek sam unosi u ovaj svijet. Zato Božjim očima treba gledati i izvanredno stanje. Sve je to velika škola da se konačno svi mi opametimo i shvatimo da čovjek, ako samoga sebe otkine od Boga, ako je sam sebi dostatan i nije solidaran s bližnjima, ako hoće biti gospodar svijeta, a ne čuvar, taj nered unosi svuda. Zato ovo moramo gledati kao veliku školu da o svim stvarima počnemo dublje razmišljati cjelovito. Bog nam je dao oči, da sve gledamo cjelovito. Mislim da ćemo samo materijalnim svijetom moći dobro vladati i biti zadovoljni. Zato kažem da je vrijeme da se povežemo s Bogom, da se jače povežemo međusobno i budemo solidarni jer vidimo kako možemo brzo zaraziti jedne druge, odnosno, na neki način spasiti od te bolesti. Čovjek mora biti odgovoran jer je od Boga primio slobodu da se odlučuje za dobro. Dakle, ova pandemija je veliki poziv da činimo dobro, da na sve gledamo cjelovito i da smo međusobno povezani kao jedna obitelj.

Nitko ne može reći da je ova pandemija Božja kazna, već je posljedica nereda koji čovjek sam unosi u ovaj svijet. Zato Božjim očima treba gledati i izvanredno stanje. Sve je to velika škola da se konačno svi mi opametimo i shvatimo da čovjek, ako samoga sebe otkine od Boga, ako je sam sebi dostatan i nije solidaran s bližnjima, ako hoće biti gospodar svijeta, a ne čuvar, taj nered unosi svuda. Zato ovo moramo gledati kao veliku školu da o svim stvarima počnemo dublje razmišljati cjelovito. /**Mons. Stanislav Hočevar**/

Zv.: Na početku ove situacije, Vi kao nadbiskup, ali i ostali biskupi u R. Srbiji, morali ste donijeti određene odredbe, sukladno situaciji. Koliko je bilo teško se ujediniti u svim tim odredbama?

Mons. Hočevar: Svi moramo znati da ova pandemija nije svuda donijela jednake posljedice. Tako se u većim gradovima, kao je što Beograd i centralni dio Srbije, virus jako brzo širio i trebalo je što brže preuzeti odgovornost. Dok je na selima, gdje ljudi žive više s prirodom, a ne u tolikim gradskim sredinama, uvijek bilo manje opasnosti. Ujedno, svi mi moramo znati, a što rado zaboravljamo, da je danas svijet tako jako međusobno povezan, da nismo više na jednom mjestu

i stalno negdje putujemo. Zato je upravo bilo potrebno da svi biskupi preuzmu odgovornost za sve. Jasno je da su različita iskustva i da nas je nadahnjivala različita praksa, te mislim da smo relativno jako brzo primijetili kakve su se odredbe i sugestije davale u državama u kojima je virus jako napredovao. Bilo je potrebno zaštititi svakog čovjeka, jer Bog daje život i ne smijemo ga neodgovorno uništavati. Solidarnost među nama je temeljnog karaktera. Bog je toliko ljubio naš život, da je poslao u smrt svoga Sina kako bismo mi živjeli. Ako je Božji sin tako učinio, i mi moramo činiti jedni drugima.

Zv.: Kako se Crkva prilagođavala odredbama Vlade R. Srbije vezanim uz bogoslužnja bez naroda?

Mons. Hočevar: Svi biskupi dogovorili su odmah po proglašenju izvanrednog stanja, da budno pratimo događaje, te smo se i mi prilagođavali situaciji, a u drugom tjednu svibnja dali smo nove upute (str. 50). Zato se moramo svi pomoliti da ne nastanu nova žarišta. Stoga mislim da mi vjernici moramo biti prvi odgovorni u smislu da učinimo da nikoga ne zarazimo, da ne prenosimo bolest, već naprotiv, da među ljudima probudimo radost, povjerenje u Gospodina, ali i odgovornost. Molimo se da Duh Sveti prosvijetli sve nas kako nitko ne bio neodgovoran, već odgovoran, jer samo zajedničkim snagama i velikom odgovornošću jednih prema drugima možemo pobijediti. Zato je važna naša duhovnost, naše poštenje i naša želja da činimo dobro.

**KSENIJA ABRAMOVIĆ,
GLAVNA UREDNICA LAUDATO TV-A**

Zv.: Draga Ksenija, kakva je situacija u R. Hrvatskoj glede odluka vaših biskupa i samog potresa koji je zadesio grad Zagreb 22. ožujka?

Ksenija Abramović: Na početku cijele situacije s koronavirusom, biskupi u R. Hrvatskoj su donijeli odluke da se sva vjerska okupljanja obustave. Kako se sada mjere popuštaju, tako biskupi donose nove odluke. Tako su od 2. svibnja započele svete mise s narodom.

Uz virus koji nas je zadesio, moram dodati i potres koji nas je zadesio 22. ožujka u Zagrebu. Bio je to doista

ste aktivni i na Facebook stranici u prijenosima svetih misa uživo i cjelokupnog programa. Kako ste se organizirali s vašom ekipom?

Ksenija Abramović: Mi smo zapravo, kako sam to nazvala, postali narodna virtualna kapelica. Donijeli smo odluku da ćemo svakog jutra u 7 sati prenositi svete mise iz svetišta u Remetama i večernju svetu misu iz Nacionalnog svetišta sv. Josipa u Karlovcu, a nedjeljom i tri mise iz Splita, Remeta i Slavonske Požege. I po okončanju svih mjera, mi ćemo i dalje zadržati jutarnju misu u 7 sati iz Remeta. Mnogi su nam pisali da im znači ta jutarnja sveta misa i zahvalni smo svima na podršci i sretni smo kada nam stižu svjedočanstva diljem svijeta.

Živimo jedno posebno vrijeme preobrazbe, s nadom da će nas kriza učiniti boljim ljudima, osobama s osjećajem za Boga i bližnjega i gledanja proslavljenog Isusa koji osvjetljava put u budućnost, ne u sjenu koja s križa pade na zemlju i uvijek nas vraća natrag. /Ksenija Abramović/

razoran potres, magnitude 5,5 prema Richteru. Smrtno je stradala jedna djevojčica, a materijalne štete su zaista velike. Zapravo su tri najveće velike ispovjedaonice u gradu Zagrebu stradale, Zagrebačka katedrala, zatim bazilika Srca Isusova u Palmotićevoj i na kaptolu Franjevački samostan. Od tada, pa sve do danas, dogodilo se preko 1.100 potresa slabih podrhtavanja, među kojima 150 jačih od magnitude 1,3. Živim u Remetama, i to nedjeljno jutro kada je bio prvi potres, stvarno tako nešto ne bi nikom poželjela da doživi. U sebi sam samo ponavljala „Gospodine ti si pastir moj, ničeg se ne bojim!“ I zapravo ne trebamo se bojati, osim grijeha u ovo vrijeme koronavirusa i potreba. Trebamo zapravo prepustiti takve putove Gospodinu i kad god dođe da se uplašimo, samo se prepustiti Blaženoj Djevici Mariji i Gospodinu da nas zaštite.

Zv.: Kako nas je zadesilo ovo stanje, vaša televizija učinila je mnoge iskorake prema narodu i dosta

U uredništvu Laudato TV-a organizirali smo se tako da smo prestali snimati emisije koje se snimaju s terena, prestali smo sa studijskim snimanjem emisija, u koje nam dolaze razni gosti. I donijeli smo odluku da radimo jednu specijalnu emisiju *Izdvojeno* na drugi način, koju emitiramo i na YouTube kanalu i Facebook stranici, u kojoj želimo poslati poruku gledateljima da nisu sami i da smo uvijek uz njih. Ograničili smo se na tri svećenika koji su s nama svaki drugi dan i s nekoliko voditelja koji su se izmjenjivali šesti, odnosno sedmi dan u tjednu. Uspjeli smo se organizirati da jedan tjedan radi jedna ekipa, a drugi tjedan druga ekipa i jako smo se puno i molili da se nitko od nas ne razboli. Bogu hvala sve je na dobro izašlo.

Zv.: Za kraj našeg razgovora, što biste poručili našim čitateljima?

Ksenija Abramović: Živimo jedno posebno vrijeme preobrazbe, s nadom da će nas kriza učiniti boljim

ljudima, osobama s osjećajem za Boga i bližnjega i gledanja proslavljenog Isusa koji osvjetljava put u budućnost, ne u sjenu koja s križa pade na zemlju i uvijek nas vraća natrag. U ime svih djelatnika i suradnika Laudato TV-a, želim dragim slušateljima mir Božji i radost živog Isusa među nama. Molimo milost da bismo bili nositelji nade i da s tom uskršnom nadom živimo uvijek.

MR. JELENA ZEČEVIĆ, VJEROČITELJICA

Zv.: Kako nas je zadesilo ovo izvanredno stanje u našoj državi, i škole su se zatvorile, ali školska godina još uvijek traje. Kako vjeronauk protječe kroz školu na daljinu?

Jelena Zečević: Po proglašenju izvanrednog stanja, odlučeno je da cijeli školski sustav prijeđe u online nastavu, pa tako i vjeronauk. Prvi tjedan iskoristili smo da se povežemo s učenicima preko interneta i objasnili kako ćemo to raditi, i moramo reći da je to krenulo u rekordnoj brzini i bilo je dobro funkcioniralo. Uglavnom smo se mi s našim učenicima povezali preko grupa

društvenih mreža i preko Google učionice. Naš okvirni dogovor s vjeroučiteljima bio je, po preporuci ministarstva, da ne opterećujemo previše učenike. Ono što je bio naš cilj jest da završimo neke nastavne teme koje smo imali zadane do kraja školske godine i svakako da obradimo neke teme koje su prigodne, kao što je bio Uskrs i pokušavamo im poslati neke materijale koje će im biti zanimljivi, a ujedno ih neće opterećivati. Kada kažemo opterećivati, ne misli se na natipkani teološki tekst od deset stranica, da se to nauči, nego gledamo da to bude poticajno. Ujedno vidimo da je ovo jedan novi vid evangelizacije preko pametnih telefona.

Zv.: Budući da se, kako za sada stvari stoje, školska godina neće nastaviti u školi, je li vjeronauk kao takav imao neke aktivnosti izvan nastave?

U svakoj situaciji koja nas zadesi, kao što je koronavirus, pokušajte izvući ono najbolje što je sada. /.../ Vidim zapravo da je ovo jedna vrsta blagoslova. Bilo kakva da je situacija, trebamo biti sretni što imamo priliku biti jedni s drugima i to maksimalno iskoristiti, jer ovo će sve proći, a na nama je gledati kako da iz ove situacije izađemo bolji. /Mr. Jelena Zečević/

Jelena Zečević: Od naših izvannastavnih aktivnosti imali smo odlazak na svetu misu, na zaziv Duha Svetoga na početku školske godine i Te Deum misu zahvalnicu za kraj školske godine, to smo običavali imati krajem svibnja. Neke druge izvannastavne aktivnosti osobno nisam imala. Druga naša izvannastavna aktivnost, a to je da smo mi uvijek animirali učenike, osobito osnovnoškolske dobi, da sudjeluju na natječaju povodom Dana oca Gerarda Tome Stantića, našeg kandidata za sveca. Bez obzira na to što nismo u školskim klupama, ali ovaj vid online nastave nam je omogućio ipak održimo taj literarni natječaj, koji smo i planirali. Izabrat ćemo najbolje radove, a hoće li biti ta svečana proslava 24. lipnja, to nam ostaje tek vidjeti.

Zv.: Što biste poručili čitateljima Zvonika?

Jelena Zečević: U svakoj situaciji koja nas zadesi, kao što je koronavirus, pokušajte izvući ono najbolje što je sada. Oni koji su zatvoreni u kućama, ne mogu se družiti, mogu raditi na sebi, dakle čitati, mogu se više moliti. Mogu posvetiti vrijeme svemu onome što nisu mogli ranije. Vidim zapravo da je ovo jedna vrsta blagoslova. Bilo kakva da je situacija, trebamo biti sretni što imamo priliku biti jedni s drugima i to maksimalno iskoristiti jer ovo će sve proći, a na nama je gledati kako da iz ove situacije izađemo bolji.

Zdravlje je NAJVAŽNIJE!?

Vjeronauk za odrasle, koji se pripremaju za sakramente, obično započinjem razgovorom o smislu života, o onom što je najvažnije u životu. Mnogi su na to pitanje odgovorili da je najvažnije u životu zdravlje. Poznat nam je svima slogan: Ako imate zdravlje, imate sve. Ako ste zdravi, sve je ostalo lako. A je li tako? Sudeći po onom što smo u protekla dva mjeseca slušali i gledali kod nas i u svijetu, čini se da je tako. Na svakoj televiziji, u svakom radijskom programu, na svakom internetskom portalu, u svim novinama na prvom mjestu bilo je izvješće o virusu COVID-19: o broju zaraženih – kod nas i u svijetu; o broju umrlih od tog virusa (kao da od drugih bolesti nitko nije i umirao); izolacija, izbjegavanje kontakata – socijalna distanca, ostanite doma (ostanite kod kuće), maske, rukavice, dezinfekcija, potrebna je gvozdena disciplina (dva naredna tjedna su presudna) – neke su od riječi odnosno rečenica koje smo danomice slušali. A budući da „narod ne sluša”, slijedilo je uvođenje izvanrednog stanja, policijskog sata... Stroge mjere nisu uvodile samo vlade pojedinih zemalja nego i Crkva: mise bez naroda, zabrana ispovijedanja, posjeta bolesnicima (osim umirućima), zatvoreni župni uredi (osim za prijavu sahrana), nema vjeronauka, nema krštenja, prvih pričesti, ni krizme, ni vjenčanja... Bilo je i zastrašivanja raznim „scenarijima” (prisjetimo se sajamskih i sportskih dvorana prepunih kreveta), slika najtežih bolesnika na respiratorima, medicinskog osoblja pod „punom opremom”... A kad je virus već počeo „slabiti” – nove prijetnje: stiže drugi val virusa, gori od ovoga...

Posljedice takve „borbe” protiv koronavirusa za mnoge su bile i jesu kobne: neuroze, strahovi, panika, depresija, paranoja... Sve je to dovelo mnoge da jedinstvenog zaključka: Najvažnije je sačuvati svoje zdravlje i zdravlje svojih bližnjih; sačuvati živote... A je li se to dogodilo? Naravno da nije. Usprkos svih, pa i najrigoroznijih mjera, ljudi su se i dalje razbolijevali od različitih bolesti i dalje je bilo puno bolesnika koji su болоvali od najrazličitijih bolesti; ljudi su i dalje umirali, i ne samo od COVIDA-19. Dapače, daleko više je umiralo od drugih bolesti, ali to nije bilo vrijedno spomena, kao ni ona umiranja od gladi ili umiranja (ubojstva) najnevinijih među nevinima – nerođenih beba po bezbrojnim pobačajima u svijetu... Za gladne u svijetu i nerođene bebe u očima moćnika ovoga svijeta i onima koji su upravljali borbom protiv

COVIDA-19 nije važno toliko puta izgovoreno pravilo: Zdravlje je najvažnije; sačuvati živote ljudi je najvažnije!

MORAMO SE BRINUTI ZA ZDRAVLJE I LIJEČITI SE

Bez sumnje, bolest svakog čovjeka duboko pogađa. Čovjek bolest doživljava kao neku silu koja iznutra ugrožava cijelo njegovo biće jer dovodi u nesklad njegovo duševno i tjelesno djelovanje. Dakako da kršćanski pogled na bolest i trpljenje dopušta liječenje svim raspoloživim sredstvima.

Crkveni dokumenti govore o tzv. redovitim i izvanrednim odnosno razmjernim i nerazmjernim sredstvima. No, ipak, od kršćana se očekuje drugačiji, pozitivan pristup bolesti i trpljenju koji bismo mogli sažeti u sljedećih nekoliko misli: Bol jest neugodni, ali dio života; prihvatiti život znači prihvatiti mogućnost trpljenja, jer ono nije samo po sebi u suprotnosti s ljudskim dostojanstvom;

kršćanin svoje trpljenje i patnju pridružuje patnji Krista Gospodina i Otkupitelja, te tako i njegova patnja može postati otkupiteljskom i posvećenom. Istovremeno kršćanin koji je iskusio bol i patnju može bolje razumjeti bolesnog čovjeka i patnika te mu djelotvorno pomoći.

IMA NEŠTO VAŽNIJE OD ZDRAVLJA

Činjenica da nije moguće, po svaku cijenu, sačuvati zdravlje ljudi, niti izbjeći njihovo umiranje, daje dogovor na pitanje: Je li zdravlje najvažnije u životu. Odgovor je vrlo jasan i jednoznačan: Nije! Niti je ono najvažnije za ljude općenito, a još manje za kršćane. Pa što je onda najvažnije u životu? Ili: što je važnije od zdravlja? Mnogi će reći da je važnija od zdravlja dobrota, ljubav, obitelj, lijepa riječ, osmijeh... Sve nam to može biti lijek i melem na ranu kad se razbolimo, a toliko nam je potrebno i stalno u životu. Osim toga, svaki pravi kršćanin bi u svom životu trebao davati prednost duhovnim vrednotama pred onim materijalnim i tjelesnim. Prema onoj dobroj i poznatoj izreci: Kad je Bog na prvom mjestu, sve je ostalo na pravom mjestu. Tako možemo reći da je za kršćane jako važna molitva, sveta misa, sakramenti... Jednom riječju: vjera u Boga, prijateljstvo s Isusom, život po Božjim zapovijedima i Kristovom evanđelju... i sve to u cilju onoga najvažnijega: „spasiti dušu”, odnosno postići vječni život. Upravo je na to mislio i Isus kad je, jednom zgodom, svojim učenicima postavio retorsko pitanje: *Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene i evanđelja, spasit će ga. Ta što koristi čovjeku steći sav svijet, a životu svojemu nauditi?* (Mk 8,35-37)

Školski vjeronauk u doba pandemije

Dragi čitatelji *Zvonika*, dragi vjeroučitelji i katehete!

Korona virus, te proglašenje izvanrednog stanja u Republici Srbiji, mnoge je od nas zatekao, iznenadio i pomalo uplašio. Zbog epidemije gripe bila je obustavljena nastava i prethodnih godina, ali ovo je bilo nešto totalno novo, te je cijeli nastavni proces bio stavljen pred veliki izazov. Nadležni za obrazovanje odlučili su da se školska godina završi na daljinu, tj. online. Nakon prvog tjedna umrežavanja, povezivanja i ispitivanja različitih mogućnosti, započela je ova digitalna avantura.

Kao i svi ostali predmeti, i školski je vjeronauk prešao u virtualne učionice, Viber i Messenger grupe. Vjeroučitelji su bili u stalnom kontaktu sa svojim školama, kao i pomažući jedni drugima, kako bi ovaj prelazak na online nastavu bio što brži, bolji i kvalitetniji. Osim Viber grupe koju imamo od ranije, otvorili smo i jednu zajedničku Google učionicu u kojoj razmjenjujemo materijale i iskustva. Bio nam je cilj da budemo blizu djeci, našim vjeroučenicima, da im budemo podrška i ohrabrenje u ovim trenucima neizvjesnosti, kao i da nastavni plan i proces završimo za ovu školsku godinu. U vrijeme najstrože izolacije slavili smo i najveći kršćanski blagdan Uskrs te smo se i u tom smislu potrudili ponuditi im obilje duhovne hrane. Djeca su se rado odazvala i sudjelovala u svim aktivnostima koje smo za njih pripremali.

PREDNOSTI I MANE, POZITIVNA I NEGATIVNA ISKUSTVA

„Račun” online nastave tek će se „svoditi” s obzirom na to da je nastava još uvijek u tijeku. Ali neke prednosti ipak možemo izdvojiti: bogatstvo digitalnih materijala i sadržaja koje možemo pronaći i napraviti na internetu. Od crtića, poučnih videa, predavanja, prezentacija, do kvizova i igrica. Nekako je to možda bliže današnjoj djeci od krede i ploče na koje smo najčešće osuđeni u učionici. Ali ono što definitivno svi prosvjetni djelatnici osjećaju kao manu online nastave, jest nedostatak neposrednog rada i kontakta s djecom, njihovi pogledi, pitanja i komentari. Živa riječ, radost susreta i osjećaj zajedništva teško se mogu dočarati i doživjeti u punini u virtualnom svijetu.

S obzirom na cjelokupnu situaciju, mislim da je online nastava bila odličan potez, da su prosvjetari, a među njima naravno i vjeroučitelji, kao i uvijek (oprostite na subjektivnosti), dali svoj maksimum i zaista mukotrpno i danonoćno radili kako bi sve to bilo dobro, funkcionalno i korisno. Ako nam već tehnologija omogućava da

se povežemo i na daljinu, zašto ne bismo to iskoristili u edukativne i evangelizacijske svrhe.

Pozitivnih iskustava ima dosta, kako vjeroučitelja tako i učenika. Stvara se digitalna baza materijala koja će se moći koristiti i kada se opet vratimo u školske klupe. Čak i oni koji su se smatrali nevješti u novim tehnologijama uvidjeli su kako to nije strašno i da nema problema ili programa koje ne možemo svladati. Online nastavom bila su obuhvaćena sva djeca koja i inače pohađaju katolički vjeronauk, urađeni su mnogi projekti i zadatci, podijeljeni

S obzirom na cjelokupnu situaciju, mislim da je online nastava bila odličan potez, da su prosvjetari, a među njima naravno i vjeroučitelji, kao i uvijek (oprostite na subjektivnosti), dali svoj maksimum i zaista mukotrpno i danonoćno radili kako bi sve to bilo dobro, funkcionalno i korisno. /.../ Pozitivnih iskustava ima dosta, kako vjeroučitelja tako i učenika.

razni materijali, a učenici su imali prilike iskusiti vjeronauk i na jedan drugačiji način. Što se tiče negativnih iskustava, i toga je sigurno bilo, u manjoj mjeri, ali ima učenika koji su govorili da su preopterećeni drugim predmetima pa ne stignu (ili ne žele) raditi još i vjeronauk. Ima i učenika koji nemaju tehničke uvjete da bi potpuno mogli ispratiti nastavu na daljinu, pa je to urodilo osjećajem neuspjeha, isfrustriranosti ili pak neopravdane ležernosti. Slična situacija i kod samih vjeroučitelja: nesigurnost i nespremnost u samom početku, pokušaji određenih škola da minimiziraju rad izbornih predmeta kojima pripada i vjeronauk u cilju neopterećivanja učenika, ali sve se to na kraju dobro završilo.

ONLINE NASTAVA I U BUDUĆNOSTI?

Iako je ovo preširoka tema da bi se o njoj pisalo u samo par redaka, želim reći da su u ovom razdoblju postavljeni temelji za nešto o čemu bi bilo sigurno dobro i potrebno razmišljati u budućnosti. Online nastava neće i ne bi trebala zamijeniti onu pravu, neposrednu u učionicama, i svakako se nadamo da ovakvih prekida nastave i velikih epidemija više nećemo imati. Međutim, u nekim slučajevima online nastava bi mogla i trebala biti integrirana u naš proces poučavanja. Ali o načinima i mogućnostima promišljat ćemo tek kada se ova avantura završi.

Djelotvorna LJUBAV

Samo je ljubav kadra u drugomu prepoznavati originalne stvari – izvornu ljepotu i dobrotu, zapravo, sve ono što čovjeka čini Čovjekom. Znamo da ljubav ne gleda na vanjštinu, već srce – bit onog drugoga. Možemo reći kako onomu tko ne ljubi, te dubinske stvari o drugomu ostaju skrivene, jednostavno ih ne opaža. A to znači da te susrećem istinski jedino onda kada te i ljubim. Teško je i zamisliti da sam u svome životu istinski susreo samo one ljude koje sam i ljubio. Svi ostali moji međuljudski susreti bili su previše površni i sebični da bih te susrete mogao nazvati pravima.

Onaj koji me ljubi doživljava me sjajnim, ima povjerenje u mene i prihvaća me, unatoč svim mojim slabostima. Zato da izrekne bilo kakav sud o meni dopuštam jedino onomu koji me poznaje i ljubi – koji poznaje moje tajne, snove, želje i patnju. Bog je u tom smislu jedini pravedni sudac jer nas on uistinu poznaje i ljubi. Njegova ljubav obuhvaća znanje o meni, njegova je ljubav dobronamjerna i puna poštovanja, podržava me. A onomu tko me gleda izdaleka, tko me ne poznaje i ne ljubi, zapravo ne dozvoljavam izreći sud o meni. Vidite, Bog moju stvar doživljava kao svoju, on mi želi dobro, želi me spasiti, želi da budem sretan, da rastem u svojoj ljudskosti – on me ljubi, i zato me jedino takva osoba ima pravo opomenuti i ispravljati.

Dijete o sebi počinje stvarati sliku u svjetlu ljubavi svojih roditelja. Ono u očima i u osmijehu svoje majke prepoznaje kako je vrijedan ljubavi. Preko ljubavi drugih počinje otkrivati istinu o samome sebi – kako je mio i dragocjen. Čovjek zapravo pomoću ljubavi drugih dolazi do samosvijesti. Ljubav me zove, privlači van – da iziđem izvan sebe. Ljubav me čini čovjekom. Odvažit ću se napustiti svoje barijere tek kada se osjećam ljubljenim od drugih, tek kad se osjećam sigurnim. Mogu izjaviti da u biti postojim zato što sam ljubljen, naposljetku zato

što me Bog ljubi i hoće. Njegova ljubav mi omogućava i opravdava moje postojanje.

Roditelji koje ljube svoje dijete nemaju nikakve koristi od njega. Ljubljeno dijete osjeća da je ono doista i bezuvjetno prihvaćeno, ima osjećaj da je oduvijek ljubljeno i da će ga zauvijek ljubiti – ljubav ga tako vadi iz vremenskih okvira – dijete koje se ljubi doživljava vječnost, samoga Boga, i upravo zbog toga ono ni nema pojam o prolaznosti. Takvo dijete kroz prizmu ljubljenosti vidi i doživljava cijeli svijet, sve što se događa s njim i sve oko sebe: vrt, cvijeće, proljeće, zimu, snijeg, sanjkanje, ljeto, izlete, igru, zajedništvo, objede itd. To je zapravo rajsko osvjettljenje – u ljubavi je sve na svome mjestu, svaki događaj ima smisla.

Ljubljeno dijete osjeća da je ono doista i bezuvjetno prihvaćeno, ima osjećaj da je oduvijek ljubljeno i da će ga zauvijek ljubiti – ljubav ga tako vadi iz vremenskih okvira – dijete koje se ljubi doživljava vječnost, samoga Boga, i upravo zbog toga ono ni nema pojam o prolaznosti. /.../ Kada smo ljubljeni i kad ljubimo doživljavamo sebe, druge ljude, cijeli svijet u izvornome stanju, u stanju dobrote.

Kad smo ljubljeni i kad ljubimo doživljavamo sebe, druge ljude, cijeli svijet u izvornome stanju, u stanju dobrote.

Ljubav nije puki osjećaj ili neka želja, nego više djelatnost volje. Ljubav je djelotvorna samo ako sam te odlučio voljeti, tek tad se moji osjećaji konkretiziraju i prelaze u stvarna i vidljiva djela. Ljubim te jer te hoću ljubiti – to je moja slobodna i osobna odluka.

Kada ljubav obuhvaća moju slobodnu volju, tada možemo izjaviti kako je ljubav preko moje osobe zapravo izljev treće božanske osobe. Ljubav uprisutnjuje samoga Boga. Znamo kako u istinskoj ljubavi u kojoj nema nikakve računice ni sebičnosti, na neki način uvijek umirem, nestajem za sebe. Ako je ljubav drugoga prema meni uistinu prava prema, u tom slučaju oboje „nestajemo” za sebe, a u našem odnosu, između nas bit će prisutan sam Bog. Zato je svaka prava ljubav zapravo događaj Duhova – izljev Duha Svetoga na nas. Onaj drugi, koji me bezuvjetno ljubi, uprisutnjuje mi Boga, a i u meni i preko mene kad ljubim, Bog postaje prisutan za onoga koga ja ljubim. Ljubav komunicira i posadašnjuje Boga – između dvoje ili troje ljudi u ljubavi započinje Božje kraljevstvo.

Čovjeku nije dovoljno da tek tako postoji – potrebno mu je da to njegovo postojanje netko konstantno potvrđuje i želi – da mu se da do znanja kako je dobro što postoji. Osim našeg pukog postojanja, potrebno nam je da budem ljubljeni.

Naučene lekcije

Što smo, iz kaosa za koje je optuženo maleno biće za koje biolozi jedva mogu reći da ima neke odlike života, naučili u protekla dva i pol mjeseca? Evo popisa mojih naučenih lekcija, nazvanih rečenicama kojih smo se sigurno naslušali.

„Ostanite kod kuće!“. Što smo ovo češće slušali, sve smo se više pitali zašto to ponavljati kada možda ne bismo bili živi da su ovu maksimu svi poslušali. Besmislenih, neprovedivih, paničnih i jednostavno bespotrebnih floskula zaista je bilo previše. Od njih bismo se trebali konačno moći odmoriti.

„Izbjegavajte rukovanje, kao i zagrljaje i poljupce pri pozdravljanju, a sa sugovornicima održavajte veću razdaljinu.“ Dobre namjere i otvorenost još uvijek su mi prepreka koju nisam potpuno uspio potisnuti pri susretu s drugima. Svjedoci smo novih socijalnih fenomena, među kojima je i zamjeranje (i to kako!) zbog pružene prijateljske ruke, ljutnja što ne nosimo zaštitnu masku i inzistiranje na sasvim novim oblicima društvenog ponašanja. Nisam se navikao na njih, a kad se to dogodi, one će, nadam se, postati prošlost.

„Otkazano!“ Tužno je bilo gledati otkaz za otkazom, uključujući i velike zborove katoličkih vjernika. Barem kršćani bez zajedništva ne mogu, i nadam se da ono može biti revitalizirano brzo. Mnogu „otkazi“ dogodili su se u poslovnom životu, no, riječ je o stvarima i događajima koji se mogu odvijati kasnije. Konačno, mnogi radnici su dobili pravi otkaz. To su jedini otkazi koji se moraju poništiti.

„Ništa više neće biti isto.“ Naučili smo vrlo brzo nakon što je država propisala mjere povratka na staro da je gotovo sve isto. Iste su naše brige, za sebe. Iste su naše nebrige, prema bližnjima. Isti su naši zaboravi na Boga – svakodnevni. Isto je naše gundanje na hijerarhiju Crkve, za koje smo dobili nevjerojatno obilat materijal. Isto je i medijsko blato u koje se društvo zaglavilo, nemajući snage da ga već jednom osuši, nego sve dublje u njega upada. Isti je naš deficit kršćanske radosti i vjere.

„Ovo je bila prilika za čvršće obiteljsko zajedništvo.“ Ustvari, mnogo je bolja prilika za to svaki „normalan“ dan. Ako zajedništvo ne znamo graditi onda kada je teško, napeto, kada osjećamo da nas ni najblaži ne razumiju, kada padnu teške riječi, kada nam se čini da je dosta svega i da

želimo pobjeći nekamo sami, onda ga nećemo moći izgraditi ni kada smo stalno, a prisilno, skupa. Život obitelji je jedno veliko izvanredno stanje, gdje ljubav mora pobijediti sve izvanrednosti i to u njegovom stvarnom obliku, kada obavljamo redovite aktivnosti i susrećemo se s turobnošću svakodnevice. Nema toga vanjskog izvanrednog stanja koje će nam, zato što su okolnosti izmijenjene, pomoći da budemo više obitelj!

„Vlast je samo pogoršavala probleme, ništa nisu dobro učinili.“ Vjerovat ću uvijek da je žarka molitva milijuna ljudi ta koja je rješavala probleme koje većina nas niti nije uočila, jer nam nisu blizu i ne tiču se baš uvijek našega života i naših situacija. A moglo se osjetiti da je molitva milijuna ljudi doista bila žarka, ustrajna, kreativna. Onakva kakvu ne možemo lako potaknuti gotovo nikada. Ipak, iako vjerujem da su bile brojne (dobre) nakane ovakve globalne molitve, nisam siguran da smo svi zahvalni za to što nam je, pred našim očima Bog tu molitvu uslišao.

„Mi, vaši biskupi, potičemo vas da svete čine pratite putem obavijesnih sredstava i da se duhovno pričestite.“ Moja obitelj pokušala je ne hiniti poslušnost pastirima. Dogovarali smo se gdje ćemo „ići“ na nedjeljne mise. Bili smo zahvalni na misi za narod koju je služio naš župnik za potrebe naše župne zajednice svake nedjelje, ali smo „bili“ na misi i u Bajmaku, u Subotici, Pančevu... Budući da nikada obiteljski nismo pratili liturgijske čine isključivo putem medija, mislim da nismo uvijek bili adekvatno pripremljeni. Kod djece je bilo umora, smijanja i pošalica koje se ne mogu zaustaviti, „hitne“ gladi, žeđi i drugih „neodgodivih“ potreba, a kod nas dvoje ipak premalo sabranosti. Moram biti otvoren – za duhovnu pričest nisam bio pripravan i s njome sam se sreo zaista prvi puta u životu. Trudili smo se stvoriti liturgijsko ozračje uređenom sobom i svijećama. I jedva čekali da možemo sudjelovati na misi.

„Pročitao sam knjige koje sam odavno htio, pogledao filmove, učinio nešto korisno za sebe“. Nisam.

„Poduzeo sam sve mjere opreza“. Nisam.

„Priroda se odmorila od čovjeka“. Na njezinu žalost, za to bi joj bilo potrebno mnogo izvanrednije stanje, a mislim da joj ga nećemo imati velikodušnosti priuštiti.

„Nije to bilo ništa naspram onog što nas čeka...“. Ovdje nema drugog rješenja, osim najutješnije Isusove: *Ne boj se, samo vjeruj! (Mk 5,36) Bili bismo obični i prilično bijedni dijelovi mase kada ne bismo vjerovali u njegovu apsolutnu vlast i moć, koja uključuje i vlast nad malenim bićem za koje biolozi jedva mogu reći da ima neke odlike života.*

9. prosinca

Sveti Juan Diego

(* oko 1474. † 30. svibnja 1548.)

Sveti Juan (Ivan) Diego bio je mističar. Sveti Ivan Pavao II. prozvao ga je „pouzdanikom mile Gospe od Tepeyaca”. Proglasio ga je „predstavnikom svih pripadnika autohtonoga stanovništva koji su upoznali Isusovo evanđelje”. Juan je rođen 1474. godine. Pripadnici njegove etničke skupine su ga zvali „Orao koji govori”. Imao je svoju obitelj. Potaknut propovijedanjem franjevac, odlučio se za krštenje. Krstio se zajedno sa svojom suprugom Marijom Lucijom. Vjenčali su se i nastavili zajednički život u bračnoj čistoći sve dok Marija Lucija nije umrla 1529. godine. Juan je ozbiljno shvaćao svoje krsne obveze. Proučavao je Sveto pismo i pričešćivao se. U njegovu vrijeme nije bila uobičajena dnevna sveta Pričest. On je dobio dopuštenje da se tri puta tjedno pričesti. Dana 9. prosinca 1531. godine, pješice je krenuo na put. Kada je stigao u mjesto Tepeyac, ukazala mu se jedna Gospođa. Juan je najprije vidio svijetao oblak uokviren dugom. Čuo je svirku harfe i anđeosku pjesmu. Osjetio je divan miris, a onda je promotrio Gospođu. Bila je tamnoputa i obučena kao astečka princeza. Predstavila mu se kao „Marija vazda Djevica, Majka pravoga Boga”, te ga je zadužila da u njeno ime zamoli mještnoga biskupa, franjevca da na tom mjestu podigne crkvu u njezinu čast. Mjesto gdje se Gospa ukazala je mjesto gdje su starosjedioci štovali jednu pogansku božicu. Njihov hram su Španjolci razorili. Gospa je još rekla Ivanu Diegu: „Znaj, moj sine, da sam ja vazda djevica, presveta Marija, majka najistinitijeg i jedinoga Boga, po kojemu sve postoji, koji je stvoritelj života i ljudi, gospodar neba i zemlje. Žarko želim da se na ovom mjestu sagradi moj mali sveti dom, crkva u kojoj ću puku iz ljubavi na vidljiv način iskazati milosrđe, pomoć i zaštitu. Jer ja sam zbilja vaša milostiva mati: tvoja, svih onih koji zajedno nastanjuju ovu zemlju i svih onih koji me ljube, zazivaju, obraćaju i potpuno se u mene pouzdaju. Ovdje ću slušati vaš plač i jadikovke. Bit ćete mi u srcu i brinut ću se da vam pomognem u svim vašim brigama, patnjama i bolestima.”

Juan je biskupu iznio Gospinu molbu. Ali, biskup je bio skeptičan. Nije vjerovao Juanu. Gospa je još jednom nagovorila Juana da ode k biskupu i da ga nagovara. Kad je opet otišao biskupu, biskup ga je stao ispitivati

i provjeravati. Sad je Gospa pozvala Juana Diega da se popne na brdo Tepeyac, koje je još bilo pod snijegom, i da ondje ubere cvijeća. Na vrhu brda Juan je doista našao svježe ruže. Ubrao je cvijeće i zadivljen njegovoj ljepoti, ponudio ga Djevici, koja mu je rekla: „Ponesi ih biskupu kao dokaz o vjerodostojnosti ukazanja. Juan je ubrano cvijeće u svome ogrtaču odnio biskupu. Kad je došao k biskupu razgrnuo je svoj ogrtač s ružama, a onda se na postavi ogrtača pojavila Gospina slika. Biskup je odmah prepoznao sliku Guadalupske Gospe, koja se časti u Španjolskoj. Potaknut tim čudom biskup je povjerovao Juanu. Istoga dana je i na smrt bolestan Juanov stric na čudesan način ozdravio. A kad se Gospa posljednji put ukazala, rekla je Juanu da je treba zazivati kao Gospu od Guadalupe. Još 1531. godine je na

mjestu ukazanja podignuta kapela s Gospinom milosnom slikom. Uskoro je ta kapela postala traženo susretno brojni hodočasnici. Ukazanje je urodilo brojnim obraćenjima Indijanaca na kršćanstvo. I Juan je napustio svoju obitelj i sve što je posjedovao, te se s biskupovim dopuštenjem nastanio u zgradi pokraj Gospine kapele. Starao se o crkvi, a bio je na usluzi hodočasnici. Juan Diego je do svoje smrti živio tamo kao siromašan čovjek, iskreni pokornik i molitelj. Siromaštvo, molitva i kontemplacija, te pokora i ljubav prema svetoj Pričesti su bile Juanove vodilje na putu svetosti. Godine 1745. priznala je Sveta stolica istinitost Gospinih ukazanja.

Narod je visoko cijenio pobožnoga Juana. Svoju su djecu blagoslivljali riječima: „Dao Bog da postanete poput Juana Diega.” Juan Diego je umro 1548. godine na glasu svetosti.

Neki nisu htjeli priznati istinitost ukazanja, pa čak ni postojanje Juana Diega, već su optužili tadašnjeg biskupa da je on sve to izmislio, da opravda rušenje nekadašnjeg astečkog hrama na mjestu ukazanja, ne bi li tako obranio izgradnju crkve u vrijeme kad je počelo pokršćavanje Asteka. Unatoč takvim objedama, Juan Diego i Gospa od Guadalupe se od najveće važnosti za katolike u Latinskoj Americi. A Guadalupe je s 14 milijuna hodočasnika godišnje najposjećenije rimokatoličko svetište na svijetu.

Na mjestu ukazanja je 1695. godine podignuta velebna bazilika. Štovanje svetoga Juana Diega je sve više osvajalo kršćanstvo. Gospa Guadalupska se najprije štovala u Meksiku, a onda u obje Amerike, u Europi, u Aziji. Od 1754. godine je Guadalupska Gospa zaštitnica Meksika, a od 1910. čitave Latinske Amerike. Dana 31. srpnja 2002. godine, sveti papa Ivan Pavao II. proglasio Juana Diega svetim u glavnom meksičkom gradu.

Govori vam Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin

Sveto pismo u duhovnosti SB o. Gerarda Tome Stantića, OCD (2)

„Bog je tražio od odabranog puka, da kada uđu u obećanu zemlju, u Jerihon, da sve unište i sebi ništa ne zadrže. Dakle, ako hoću u zemlju savršenosti i spasa unići, sve moram zemaljsko uništiti, što je zemaljsko nagnuće. Dakle, bolje je sad gorčine i patnje za slast držati, koje će uistinu slatke postati, kad stanemo s Isusom uskrsnuti. Dakle, nemoj me Isuse štedjeti, nego mi daj gorkost, da dobijem slatkost, daj mi rane, da dobijem svjetlosti sunčane” (Razgovor s Isusom, 003902).

Gore navedenim riječima o. Gerard utire sebi put kršćanske savršenosti, prema Isusovim riječima: *Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski* (Mt 5, 48). U Isusu pronalazi savršenu sliku svetosti i odlučno slijedi taj put, kada zapisuje: „Tko je sličniji Ocu nebeskom nego Mali Isus. Gledajmo Njega, slijedimo ga Malog i Velikog pa ćemo biti savršeni. On je neizmjerano ponizan, smjieran, ljubazan, poslušan. Dakle, lakše je i sigurnije Njega slijediti pa dati slavu, nego slijediti stotinu drugih, pa dušu izgubiti. Ako naizgled On spava, ali mi ostanimo uz Njega, neće nam ništa faliti, makar se već podigla oluja napasti (Mt 8, 25)” (Theologia pastoralis, 002722).

Meditirajući odlomak (Iv 1, 1-18), sluga Božji ulazi u dubinu otajstva Riječi koja je postala Tijelom: „Riječ Božja je prije svega: Isus, dakle, sjeme najslađeg i najboljeg kolača kojim se Otac nebeski naslađuje. Ovo je sjeme usađeno u utrobu Blažene Djevice Marije. Postao je čovjekom da Njegov život, primjer i nauk bude sjeme i za našu dušu. Ovo je sjeme posađeno u srce sv. Josipa i ostalih svetaca i svih koji čine dobro. Svako dobro mišljenje, govorenje i djelo ovog Sjemenja je plod: slatki kolač Bogu, anđelima i svim dobrima” (Theologia pastoralis, 003227). Istu misao evanđelja sv. Ivana, o. Gerard proširuje kada piše: „Riječ Božja je kao sjeme za dušu, jer bez nje duša sigurnije propada, nego li tijelo bez kruha. Ovo uči Isus i svjedoči o onima koji su Njegove riječi više cijenili od samog jela. Isus je najprije svojim riječima ljude nahranio, a zatim tijelo kruhom. Dakle, istina je da čovjek ne živi samo o kruhu, jer najprije treba dušu Božjom riječi hraniti, pa ako je za dušu dobro i tijelo će dobiti jela. Božja riječ je ovo: ako dobijem

potrebno živjet će mi tijelo, ako pak ne dobijem umrijet će tijelo, ali tada počnem pravo živjeti, i to od Božje riječi, a ne od kruha. Imajmo s Bogom ovakvog i sličnog razgovora” (Biser mišljenja, 004590).

Otac Gerard želi poput proroka imati čiste usne, dok čita i meditira Božju riječ, dok propovijeda drugima i pastoralno djeluje. Dojmljiva je njegova molitva Isusu: „Isuse, očisti me kao usne proroka da samo Tebe volim, samo o Tebi mislim, govorim i sve za Tebe činim. Ti pak, gledaj veselo iz moga srca ovo moje ponašanje. Ovako ojačan, nahranjen, uzdam se da ću ili na Tebe, ili na Tvoju želju vazda misliti. Čim ove istine zaboravim, molim Te, stavi

žeravicu na moje čelo, žeravicu pod moje pete, da odmah na Te pomislim i Tebi dotrčim. Ako još i ovo ne ispadne za rukom, baci me u čistilište, neka muka bude slična čistilištu; ako pak još i ovo nije dosta neka umrem, pa ako hoćeš do posljednjeg dana svijeta, neka u čistilištu ostanem, samo da Ti barem onda vrijedan budem i s Tobom sjedinjen

ostanem. Isuse, Ti si kao mila majka! Ja već ne mogu drugo raditi, nego kao malo dijete” (Naslađivanje duše, 003701-003702).

Kontemplirajući Sveto pismo, sluga Božji polagano ulazi u spoznaju Boga, a u Bogu poznavanje čovjeka i stvorenja. Temelj i sredstvo spoznaje Boga i njegove dobrote jest Vjera. U čovjeku i stvorenju promatrati Božju ljepotu. „Sve što je u njima lijepo kao da je zlatom posuto. No, Bog je štogod drugo, njegovom smo sjenom prekriveni i kada ljepotu opazimo, na Boga pomislimo. Ljepotu trave, cvijeća, voća, oblaka, zvijezda, a osobito kada pobožnog čovjeka promatramo, sliku Božju u tome gledamo” (Theologia pastoralis, 002807). Spoznaja Božje dobrote nuka nas na „sebično ispražnjenje, kako bismo postigli s Bogom sjedinjenje” (isto, 002808). Zrnje Božje riječi nije dovoljno samo čitati, njega treba „smrviti, žvakati, razmatrati, pa će od njega biti slatki kolač” (Isto, 003217). Na sličan način meditativac Božje zrnje „mrviti, žvače”, prežimlje-kontemplira, koje postaje slatka hrana duši i vodi sjedinjenju s Bogom, a čovjek raste u krepostima i savršenosti. Gerard, koji je rastao u prirodnom krajoliku đurđinskih salaša, Božju riječ iščitava iz prirode, sve pretvara u meditativno-kontemplativnu molitvu i zahvaljivanje Bogu Stvoritelju svega stvorenoga.

(nastavlja se)

Jesmo li doma?

ili o knjizi *Recept* Lazara Novakovića

Kada se kaže dom, vjerujem da se u mnogima bude asocijacije na vlastitosti ne samo obiteljskog nego i zavičajnog te narodnog naslijeđa. Dom je vrijednost koja nije vremenski omeđena, a zasigurno se proteže u vječnost. Što više o nečemu znamo, tim više to i volimo: kako naše najbliže, tako i Boga. Osobito mi je zadovoljstvo u tom kontekstu pisati o knjizi našeg sugrađanina, velečasnog Lazara Novakovića koji se prvenstveno prozrim, ali i poetskim te priređivačkim ostvarenjima upisao u književni spomenar vojvođanskih Hrvata katoličke provenijencije. Očarava čitalački dojam da je pisac *kod kuće*, siguran i na svome u materiji jer njegov stil odiše probranim kvalitetama zemaljskog i nebeskog doma.

PAŽLJIVI UČENIK

Taksativnost i neposrednost misli i slika nameću dojam bistrine i poniznosti književnikovog pera koje isijava nauk zajednica kojima pripada bez potrebe vlastitih i pretencioznih eksplikacija napisanoga. Katehiziranje je samozatajno, stilski pročišćeno od suvišnih riječi, sažeto te graniči s mudrosnim sentencama. Okrepljujuće je vratiti se temeljnim, a lako čitljivim istinama do kojih nije jednostavno doći niti ih sročiti. Zajednice čiji duh i nauk pisac zrcali su one kojima pripada: kršćanski te je prožet biblijskim citatima i poziva se na autoritet otačke mudrosti, bunjevački te provijavaju narodne izreke i literarni s dubokom vjerom u istinitost doživljenoga u književnosti. Pažljiv učenik izabrao je dobre učitelje, budno upijao i slagao primljene milosti i znanja te ih brižno prenio u nasljeđe i za odgoj generacijama nakon sebe.

NORMALNO, ISKRENO, PONOSNO

Knjiga *Recept* treća je u nizu prozrimih knjiga vlč. Novakovića, a sačinjavaju je objavljene meditacije u Katoličkom mjesecniku *Zvonik* i nagovori u župnom listiću *Svjetiljka*. Testovi su okupljeni u četiri cjeline od kojih se dnevničko-memoarskim duhom spram prigodne namjene izdvajaju prvo i posljednje poglavlje. Osobito je zanimljivo promatrati ih kao zapise o značajnim ljudima i pojavama konkretnoga povijesnog vremena iz pera sudionika. Cjelokupna zbirka je osobno svjedočanstvo življenja sukladno ritmu crkvene i liturgijske godine s posebnom pažnjom i angažmanom o jakim vremenima. Često se u svakodnevici bunimo protiv ustaljenog životnog ritma, a iskusili smo kako nas može poremetiti nasilno izbacivanje iz njega. Potrebno je puno poniznosti i ustrajnosti da se ne odustane i ne uzoholi čovjek u monotoniji ponavljanja istih obveza, izbora, vjerovanja. Drugačije se teško dolazi do jasnih i stamenih misli te jednostavnih rečenica kakve se nižu u Novakovićevim tekstovima u znaku *normalnog, iskrenog i ponosnog življenja vjere*.

O ČOVJEKU ZA ČOVJEKA

Pišući o vlastitom životnom iskustvu, krepostima ili blagdanima, Novaković polazi od svakodnevnih i svima poznatih sitnica kao što su rane prilikom pada s bicikla, neosušena kosa u studenom, prve riječi i koraci djeteta, hrana na stolu. Naizgled obična obilježja našeg života pisac povezuje i prevodi u duhovnu stvarnost. Most je lik Isusa Krista kojeg prikazuje kroz zemaljsku neposrednost kao čovjeka koji sjeda za stol, jede i pije, radi, putuje, druži se s ljudima, spava. Kad smo Isusa tako prepoznali i osjetili, prihvaćamo i Njegovu poruku kao autentičnu i moguću. Na koncu često je izravno obraćanje pisca čitatelju kao produženje života teksta i zatvaranje ovog kruga čovječnosti protkanog uzvišenim ciljevima poticajnim i katarzičnim pitanjem: *a kako ti živiš?*

S piscem ponavljam vapaj *gladan sam riječi* i poziv da *meditaciji nema kraja*. Usudite se pročitati i zapitati, te dati odgovor iskreno, jasno, bez smušenog sakrivanja i migoljenja iza vlastitih riječi – poput Novakovića.

U naninoj starosti ostala mi je slika kako drži Glasnik Srca Isusova i Marijina ili Zvonik i čita uz pomoć naočala i povećala duhovno štivo. Hranila je nana svoju dušu i Pričešću i duhovnim štivom.

Stres u „doba bolesti”

Prije dosta godina medicina, kao i psihologija, shvatile su da ljudsko zdravlje ne ovisi samo o bolesti i patogenima. Ono od čega ono ovisi jest i količina stresa i način na koji se suočavamo s tim stresom.

U nekim popularnim znanstvenim časopisima to se znalo ilustrirati nekim dopadljivim primjerima, npr. kada muškarac Afrikanac doručkuje sa svojim prijateljem, a onda kasnije sazna da je njegov prijatelj doručak pripremio od divlje kokoši, što je hrana strogo zabranjena u njegovu plemenu. Čovjek se odmah počeo tresti i umro je u roku od 24 sata. Isto tako, zdravlje čovjeka iz Australije pogoršalo se nakon što je vrač na njega bacio kletvu, a oporavio se tek kada je isti vrač uklonio kletvu...

IZVORI STRESA

Možda ova antropološka promatranja djeluju zbujujuće, ili više za *Politikin zabavnik*, ali ove primjere možemo prebaciti i u neke od situacije današnjih zbivanja. Brojni slučajevi iznenadne smrti česte su pojave nakon psihološke traume. Kada osoba doživi ogromnu promjenu u svom životu, kao što je gubitak bračnog druga, gubitak kuće i dobara, ili je prisiljena seliti se u novu kulturu, povećava se vjerojatnost da će se razboljeti ili umrijeti. Česte su i statistike nakon velikih zemljotresa gdje se povećava ova vjerojatnost. Jedno istraživanje mjerilo je srčani ritam prije i nakon napada 11. rujna u Americi, kada se prepoznala veća varijabilnost srčanog ritma, koji je bio i faktor rizika od iznenadne smrti.

Stres je, prema Selajevoj definiciji iz 1976. godine, fiziološka reakcija na prijetuće događaje. U stresu ljudi moraju prilagođavati vlastite živote vanjskim događajima, neovisno o izvoru koji može biti psihička ili fizička (biološka) trauma. Što se od osobe zahtijeva veća promjena, to je veći stres. Npr. ukoliko nekome umre supružnik ili partner, veliki broj aspekata života je narušen. Isto vrijedi i za sretne događaje kao diplomiranje na fakultetu, koje djeluje kao divan čin, ali sve u vezi toga može biti stres, od istraživanja, mentora, do kasnijeg traženja posla ili pohađanja poslijediplomskih studija.

Holmes i Rahe 1967. godine razvili su skalu samoprocjene stresnih situacija. Neki događaji, kao smrt djeteta ili supružnika, sadrže „mnogo jedinica životne promjene” jer zahtijevaju najveću promjenu čovjekove dnevne rutine. Upravo je ovo trenutak koji otvara vrata korelaciji s oboljenjima i primjećivanja fizičkih simptoma.

NE OBOLIJEVAMO ZBOG OKOLNOSTI, VEĆ NAŠEG DOŽIVLJAJA NJIH

Ipak, jedan broj ljudi ne obolijeva zato što su okolnosti negativne, već oni s određenim crtama ličnosti, kao što je sklonost k negativnim raspoloženjima, kognitivnim iskrivljenjima, iluzijama i dezinformacijama, koji će teško doživjeti životne teškoće i imati uslijed toga zdravstvene probleme. Dakle, naš subjektivni doživljaj situacije ima veći utjecaj na ljude nego objektivna situacija.

Strah od straha: Treba izbjegavati tzv. „emotivnu kugu”, tj. prenošenje određene uznemirene emotivne frekvence mislima. Strah, kao jedna od naših najstarijih emotivnih reakcija, jest dobar za preživljavanje, ali nije koristan u njegovoj prenatrpanosti, jer je kontraproduktivan i blokira. Dakle, umjesto *extra* straha uvesti kreativnost, duhovitost, koja našem mentalitetu ne manjka, pa zato bolje i nju razvijati, iako dobrim dijelom može biti i mehanizam obrane. Kroz ovaj vid razmjene poruka možemo afirmirati solidarnost i potporu jedni drugima, umjesto stalnih upozorenja i održavanja straha koji nas adaptira u inferiornu poziciju. Vrlo bitan trenutak je strah od straha, jer postoji nešto nad čim neću imati kontrolu, a preplavljeni strahom nećemo moći pribjeći fantaziji.

I paradoks je iskustvo: Neke situacije u kojima smo se kao ljudi našli prethodnih mjeseci potpuno su nove i nemamo ih u iskustvu. Dogodio se paradoks opstanka, u kome smo se suočavali s nepoznatim na način da ostajemo izolirani, što je bio preduvjet preživljavanja i smanjenja rizika. S druge strane, znamo da nitko sam ne može preživjeti.

Disciplina: Sistemska, ograničena i strogo protokolom definirana potpora jest ono što se prati, a istodobno se prelazi na online komunikacije, kako bi ostajali u emocionalnom – psihološkom, i prije svega ljudskom kontaktu.

U svakoj pri-
lici kad nam
treba pomoć
ili podrška, u mislima su nam osobe koje su dobre u određenim poslovima ili imaju iskustvo i znanje koje nama nedostaje. Imamo svog automehaničara, električara, vodoinstalatera... Također, kada nam treba savjet, obraćamo se dobrom prijatelju ili bliskom članu obitelji. Znamo točno koju prijateljicu pitati za dobar recept za kolač, koju pitati savjet za snižavanje dječje temperature, a koga za uklanjanje mrlje s tepiha. No, i pored naših bližnjih, u svim situacijama možemo se osloniti i na naše nebeske prijatelje – svece i blaženike. Mnogi od njih prolazili su iste situacije kao i mi, suočavali se sa sličnim problemima i postavljali ista pitanja. Neki od njih imali su narav sličnu našoj, strahove, slabosti, ali i čežnje u kojima se možemo prepoznati. Na našem putu oni su uz nas, kao uzori koje nastojimo slijediti i kao zagovornici koji se zauzimaju za nas i naše potrebe.

Katekizam nas upućuje „Svjedoci koji su nas pretekli u Kraljevstvu, posebno oni koje Crkva štuje kao ‘svece’, sudjeluju u živoj molitvenoj predaji primjerom svoga života, spisima koje su ostavili i svojom molitvom danas. Oni promatraju Boga, slave ga i ne prestaju se brinuti za one koje su ostavili na zemlji. Ušavši ‘u radost’ svoga Gospodara, ‘postavljeni su nad mnogim’. Njihovo je posredovanje najviša služba u Božjem naumu. Možemo i moramo ih moliti da posreduju za nas i za sav svijet.” (KKC 2683)

U obiteljskom i bračnom životu neki nam sveci i blaženici mogu biti bliski na poseban način.

Sv. Luis Martin i sv. Marie-Zélie Guérin, poznati kao roditelji svete Male Terezije, pružili su nam primjere svetosti braka i odgoja. Roditelji su devetero djece od kojih je četvero umrlo u ranoj dobi, a pet ostalih kćeri postale su karmelićanke i sve su umrle na glasu

svetosti. Njihov vicepostulator kauze, otac Antonio Sangalli rekao je:

Bili su par koji je živio brak i svetost sakramenata, a prije braka svako je od njih žudjelo za svetošću. Djeci su prenijeli vjeru, ljubav prema misijama, naučili ih moliti i živjeti sakramentalnim životom. Oni život prihvaćali kao dar Božji, znali su da djeca ne pripadaju njima, nego su im darovana kako bi ih mogli darovati Gospodinu. Djecu nisu smatrali vlasništvom, nešto čemu bi trebali posvetiti vlastitu ljubav kako bi u starosti od toga imali koristi. Odgajali su ih za slobodno odlučivanje, s najvećom slobodom i poštovanjem.

Neka nam njihov zagovor pomogne da živimo u bračnoj vjernosti, u otvorenosti potomstvu i nadasve zauzetom odgoju djece u potpunom povjerenju u Boga.

Bl. Karlo Austrijski – posljednji austrijski car i kralj Austro-Ugarske Monarhije i otac osmero djece sa suprugom Zitom. Za vrijeme Prvog svjetskog rata radio je na uspostavljanju mira. Iako je uobičajeno da se nečiji spomendan slavi na dan smrti, kao dan rođenja za vječni život, spomendan bl. Karla slavi se 21. listopada, na dan njegova vjenčanja. Uoči tog dana Karlo je svojoj budućoj supruzi rekao: „Hajdemo sada pomoći jedno drugome stići u nebo”. Njegov zagovor neka nam pomogne da budemo posvećeni braku i kada živimo u teškim vremenima (u njegovom slučaju to je vođenje monarhije za vrijeme rata).

Sv. Ivan Pavao II. svojom teologijom tijela otvorio je novi pogled na brak, bračni čin, prirodno planiranje obitelji i otkrivanje Božjeg nauma u stvaranju čovjeka. Ukazao je na probleme rodne ideologije prije nego što je ona preplavila naše društvo i unaprijed nas pripremio za izazove s kojima se danas susrećemo. Molimo njegov zagovor da otkrijemo svoj identitet kao muškarci i žene, stvoreni na Božju sliku.

Razboritost – vodič svake dobre navike

Mnogi roditelji imaju omiljene osobine koje žele usaditi svojoj djeci. Ipak, koliko god namjere bile dobre, ustrajati u prenaplašavanju pojedinih vrlina može biti opasno. Upravo tada na scenu stupa razboritost, često zvana majkom svih vrlina ili kormilarem kreposti.

Razboritost ravna drugim krepostima pokazujući im pravilo i mjeru. Pomaže da ne gubimo iz vida cilj onoga što činimo. Roditelji se svakodnevno suočavaju s dinamičnim obiteljskim životom i svaki dan donose mnoštvo malih, a s vremena na vrijeme i velikih odluka. Svaka bi se odluka trebala uklopiti u vrijednosti koje nastoje njegovati u svojoj obitelji. Dogodi se da se pojedina odluka, ponašanje ili riječ koja je „izletjela” ne uklapa u norme koje sami roditelji žele utvrditi u svojoj obitelji. Jednostavno odluka o nekom postupku nije bila promišljena. Roditelji koji u sebi razvijaju osobinu razboritosti sposobniji su shvatiti koji im je cilj i otkrivati najbolje načine da se taj cilj ostvari. Jedan od ciljeva kršćanskih roditelja je razvijanje krepostnog života u obitelji, a razboritost će ih svako poučiti tomu.

Budući da razboritost iziskuje stanovit stupanje intelektualnog razvoja, pa zahtijevanje razboritosti kod male djece nije moguće. Ipak, i maloj djeci možemo pomoći da donose odluke u područjima za koje su sposobni. Za malo dijete razborita je poslušnost u svim situacijama, a vremenom može donositi odluke na temelju savjeta koje je tražilo. Djetetu je potrebno jasno reći koje su odluke koje može samo donositi, za koje treba tražiti savjet i pomoć jer nema dovoljno znanja o situacijama. Vremenom dijete postaje sposobno razborito prosuđivati situacije i donositi više samostalnih odluka prihvaćajući odgovornost za njih. I tada, jedna od osobina razboritih osoba je sposobnost prihvaćanja vodstva, traženje savjeta. Dijete će razborito postupati kada prepozna da je trenutak obratiti se za pomoć i tražiti savjet.

RAZBORITOST – PROCIJENITI SITUACIJU I DONIJETI ODLUKU.

Ako želimo biti objektivni, trebamo biti svjesni da ne posjedujemo svu istinu, nemamo sve informacije. Zato je važno biti svjestan svojih granica i uputiti se na prave izvore. Primjerice, tinejdžeri stvari vide obično crno ili bijelo. Skloni su prosuđivati na temelju nepotpunih informacija ili samo na temelju svog iskustva i osjećaja. Da bi rasli u razboritosti potrebno im je pomoći razvijati niz sposobnosti:

- razlikovanje objektivnih činjenica od osobnog mišljenja,
- razlikovanje onoga što je važno od manje važnog,
- povezivanje uzroka i posljedica,
- prepoznavanje vlastitih predrasuda,
- biranje izvora informacija i razvijanje kritičkog mišljenja.

I malu djecu možemo poticati na opažanje npr. igrom *Pogodi što vidim na slovo B*. Može ih se povesti u prirodu u promatranje ptica i razvrstavati ih po različitim kriterijima: boji, obliku, cvrkutanju. Učenje čitanja otvara nove mogućnosti: razlikovanje činjenica i osobnom mišljenja i osjećaja u tekstovima. Sve te aktivnosti pomažu razvijanju sposobnosti potrebnih za razborito prosuđivanje.

Starija djeca u prosuđivanju kompleksnijih situacija mogu se rukovoditi sljedećim pitanjima: Što znaš o temi? Gdje si dobio te informacije? Kakvi su moji izvori informacija? Jesu li pouzdani? Jesi li već formirao svoje mišljenje neovisno o informacijama? Jesi li odvojio važne od nevažnih informacija? Važno je pomagati djeci da prosuđuju situacije prema utvrđenim pravilima, ispravnim normama i višim načelima. Roditelji pomažu djeci ostvariti te ispravne norme koje primjenjuju u svakoj situaciji. One djeci pružaju orijentir u snalaženju i donošenju odluka. Takve su norme na primjer: norma za ponašanje kod kuće, norme za procjenjivanje je li dobro čitati neku knjigu ili gledati neki film, norme za procjenu ponaša li se netko pravedno, velikodušno, iskreno i sl.

Prema knjizi Davida Isaacs *Izgrađivanje karaktera, vodič za roditelje i učitelje*

Povratak

Naš život u posljednja dva mjeseca nije bio nimalo lagan. Svijet je stao, crkve su bile zatvorene, sve se pretvorilo u tišinu. Vrijeme pandemije naučilo nas je mnogo stvari. Neke smo počeli više cijeniti. Nismo ni mogli zamisliti da ćemo Uskrs provesti kod kuće, daleko od crkve, daleko od naše zajednice. Osjećali

smo se poput progonjenih kršćana u svijetu koji su odvojeni od crkve i koji nemaju priliku otići bar nedjeljom na svetu misu. Suvremena tehnologija omogućila nam je prijenos misa preko interneta, ali nije to isti žar kao kad smo fizički u crkvi. Katkad nam je bilo teško pratiti na taj način misu, nismo mogli držati pažnju ili nas je internet bombardirao gomilom prijenosa, pa se nismo mogli odlučiti gdje želimo pratiti misu. Nakon gotovo dva mjeseca imali smo mogućnost fizički biti na svetoj misi.

Osjećaj povratka na misu neprocjenjiv je. Prilika za ispovijed i pričest nešto je najbolje što nam se u posljednje vrijeme moglo desiti. Povratak u Dom Gospodnji vratio nam je nadu u život. Nada da će sve biti kao prije melem je za naše srce. Od sada ćemo svaki odlazak na misu više cijeniti. Svaka ispovijed će za nas biti doza sreće i ljubavi prema Gospodinu koja nas vodi pravim putem. Cijela ova situacija je prolazna, jedno ostaje... naša vjera i naš Pastir. Sveta Terezija Avilska kaže: *Ništa neka te ne straši, ništa ne uznemiruje. Sve prolazi. Samo Bog ostaje isti. Tko je strpljiv sve postiže. Tko ima Boga ima sve. Jedino Bog dostaje.*

Larisa

Kada mislite da se sve raspada, možda se to samo sve slaže na svoje mjesto

Ne boj se ... I kada su okolnosti takve da primjećuješ kako u tebi raste strah; i kada nisi siguran u svoje sposobnosti pred izazovima koji ti idu u susret; i kada te drugi obeshrabruju svojim lošim prognozama i pretjeranim brigama... Ne boj se... To nam Uskrsnuli poručuje i to je sve što nam treba.

I baš to nam tako često zamagljuje vid. Ne vidimo ga od pretjerane brige, straha. U svojoj svakodnevici ga opet možemo susresti. Kada obavljamo svoje svakodnevne poslove; kada smo među „običnim“ ljudima. Život postaje ljepši kada zavolimo jednostavne trenutke.

Nije sve otkazano... Sunce nije otkazano... Proljeće nije otkazano... Prijateljstva nisu otkazana... Obitelj nije otkazana... Glazba nije otkazana... Čitanje nije otkazano... Empatija nije otkazana... Mašta nije otkazana... Razgovori nisu otkazani... Ljubaznost nije otkazana... Molitva nije otkazana... Ljubav nije otkazana...

Sve to nam je potrebno da bismo zaboravili na strah i brige, i opet zavoljeli život. Uživajući u suncu

i proljeću. U razgovorima s prijateljima i obitelji. Uz glazbu i knjigu. A najviše uz molitvu i ljubav. Molitvom i otvaranjem svoga srca, prepoznavamo Boga. Za prepoznavanje je potrebna vjera, a za vjeru – ljubav. Ljubav nam otvara oči za prepoznavanje i za susret.

Vjerujem da nas ljubav najviše jača u ovim čudnim vremenima. Ljubav prema Crkvi, Bogu, Euharistiji. Ljubav prema bližnjima i susretanju. Ljubav prema jednostavnim trenutcima i malim stvarima. Bog ima plan za nas, i nitko ne razumije potpuno njegove putove. Ali on zna razlog svega što nam se događa. Nova iskustva čine naš život bogatijim, raznovrsnijim, ispunjenijim. Na Uskrs se rodio novi život. Tako i mi trebamo vjerovati da kada mislimo da se sve raspada, tada se možda samo sve slaže na svoje mjesto.

Jelena Pinter

Molitva za prijatelja

Bože moj, prijatelju najbolji!
 Htio bih danas od tebe
 izmoliti prijatelja
 kome se uvijek mogu
 povjeriti,
 prijatelja koji me uvijek
 razumije,
 prijatelja koji mi želi ono
 najbolje;
 za prijatelja bih te molio
 koji zna pomoći da ispravim
 pogreške,
 takvog prijatelja
 koji je oslonac u životu,
 prijatelja tako dragog
 koji nikada neće pretraživati
 moje sjene;
 prijatelja
 koji s drugima o meni samo
 dobro govori,
 prijatelja
 koji s tobom prijateljuje
 i koji svaki dan prepun tebe
 dolazi da obogati mene.
 Prijatelja koji je sretan
 kada mu pružim i najmanji
 dar;
 prijatelja
 kraj kojega se mogu smijati
 prepunim srcem,
 prijatelja
 kraj kojega imam osjećaj
 da živim vječno.

dr. Tomislav Ivančić

Uskrs u doba pandemije: Međugorje uronjeno u mir

Iako su prošle godine od Svete stolice službeno odobrena hodočašća u Međugorje, trenutna globalna situacija s pandemijom virusa COVID-19, odrazila se na planirana hodočašća u poznato marijansko hodočasničko odredište.

Međugorje je jedno od najpogođenijih mjesta kada je u pitanju epidemiološka situacija u Bosni i Hercegovini. Prvozaražena je časna sestra u samostanu u Miletini koja je došla iz Italije, a virus se brzo proširio; potpomogla je činjenica da u samostanu žive posebnim pravilima u zajednici. U karanteni su uz samostan, Dječji dom Majčino selo i Radio Mir Međugorje. Stanje je prema Kriznom stožeru civilne zaštite Hercegovačko-neretvanske županije zabrinjavajuće.

Ulice Međugorja su puste, brojna hodočašća su otkazana, a radnje zatvorene. Rade samo dežurne službe, te ljekarne i pekarnice. Kretanje je ograničeno, a uveden je i policijski sat od 20 do 5 sati. Učenici i studenti pohađaju nastavu od kuće putem interneta.

Odmah po naređenju nadležnih službi, iz župnog ureda u Međugorju poduzeli su odgovarajuće mjere. Molitveni program iz župe održava se putem interneta i radija. Molitveni program tijekom Velikog tjedna, te uskrsnog dana pratilo je nekoliko milijuna vjernika na dnevnoj razini.

U uskrsnoj poruci, msgr. Henryk Hoser, apostolski vizitator međugorske župe, među ostalim, kazao je: „Društveni život kao da se zaustavio u gotovo cijelome svijetu. Proživljavamo bolno i nestvarno vrijeme u kojem smo se uz mnoge promjene životnih navika morali odreći normalnog života sretanja i zajedničkog druženja, a time i liturgijskih slavlja. Svakako je najbolniji onaj 'euharistijski post', žrtva koja se od nas traži samo iz ljubavi prema drugome. U takav se prizor manje-više uklapa i današnja slika Međugorja. Uronjeno u mir i neku sablasnu tišinu, s hodočasničkim stazama posve pustim, s praznim prihvatilištima i s crkvom zatvorenih vrata.”

Ivan Dodig

Draga djeco!

Vjerujem da vam nedostaje druženje i škola, u smislu okupljanja i viđanja s prijateljima, jer učenja je svakako moralo biti i u ovo doba korone, kada smo se svi izolirali, manje družili, pa je tako izostalo i druženje sa *Zvonikom*. Sve je spremno za nadoknađivanje druženja, pa je pred vama nešto zanimljivo, LITURGIJSKE BOJE. S obzirom na to da je ovaj broj *Zvonika* izišao u boji, pravi je trenutak govoriti o njima i njihovoj ulozi u Crkvi.

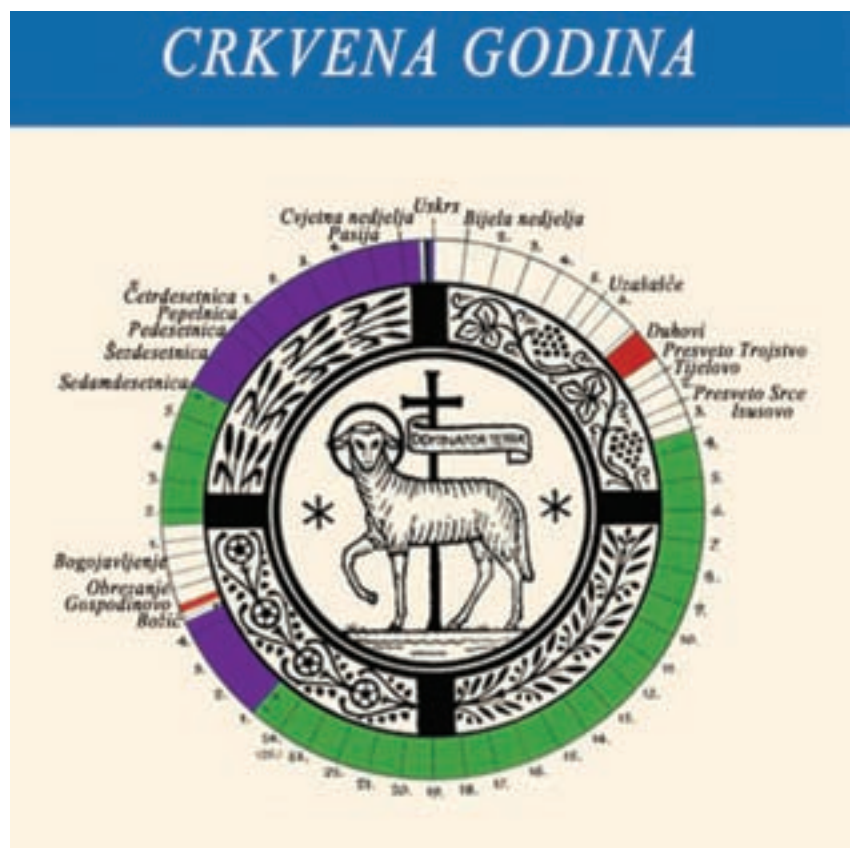

LITURGIJSKE BOJE

LJUBIČASTA POKORA Vrijeme došašća, korizmeno vrijeme i sprovodne mise.	CRVENA ŽRTVA Cvjetnica, Veliki petak, Duhovi i slavlja apostola i mučenika.	RUŽIČASTA IŠČEKIVANJE Treća nedjelja došašća i četvrta korizmena nedjelja.	ZELENA NADA I ZRENJE Vrijeme kroz godinu.	BIJELA/ZLATNA RADOST Božićno i uskršno vrijeme, blagdani BDM i svetaca koji nisu mučenici.
---	--	---	--	---

CATHOLIC EXTENSION

Zadatak za one malo starije: uzmite šestar, nacrtajte dva kruga i podijelite ga na 52 manja polja. Uzmite bojice i polako bojite, označite brojevima, a ako sve radite na većem papiru, možete i upisati naziv blagdana. Možete pratiti kako se svećenik oblači na kojoj misi, podsjetiti ga ili mu reći da znate koju boju treba obući. Ovo bi trebali napraviti ministranti, pa će im biti jasnije kada se i zašto mijenjaju haljine svećenika i njihove boje.

Kviz:

1. Koju boju misnice svećenik nosi u vrijeme adventa i korizme?

- a) zelenu
- b) crvenu
- c) ljubičastu
- d) plavu

2. Što označava crvena boja?

- a) ljubav, snagu, život
- b) bijes, ljutnju, strah
- c) nadu, iscjeljenje
- d) pokoru

3. Roze misnica oblači se samo dva puta tijekom godine, koji su to dani?

- a) prva nedjelja adventa
- b) prva nedjelja korizme
- c) treća nedjelja adventa i četvrta nedjelja korizme
- d) prva nedjelja korizme

4. Koju boju misnice svećenik oblači na Duhove?

- a) zlatnu
- b) crvenu
- c) ljubičastu
- d) zelenu

5. Za sprovode i mise za pokojne, koju misnicu nosi svećenik?

- a) bijelu
- b) zlatnu
- c) srebrnu
- d) crnu

6. Zelena boja označava radost, iščekivanje, nadu, plodnost. Ona se nosi u...?

- a) vrijeme kroz godinu
- b) božićno vrijeme
- c) uskršno vrijeme
- d) korizmu

7. Koje je boje haljina koju svećenik nosi ispod misnice?

- a) crne
- b) bijele
- c) zlatne
- d) crvene

8. Kako se zove svakodnevna haljina koju nose svećenici?

- a) odijelo
- b) reverenda
- c) škapular
- d) habit

9. Kada svećenik nosi crvenu misnicu?

- a) Na blagdane mučenika, Cvjetnicu, Veliki petak, Duhove
- b) U korizmi
- c) U adventu
- d) Za Božić

10. Koje su boje haljine ministranata?

- a) zlatne
- b) žute
- c) bijele
- d) ljubičaste

Rješenja: 1. b), 2. a), 3. c), 4. b), 5. d), 6. a), 7. b), 8. a), 9. a), 10. c).

Duhovi

Evo dva zadatka za krizmanike, a i ostale koji žele.
Upišite naziv uz objašnjenje za darove Duha Svetoga.

Sedam darova		nije povjerovao da je Isus uskrsnuo
Patnja		Mudrost, razum, savjet, jakost, znanje, pobožnost, strah Božji
treća božanstva misla		drugi naziv za Krizmu
Sedam darova Duha Svetoga		Duh Sveti
Krštenje, Euharistija, Patnja		Duha Svetoga
Toma		blagdan 50 dana nakon Uskrsa
Oslobođeni		sakramenti kršćanske inicijacije

 Pobožnost	Spasnost razboritog (logičkog, kritičkog) razmišljanja.	Prilaganje svih dobrih savjeta od onih koji su nam potrebni.
 Razum	 Jakost	Dar davanja dobrih odluka važnih za život, razlikovanje bitnog od nebitnog.
 Savjet	 Znanje	Dar koji nije strah od Boga, nego priznanje veličine i slave Božje. Prilaganje njegovih odluka.
 Mudrost	 Strah Božji	Dar po kojem ostajemo ustrajni u vjeri, u odanosti dobru i u odbijanju zla.
		Dar koji nam daje sposobnost prepoznavanja potrebe povezanosti s Bogom, koja daje smisao našem životu.
		Dar prilaganja istine, slušanja riječi pastora i uspravljanja osobnog napretka.

Riječ bolesnicima, starima i nemoćnima

Križem i stopama u pijesku do Oca

„**B**io neki siromašni i jednostavan čovjek. Uvečer, nakon zamornog rada, vraćao se kući slomljen i neraspoložen. Zavidno je promatrao ljude koji su se vozicali u automobilima ili sjedili u baru pijući pivo.

– Njima je dobro – gundao je čovjek u tramvaju stisnut bez daha.

– Oni ne znaju što znači trpjeti. Samo kada bi imali moj križ da ga moraju nositi!

Bog je s mnogo razumijevanja i strpljenja slušao svakodnevne jadikovke siromašnog čovjeka. I jedne večeri dočeka ga pri povratku kući.

– O to si ti, Gospodine! – reče čovjek iznenađen.

– Nemoj me prekoriјevati. I sam znaš kako je težak križ koji si mi navalio na leđa.

Gospodin se blago nasmiješi:

Dođi sa mnom. Dat ću ti mogućnost da izabereš drugi križ.

Čovjek se nenadano nađe u velikoj plavoj špilji. Arhitektura je odavala božanski izgled. Unutra je bilo naslagano mnogo križeva: malenih, velikih, obloženih biserjem, glatkih, hrapavih, teških, lakih...

– To su križevi koje ljudi nose. Odaberi slobodno koji želiš.

Čovjek radosno skine svoj križ i počne prebirati križeve. Najprije je iskušao lagani križ, ali je bio poveći, neudoban za nošenje. Uze križ koji nosi biskup, ali je bio neobično opterećen odgovornošću i žrtvom. Pokuša staviti glatki križ, ali osjeti da ga silno žulja. Opazi i srebrni križ, ali osjeti samoću i napuštenost kad ga stavi na sebe. I tako ih iskuša sve, ali na svaki je imao prigovor. Napokon, u zapečku pronađe jedan križ, prilično istrošen od duge uporabe. Učini mu se kao stvoren za njega. Stavi ga na leđa i klikne:

– Uzimam baš ovaj križ. Dobro mi pristaje!

A Gospodin mu uputi blagi pogled i toga časa čovjek prepozna križ: bio je to njegov vlastiti, koji je odložio ulazeći u špilju, a koji je nosio čitava života.“

Dragi prijatelji, križevi su dio našeg života. Kad smo bili mlađi nismo osjetili ili smo nekad zanemarili njihov teret i neugodnost. A bilo ih je velikih, malih, dugih, kratkih drvenih, željeznih, kamenih... Bilo ih je koji su se urezivali u srce, dušu i ljubav. Neki su dolazili s brigama, zavišću, ljubomorom, bračnim razmiricama, dječjom nezahvalnošću... A bilo ih je i s raznim bolestima. Križ je uvijek križ i nosi teret i bol.

Ponekad bi se zamijenili s drugima. Priča nam govori da je naš baš za nas jer ga je Bog odabrao...

Doživjeli smo jedan križ koji se zove koronavirus. Doživjeli i proživjeli kao i mnoge druge. Doživjeli smo i proživjeli NAJTEŽI KRIŽ u povijesti, Kristov križ. I upravo taj križ nas podsjeća na to da su naši križevi teški, ali da je Isus svojim uzeo sve naše križeve da bi nam bili lakši. Križevi ostavljaju tragove naših stopa u zemlji, osobito u pijesku. Kao da bi htjeli ostaviti uspomenu na naše korake. Ali i tu pomaže nečija ljubav.

„Čovjek je usnuo san. Hoda s Bogom po pješčanoj obali. Stopala su ostavljala vrlo jasan otisak. Dvostruki trag otkrivao je da su hodali jedan uz drugoga. U snu je čovjeku otkriveno da svaki korak učinjen na pijesku predstavlja jedan dan života. Tada se zaustavi i okrene da pogledom prebroji tragove u pijesku. Zapazio je da ponekad umjesto četiri ostaju sam dva otiska. I tako se izredao cijeli protekli život. A kakvo iznenađenje! Dijelovi puta sa samo jednim parom otisaka odgovarali su najtežim danima života. Bili su to dani tjeskoba, neraspoloženja, sumnja i mnogih trpljenja. Pravi križevi! Tada se čovjek obrati Gospodinu s prijekorom u glasu:

– Obecao si mi ostati sa mnom u sve dane života. Zašto nisi održao riječ? Napustio si me u najtežim trenucima života, u dane kada si mi bio najpotrebniji, kad su križevi bili najteži...

Gospodin se blago osmijehnu i uzvрати:

– Sine moj, nisam te prestao ljubiti ni jednoga trenutka. Oni osamljeni otisci tragova koje zapažaš u pijesku pripadaju meni, a ne tebi.

– Duboki su jer sam te kroz najteže nedaće nosio na rukama. Vidiš sine, nikada te nisam napuštao jer ja nisam samo tvoj Bog, ja sam ti Otac kojemu je stalo do tebe! Ako sam ti dao križ, ja sam ti u nošenju i pomogao. Često sam nosio i tebe i tvoj križ!“

Dragi prijatelji, čitatelji *Zvonika*. Isus je za nas križ nosio, na križu je za nas umro, u znaku križa je za nas uskrsnuo, s obilježjem križa je na nebo uzašao! S križem na barjaku nas čeka kao Kralj i ujedno naš Spasitelj i brat na nebu... Ne bojmo se svojega križa, ni bolesti, ni žalosti, ni gladi, ni siromaštva, ni smrti, ali ih se čuvajmo.... Bog je uz nas! Bojmo se jedino korona grijeha! Bez grijeha, s križem, s čistim srcem i dubokim stopama u pijesku, hrlimo k Ocu u zagrljaj!

Proživljavajući strašnu Muku i smrt Isusa Sina Božjega ove korizme, čuli smo njegovu molitvu Ocu, da nam oprosti grijehe. Radovali smo se kad je treći dan uskrsnuo jer njegovo Uskrsnuće je i naše uskrsnuće. Nama je skoro teže povjerovati u vlastito, nego u Isusovo uskrsnuće. Razlog je tomu to, što različito gledamo na uskrsnuće. Kao po nekom dogovoru, skoro svi smatramo da je „ići u crkvu” znak pravog vjernika, a onda i uskrsnuća. To je vrlo diskutabilno jer se onda osjećamo pravednicima, a one koji ne idu u crkvu smatramo grješnicima. Tko drži da je pravednik, njemu ne treba uskrsnuće jer samo mrtvac može uskrsnuti.

Taj je problem postojao već u Starom zavjetu, kada su farizeji zamjerali Gospodinu Isusu što se druži s carinicima i grješnicima. Da to razriješi, Isus im navodi primjer farizeja i carinika koji su došli u Hram pomoliti se. Farizej je stojeći, molio: „Bože, hvala Ti što nisam kao drugi ljudi, kao ovaj carinik”. I nabrajao je svoje dobre strane. Carinik, međutim, udarajući se u prsa, klečeći, ovako je molio: „Bože, milostiv budi meni grješniku!” Isusov je zaključak bio: „Ovaj ode kući opravdan, a ne onaj...!”

Sjetimo se žene bludnice koju su uhvatili u preljubu i doveli je Isusu da je osudi na kamenovanje. Isus im je rekao: „Tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci na nju kamen!” I nitko nije bacio jer ni oni koji su je tužili nisu bili pravednici, iako su se smatrali pravednima. Isusov je zaključak bio: „Ni ja te ne osuđujem. Idi, i ne griješi više!”

Izgleda da ovaj problem trebamo učiti rješavati sve dok je god ljudi na zemlji. Na naše iznenađenje, Isus je stao na stranu carinika i bludnice. Znači li to da je Isusu draže što smo grješnici? Ne! Nego nas želi naučiti da drugačije gledamo jedni na druge zato što smo svi slabi i svi griješimo. Isus, dok govori jednoj strani, ujedno poučava drugu stranu. Dok odobrava carinikov stav, on ujedno poučava farizeja da ne moli dobro. Dok govori ženi, on potiče njezine suce da su i oni grješnici. Kad su to shvatili, otišli su.

Interesantno, kod prvog slučaja, Isus ne komentira farizeja, nego samo daje na znanje tko bolje čini i da se raduje što se carinik kaje i želi se obratiti. Isus pušta farizeja da sam shvati kako nije u pravu. Slično čini Isus u drugom slučaju. On nije kazao tužiteljima: Vi ste još gori od nje. On je znao kakvi su oni. Njihove grijehe je pisao prstom po zemlji. Isus želi da oni shvate kako suditi i osuditi nije rješenje, nego treba bližnjemu pomoći da se digne. Da se obrati. Neki bibličari misle da je ta žena bludnica bila sveta Marija Magdalena.

Iz Isusovog stava prema nama vidi se samo ljubav i praštanje. On želi da to mi naučimo i da se slično ponašamo. Jer tko može za sebe iskreno reći da nema grijeha? Sjetimo se samo svojih ispovijedi, ako se iskreno ispovijedamo. Ako ne kradem, psujem li? Ako nisam ubio, jesam li riječima ubio nekoga kad sam ga sudio, ogovarao, pa i klevetao? Ako nisam bludnik, griješim li požudom očiju i ohološću života? Jer „tko misli da stoji, neka pazi da ne padne”, kaže Pavao.

Zamislimo, kada bi Gospodin Bog Otac, Sin i Duh Sveti tako radili kao mi. Kad bi nas odmah čim sagriješimo, sudio, osudio i kaznio? On bi to mogao jer zna i naše grijehe, kao što je znao grijehe onih koji su sudili bludnicu. Ali, on čeka. On daje prigodu za obraćenje po svetoj ispovijedi. I još k tome, koliko god puta hoću?

Zato nije dobro ogovarati, suditi bližnjega, pa i kad je istina to što kažemo jer možda je tog trenutka naš brat bio slab kao svi mi što imamo svoje trenutke slabosti. On će to ispovjediti i obratiti se, i možda više nikad to neće učini. Na primjer, da je Isus kamenovao onu ženu, ne bismo imali svetu Mariju Magdalenu.

Vratimo se onom „ići u crkvu”. To nije znak da sam dobar, nego da želim biti dobar. Zato sve to činim. Borim se protiv grijeha. Kršćanski život je borba. Sjetimo se što je Gospodin Isus rekao: „Nisam došao suditi svijetu, nego spasiti! Ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni!” Ti bolesnici smo svi. A mi, ako ne možemo liječiti kao Isus, možemo barem podići bližnjega jer će i on nas podići kad padnemo.

Bereška duhovna zvanja

9. Stjepan Tomašev, sin Stjepana i Janje Terzić, rođen je 21. prosinca 1912. godine. Gimnaziju je pohađao u Subotici i Travniku, teologiju u Sarajevu i Zagrebu, a zaređen je u Dubrovniku 17. listopada 1937. godine. Poslije ređenja upravljao je kapelanijom u Smokovljanima dvije godine. U mjestu je tada bilo oko 200 vjernika. Poslije je u listopadu 1939. godine premješten u Ošlje, gdje je ostao do 1944. godine, kad je prisiljen napustiti župu. Ošlje je tada brojalo oko 350 župljana. Neki drže da je 1945. umoren, dok su neki pričali da se javljao iz Francuske. Njegova je mati Janja poslije njegovoga nestanka živjela u mjestu Topolo, gdje je služila svećenike koji su povremeno dolazili u župu. Podatke o Stjepanu Tomaševu je 4. rujna 2020. godine poslao Ivan Šimić iz arhiva Dubrovačke biskupije.

10. Adam Kovačev, sin Josipa i Antonije (Tonke) Božić, rođen 6. kolovoza 1917. godine u Beregu. Od 1925. do 1931. godine završio je prvih šest razreda pučke škole u Beregu. Gimnaziju je počeo u Somboru gdje je završio prvih šest razreda, a nastavio od 1937. do 1939. godine u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Travniku. Tamo je položio ispit zrelosti 2. rujna 1941. godine. Godine 1939. i 1940. počeo je studij bogoslovja u Senju, pa nastavio od 1940. do 1944. u Đakovu. Za svećenika ga je 9. srpnja 1944. godine zareadio đakovački biskup dr. Antun Akšamović. Prvo mu je kapelansko mjesto bilo u Harkanovcima od 15. kolovoza 1944. do 21. srpnja 1945. godine. Bio je imenovan za kapelana u Valpovu 22. srpnja 1945. godine, gdje je ostao do 24. srpnja 1945. godine. Već 25. srpnja 1945. godine imenovan je upraviteljem župe Koška. Godine 1959. imenovan je tamošnjim župnikom. U Koški je služio 43 godine – sve do svoga umirovljenja, 31. kolovoza 1988. godine. Kako svojom pismom od travnja 2020. godine svjedoči Ivan Korov, župnik u Koški, župljanima župe Koška je župnik Adam Kovačev ostao u najljepšoj uspomeni. Njegova rodbina iz Berega 2020. godine svjedoči da je župnik Kovačev bio privržen i svojoj rodbini u Beregu i da je volio svoje rodno selo. Rado je dolazio u selo i posjećivao rodbinu. Kao i mnogi bereški katolici, volio je somborske karmelićane, pa je bio čest gost u somborskom Karmelu. Mirovinu je uživao svega dvije godine. Mučila ga je šećerna bolest. Operiran je. Trpio je velike bolove od gangrene nogu. Umro je u svećeničkom domu u Đakovu 25. rujna 1990. godine. Bilo mu je 73 godine. Svetu misu zadušnicu služio je za njega 27. rujna 1990. godine đakovački biskup Ćiril Kos, s kojim je bio i zaređen za svećenika. Adam Kovačev želio je da ga se sahrani u Beregu, u obiteljskoj grobnici. Ta mu se želja ispunila.

11. Matija Nikolin rođen je u Beregu 12. siječnja 1919. godine. Djetinjstvo je proveo u seljačkoj kući svojih roditelja Marina i Marte Radičev. U Beregu je 1925/26. godine završio 1. razred pučke škole. Nakon završene pučke škole pohađao je od 1929. do 1937. godine gimnaziju u Osijeku, gdje je 1937. godine položio ispit zrelosti. Bogoslovne znanosti studirao je u Đakovu od 1937. do 1942. godine.

Biskup dr. Antun Akšamović ga je 19. srpnja 1942. godine u Đakovu zareadio za svećenika. Kao kapelan djelovao je od 14. srpnja 1942. do 1. kolovoza 1943. u Indiji. Od 1. kolovoza 1943. bio je kateheta u đakovačkoj njemačkoj školi, a od 20. prosinca 1943. godine i dušobrižnik za Nijemce u Đakovu. U Đakovu je ostao do 6. studenog 1944. godine. Od 16. ožujka do 11. svibnja 1945. godine zamjenjivao je odsutnog župnika u Nijemcima. Bio je kapelan u Đakovu od 11. svibnja 1945. Od 25. siječnja 1946. do 19. travnja 1947. godine obnašao je službu vjeroučitelja u đakovačkoj gimnaziji. Od 24. travnja do 1. svibnja 1947. godine bio je privremeni upravitelj župe u Vuki. Od 1. svibnja do 16. srpnja 1947. godine bio je kapelan u Šljivoševcima. Bio je kapelan u Valpovu od 16. srpnja do 21. kolovoza 1947. godine. Od 21. kolovoza do 5. rujna 1947. godine bio je kapelan u Slavonskom Brodu. Privremeni upravitelj župe Aljmaš bio je od 5. do 27. rujna 1947. godine. Bio je upravitelj župe Piškorevci od 27. rujna 1947. godine. Tamo je postao i župnik te je bio i redoviti ispovjednik časnih sestara. Samo 1947. godine doživio je 7 premještaja. Od 1. kolovoza 1961. je bio upravitelj župe Štitar, gdje je 1. srpnja 1962. godine postao župnik. Tamo je ostao do 1. srpnja 1962. godine, kad je postao upravitelj župe Vrpolje. Od 4. srpnja 1962. godine bio je župnik u Vrpolju gdje je ostao do svoje smrti 30. ožujka 1985. godine. Neko je vrijeme bio upravitelj župe u Batini, a 1962. godine je bio i upravitelj župe u Ivankovu. Sahranjen je 1. travnja 1985. godine na groblju Strizivojna-Vrpolje.

12. Daniel Katačić je rođen 16. listopada 1991. godine u Beregu od oca Zdravka i majke Zorice. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, a Prirodoslovno-matematičku gimnaziju u Somboru 2010. godine. Kaže, da ga je život i djelo sluga Božjeg oca Gerarda oduševilo za svećeništvo. Iste je godine kao svećenički kandidat Subotičke biskupije stupio u bogoslovno sjemenište u Đakovu. Poslije treće godine studija prešao je u Red bosonogih karmelićana. Poslije prvih redovničkih zavjeta nastavio je studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Godine 2017. ponovno je primljen među svećeničke kandidate Subotičke biskupije. Diplomirao je 2018. godine iz područja dogmatike s temom „Odnos Crkve i spasenja u teologiji Josepha Ratzingera (Benedikta XVI.).” Nakon đakonskog ređenja postavljen je za duhovnog asistenta u župi Imena Marijina u Novom Sadu. Na svetkovinu apostolskih prvaka Petra i Pavla 2018. godine, biskup subotički, msgr. Ivan Pénzes zareadio ga za đakona Subotičke biskupije, a 25. siječnja 2019. godine svećenika. Svoju mladu misu je u Beregu slavio 17. veljače. Trenutno je župni vikar u župi Imena Marijina u Novom Sadu. Daniel Katačić ponosi se što je rodbinski povezan sa svećenikom Josipom Radičevim.

13. Časna sestra Krstijana Gorjanac rođena je u Beregu, a služi u Družbi sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Zagrebu. Trenutno je na službi u svećeničkom domu na Kaptolu u Zagrebu.

Barokni trg Presvetog Trojstva u Somboru

Srednjovjekovni Sombor imao je tri šanca. O tome pišu prva dva kroničara grada, fra Bono Mihaljević i župnik Matija Slatković. Tragovi šančeva i danas se mogu vidjeti u gradu i na periferiji grada. Središnji i najuži šanac je okružio jezgru, danas centar grada. Pretpostavlja se da je unutar tog najužeg šanca bila srednjovjekovna tvrđava na čijem je mjestu sagrađena gradska kuća polovicom 18. stoljeća. Nakon protjeriva-

Na fotografijama koje su nastale u drugoj polovici 19. stoljeća, vidimo kako je izgledao barokni trg koji je okružen baroknim zdanjima. Zdanja koja su bila oko trga: Gradska kuća i danas postoji, Gramatikalna gimnazija – na njenom mjestu podignuta je nova zgrada u kojoj je smještena gimnazija, Galerija, Grassalkovićeve palača, Biblioteka, kapela Ivana Nepomuka i franjevački samostan s crkvom. Na sredini trga barokni spomenik. Kompozicija spomenika se sastojala od podnožja i obeliska. Na ukrasnom podnožju trokutnog oblika bili su smješteni kipovi Blažene Djevice Marije, apostola Petra i Pavla. Iz podnožja se uzdizao obelisk ukrašen oblacima, na kojima je postavljen kip, koji je predstavljao Presveto Trojstvo, Oca, Sina i u obliku goluba Duha Svetog.

U ranoj kršćanskoj umjetnosti, Oca i Sina i Duha Svetoga predstavljali su s tri lika koji sjede jedan pored drugog. Kasnije se pojavljuje kao jedan lik s tri lica. Papa Urban VIII. godine 1628. ukinuo je taj način predstavljanja Trojstva. Sve više se rasprostranilo da se predstavljaju s trokutom u čijoj sredini je oko. Taj način predstavljanja najčešće vidimo na oltarima ili zidnim slikama. Od 17. i 18. stoljeća se razvio i danas poznat i rasprostranjen način predstavljanja Oca kao starijeg čovjeka s bradom, Sina kao tridesetogodišnjeg muškarca i iznad njih Duha Svetoga u liku goluba.

Na fotografijama koje su nastale u drugoj polovici 19. stoljeća, vidimo kako je izgledao barokni trg koji je okružen baroknim zdanjima. Kompozicija spomenika sastojala se od podnožja i obeliska. Na ukrasnom podnožju trokutnog oblika bili su smješteni kipovi Blažene Djevice Marije, apostola Petra i Pavla. Iz podnožja se uzdizao obelisk ukrašen oblacima na kojima je postavljen kip, koji je predstavljao Presveto Trojstvo, Oca, Sina i u obliku goluba Duha Svetog.

nja Turaka polovicom 18. stoljeća, na turskim ruševinama i ostatcima džamija počinju se graditi kuće u tada novom baroknom ili rokoko stilu. Rokoko znači kićeni barok. Grade se i sakralni objekti. Sva ta nova zdanja baroka redaju se oko trga koji je kasnije dobio ime po kipu koji je bio postavljen na njemu – Presveto Trojstvo. Trg je imao centralnu ulogu u svjetovnim, a ujedno i u crkvenim događajima. Godine 1774., Pavle Krušper na sredini trga podiže spomenik Presvetom Trojstvu. Isti gospodin je za svoju obitelj imao ložu na koru crkve Presvetog Trojstva, drugu je imala obitelj Putnik.

Trg je ujedno služio i kao liturgijski prostor za razne procesije, litanije i molitve, koje su bile održane na trgu kod kipa Presvetog Trojstva. Nakon II. svjetskog rata, 1947. godine kip je srušen i uništen, a trg je preimenovan u trg „Bratstva jedinstva”. Monumentalne kipove posvećene Presvetom Trojstvu imali su i Novi Sad i Subotica, gradovi Subotičke biskupije. U Novom Sadu kip je nastradao kao i u Somboru, u Subotici je uspješno spašen i prije nekoliko godina vraćen na svoje mjesto. Posljednjih godina u Somboru vraćeno je ime trgu, postojale su i neke inicijative da se napravi novi kip.

250 godina župne crkve sv. Jurja u Kuli

Četvrt stoljeća opstojnosti unatoč povijesnih mijena

Kula je turska riječ koja znači utvrdu, zidinama opkoljeno mjesto. Vjerojatno je na mjestu današnjeg gradića bila kula od zemlje te su stoga nekadašnje Gornja Kula i Donja Kula dobile imena. U popisu Kalačke nadbiskupije iz godine 1543. spominje se po prvi puta ime mjesta „Kulya”. Iako je u periodu feudalne Ugarske ovdje bilo posjeda, nakon bitke kod Mohača (1526.) ovaj kraj je sasvim opustošen, kao i cijelo međuriječje Dunava i Tise. Broj kršćana bio je iznimno mali, ali su oni zasigurno bili katolici, jer je u poreznim zapisima Kalačke nadbiskupije iz godine 1543., 17 godina nakon Mohačke bitke, označeno mjesto Kula s godišnjom obvezom poreza: *12 forinti i jedan par čizmi*. Za vrijeme turske okupacije, te ratova vođenih za oslobođenje, kao i za vrijeme Rákoczijeva ustanka, stanovništvo je izumrlo ili pobjeglo. Nakon oslobođenja od turske vladavine, habsburške vlasti masovno su naseljavale cijelu Bačku, pa tako i ovaj kraj. Veća skupina Mađara doseljena je u Kulu 1749. godine, a te se godine osniva i župa. Kasnije, 1786., doseljeni su i Nijemci. Broj vjernika rimskoga obreda godine 1900. bio je 5924, on je početkom XX. stoljeća rastao, da bi 1941. dostigao 7054. Nakon II. svjetskog rata i istjerivanja njemačkoga stanovništva, taj se broj smanjio i nastavlja se smanjivati i dalje, sve do danas. Poseban udarac zajednica je doživjela u posljednja tri desetljeća, kada se veliki broj vjernika iselio u inozemstvo.

CRKVA I ŽUPA

Za vrijeme turske vladavine, vjernike u središnjoj Bačkoj povremeno su posjećivali franjevci iz Segedina ili iz Bača. Takva je bila situacija i nakon što su Turci napustili ove krajeve. Od godine 1720., dakle ravno tri stoljeća, svećenik stalno stanuje u Kuli, vode se i matice. Godine 1748. pastoralni rad preuzeo je biskupijski svećenik György Kalinka. U ovo doba kulskoj župi pripadaju i gotovo sva naselja središnje Bačke: Crvenka, Kerestur (danas Ruski Krstur), Lalić, Despot Szent Ivan (danas Despotovo), Sivac, Stari Ker (danas Zmajev), Pivnice, Torža (danas Savino Selo), Šove (danas Ravno Selo), Vrbas i Kucura. Od ovakvog centralnog mjesta ove župe u prošlosti,

koja ostaje najbrojnije katoličko uporište u središnjoj Bačkoj do danas, ostala je i počast u nazivu središta mjesnoga dekanata.

Današnja Crkva u Kuli, po svjedočanstvu zapisanom na spomen-kamenu pokraj glavnog ulaza, sagrađena je 1770. godine. Na kamenu je napisano: *Za vrijeme slavne vladavine Marije Terezije, godine Gospodnje 1770*. Crkva je sagrađena u slavu Božju, na čast svetom Jurju mučniku. Slike glavnog i sporednih oltara naslikao je bečki

majstor Joseph Kessler, dok je sliku Žalosne Gospe na lijevom sporednom oltaru oslikao je József Pesky, slikar iz Budimpešte. Godine 1828., kada se je već broj vjernika utrostručio, uz pomoć patrona crkva je proširena. Dužina joj je 44,5 m., širina 14 m., visina 18 m., a visina tornja 37 m. Godine 1880. umjesto drvenih pločica krova

postavljen je lim, isto tako i na toranj, a na vrhu tornja postavljen je pozlaćeni križ – uz dozvolu patrona, ali o trošku mjesnoga rimokatoličkog stanovništva. Crkva je oličena 1898. u baroknom stilu, a posao su obavili češki majstori. Glavni oltar s tabernakulom bio je od drveta, a 1941. postavljen je bijeli mramorni oltar, dar supruge Ferenc Brandeckera, Marie rođ Huff. U posljednjih 50 godina crkva je obnavljana iznutra i izvana. Najnovije renoviranje započelo je 2005. godine izoliranjem zidova, zatim ličenjem, a trenutačno se radi na renoviranju dijela tornja.

Nakon I. svjetskog rata župna crkva pokazala se malenom jer je broj vjernika narastao na oko 6.000. Tadašnji administrator Bačke apostolske administrature

biskup Lajčo Budanović, 1927. godine osnovao je vikariju svetog Roka, koja je obuhvaćala dio grada na desnoj obali kanala DTD, koji dijeli grad na dva dijela. Godine 1935. kupljena je kuća u tom dijelu koja je služila za bogoslužja i vjeronauk. Odlaskom Nijemaca prestala je pastoralna potreba za njezinim korištenjem, te je od 1958. do 1982. ona služila katolicima bizantskoga obreda, sve dok oci bazilijani nisu u Kuli sagradili crkvu i samostan. Iako je trošna, i dalje se u njoj svake srijede služi misa.

U Kuli je do sada rođeno 27 svećenika, od kojih su petorica živi. Trojica svećenika, podrijetlom iz ove župe, svojim služenjem daju značajni prinos djelovanju Crkve u dvama biskupijama u Vojvodini, te u jednoj u Hrvatskoj. **Mons. Josip Miocs**, magistar crkvene glazbe i naslovni opat, rektor je Sjemeništa „Paulinum”

u Subotici i ravnatelj istoimene biskupijske klasične gimnazije, dok je **Róbert Pastyik** generalni vikar Zrenjaninske biskupije i župnik katedralne župe sv. Ivana Nepomuka u Zrenjaninu. Službu biskupijskoga vikara za vjernike Mađare u Đakovačko-osječkoj nad-biskupiji, dekana Baranjskoga dekanata i župnika u Branjinom Vrhu vrši preč. **Gergely Beer**.

NOVA KULA – KOLONIJA KOLONIZIRANIH HRVATA

Katoličku župu rimskoga obreda u Kuli u najvećem broju činilo je mađarsko i njemačko stanovništvo. Hrvati su dio njezine povijesti posljednjih sedamdesetak godina. Dobar broj mjesnog hrvatskog stanovništva dolazio je u župnu crkvu u Kulu iz naselja Nova Kula, koje se nalazi desetak kilometara južno od Kule. Riječ je o vrlo staroj pustari, označenoj na starim ugarskim kartama kao Béla Pusztá, na kojoj su postojali raštrkani salaši nazivani prema imenima njihovih, uglavnom njemačkih, vlasnika. Nakon istjerivanja Nijemaca, komunistička je vlast ovdje osnovala poljoprivredno poduzeće i započela naseljavanje stanovnika u kuće nekadašnjih vlasnika, kao i novosagrađene. Uz ostale, naseljen je u

Katoličku župu rimskoga obreda u Kuli u najvećem broju činilo je mađarsko i njemačko stanovništvo. Hrvati su dio njezine povijesti posljednjih sedamdesetak godina. Dobar broj mjesnog hrvatskog stanovništva dolazio je u župnu crkvu u Kulu iz naselja Nova Kula, koje se nalazi desetak kilometara južno od Kule.

periodu između 1950. i 1953. ovdje i veliki broj Hrvata, uglavnom podrijetlom iz Bosne i djelomice iz Slavonije. Plodna bačka zemlja i pokrenuta industrija bile su, uz propagiranje jugoslavenskih vlasti, iznimno privlačne za „novi” život.

Pokojni župnik u Kuli Karl Raile (1880. – 1943.), koji je u ovom mjestu službovao od 1922. godine do svoje smrti, odlazio je redovito u Banju Luku na odmor. Tamo se upoznao s ocima trapistima. Na njihov je prijedlog prihvatio da će odvesti petoricu dječaka iz hrvatskih obitelji u Bačku, da ih tamo smjesti i školuje. Među trojicom koji su ostali u Kuli, i tu osnovali svoje obitelji, bio je i moj otac, svjedoči mons. Miocs. Hrvata gotovo i nije bilo u Kuli do godina nakon II. svjetskog rata. Tek 1952. počelo je doseljavanje cijelih obitelji iz Bosne u novu naseobinu, poljoprivredno dobro Nova Kula. Do 1957. godine u njoj je živjelo do tisuću Hrvata, među ostalim stanovnicima Nove Kule. Ono što ih je od njih razlikovalo je bila njihova čvrsta vjera. Svake su nedjelje dolazili pješice u Kulu na „veliku” misu u župnu crkvu, i tamo ih je bivalo od 60 do 100. Propovijedi su

tada bile na mađarskom, i ponekad na njemačkom jeziku. Tadašnji župnik im je izišao u susret na način da su vjernici Hrvati ostajali nakon mise i imali navještaj evanđelja i propovijed na hrvatskom jeziku, te kasnije i pobožnosti. Ostali su župljanima Kule primjerom žive vjere, kaže on.

Dok je poljoprivredno poduzeće radilo, hrvatska „kolonija” je opstala u Novoj Kuli, no u osvit ratnih zbivanja, 1989. i 1990. većina se njezinih članova vratila natrag ili se iselila u druge zemlje. Ostali su oni u mješovitim brakovima, i to u gradu Kula, sve dok je

Az 1898-ban renovált plébária-templom Kulán, Bács m.

ondašnja industrija, od koje su živjeli, bila funkcionalna. Cijelo je poljoprivredno poduzeće prodano 2005. godine privatnom poduzetniku, stanovnici Nove Kule su se u velikom se broju raselili, uglavnom u okolna mjesta. Iako ondje postoje i danas, u Novoj Kuli je ostalo živjeti svega dvadesetak starih ljudi, među kojima i nekoliko Hrvata. Po popisu iz 2011. u naselju Kula živjelo je 322 Hrvata, a u cijeloj općini njih 569.

RIJEČ ŽUPNIKA

Preč. György Juhász, župnik i kulski dekan, koji župnikuje u ovome mjestu od 1986., kaže da danas vrlo mali broj Hrvata dolazi u crkvu. *Poznajem oko deset obitelji u kojima žive Hrvati, a i one su nacionalno mješovite – sa Srbima, Rusinima i Ukrajincima. Svake prve subote u mjesecu u Kuli služi se sveta misa na hrvatskom jeziku, a pastoral na hrvatskom su i podjele sakramenata, ukoliko*

Veća skupina Mađara doseljena je u Kulu 1749. godine, a te se godine osniva i župa. Kasnije, 1786., doseljeni su i Nijemci. Broj vjernika rimskoga obreda godine 1900. bio je 5924, on je početkom XX. stoljeća rastao, da bi 1941. dostigao 7054. Nakon II. svjetskog rata i istjerivanja njemačkoga stanovništva, taj se broj smanjio i nastavlja se smanjivati i dalje, sve do danas. Poseban udarac zajednica je doživjela u posljednja tri desetljeća, kada se veliki broj vjernika iselio u inozemstvo.

to vjernici zatraže. O Božiću, Uskrsu, na dan prve pričesti i podjele sakramenta potvrde propovijeda se na oba jezika, kaže on. Proslava dva i pol stoljeća izgradnje crkve, u ovoj župi koja danas broji oko 2000 vjernika, započeta je prve nedjelje adventa 2019. godine, kada je svet misu predvodio fra Károly Harmath, predstojnik franjevačke kuće u Novom Sadu, a svoj su koncert imali članovi Omladinskog franjevačkog zbora „Kapistran” iz Novog Sada, na spomen franjevačkog vjerovjesništva koje u Kuli traje tri stoljeća. Prve nedjelje ovogodišnje korizme imali smo gostovanje svećenika i župnog zbora iz Sente. Ipak, svečano biskupsko euharistijsko slavlje ne možemo slaviti na blagdan sv. Jurja zbog aktualne pandemijske situacije i izvanrednog stanja. To smo odgodili. Srebrnu misu vlč. Károlya Szungyija planiramo u rujnu, a završnu svečanost u listopadu ove godine, završava kulski župnik.

Preč. mr. László Szungyi (1950. - 2020.)

U 71. godini života i 44. godini svećeništva, 14. svibnja preminuo je preč. László Szungyi, dugodošnji župnik u župi sv. Rozalije u Temerinu.

Preč. Szungyi rođen je 26. ožujka 1950. u Vrbasu. Teologiju je studirao u Zagrebu, na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, i Rimu, na Sveučilištu *Gregoriana*, od 1968. do 1976. Magistrirao je u Rimu. Zaređen je za svećenika 1976. godine. Bio je župni vikar u Subotici u župama sv. Jurja i sv. Roka od 1978. do 1981. Bio je član Liturgijskog i Vijeća za svetu glazbu od 1980. Bio je privremeni upravitelj župe u Bačkim vinogradima od 1981. do 1984. Upraviteljem župe u Temerinu (jedna od većih župa Subotičke biskupije) imenovan je 1984., a tu službu temerinskog župnika obavljao je smrti, istovremeno opslužujući vikariju Lurdske Gospe na Telepu u Temerinu (gdje je tijekom njegove službe sagrađena i posvećena prigodom Velikog jubileja spomen-crkva Lurdske Gospe, 2000. godine), i katoličke vjernike rimskog obreda u Gospodincima. Bio je članom više biskupijskih i vijeća biskupske konferencije, ispitivač u Biskupiji, profesor duhovnog bogoslovlja na Katehetsko-teološkom institutu Subotičke biskupije. Od 2000. do 2004. bio je dekan Novosadskog dekanata, a od 2014. je imenovan bačkim arhiepiskopom. Bio je jedno vrijeme i urednikom vjerskog programa na mađarskom jeziku na Radiju Novi Sad, a temerinska župa je njegovom zaslugom, prva u Subotičkoj biskupiji, dobila svoje internetske stranice. Od 2006. godine bio je članom Viteškog reda sv. Jurja. Sahranjen je na temerinskom Zapadnom groblju 16. svibnja. Misu zadušnicu u temerinskoj župnoj crkvi i sprovodne obrede na groblju predvodio je subotički biskup mons. Ivan Péntes.

Molitva za pokojne

Nebeski Oče, od Tebe dolazi naš život i Tebi se svatko vraća. Dao si nam taj boravak na zemlji kako bismo se pripremili na sudjelovanje u Tvojim vječnim

ljubavi. Ne koristimo uvijek dobro ovo vrijeme, i neki, nažalost, odbijaju Tvoje prijateljstvo. Drugi, pak, žele biti s Tobom, tražeći istinu, pravednost i dobrotu, no, ljudska slabost zamračuje čistoću duše. Zato nakon smrti trebaju najprije proći kroz čišćenje, kako bi se konačno mogli susresti s Tobom, licem u lice.

Molimo Te za sve naše pokojne koji trpe u čistilištu, prepoznajući jasno u svjetlu Tvoje ljubavi vlastitu nesreću, propuste i grijehe zemaljskog života. Oče milosrđa, oslobodi od trpljenja one za koje je Tvoj ljubljani Sin prolio svoju Predragocjenu Krv.

Znamo da prazna riječ ili mnoštvo riječi ne mogu pomoći ni spasiti naše pokojne. Zato želimo, zajedno s Isusovom Krvlju, prikazati i svoju krv kao znak ljubavi i solidarnosti. Neka trud našega rada, vjernost Bogu, strpljivost u trpljenju i uzajamna ljubav probijaju granicu smrti te pridonesu skorom i potpunom sjedinjenju naših pokojnih s Tobom.

Molimo, prije svega, za sve one kojima dugujemo posebnu zahvalnost, od kojih smo primili život, vjeru i druga dobročinstva. U svome milosrđu, također, pogledaj na one kojih se nitko ne sjeti. Amen.

Upute katoličkih biskupa u Republici Srbiji svećenicima i vjernicima laicima o slavljenju svetih misa i drugih liturgijskih slavlja nakon ukidanja izvanrednog stanja

Povodom ukidanja izvanrednog stanja i Uredbe kojom su bila zabranjena sva javna okupljanja, katolički biskupi u Republici Srbiji obratili su se svećenicima i laicima s novim uputama o slavlju svetih misa i drugih liturgijskih slavlja s narodom. Iako pandemija još nije prestala, imajući u vidu preporuke epidemioloških službi, od pete uskrсне nedjelje, 10. svibnja, u našim crkvama ponovno se slave javna liturgijska slavlja s narodom, pri čemu je naglasak stavljen na fizičko distanciranje.

Crkve se prije otvaranja trebaju dezinficirati. Ispred svakog ulaza treba biti postavljen otirač (barijera) natopljen dezinfekcijskim sredstvom, a kod svakog ulaza na vidnom mjestu biti sredstvo za dezinfekciju ruku. Poštujući udaljenost od dva metra u svim pravcima, u crkvi trebaju biti označena sva mjesta na kojima vjernici mogu sjediti ili stajati, tako da za svaku osobu budu osigurana četiri četvorna metra prostora. Prema ovim parametrima, na ulazu u crkvu treba biti istaknut broj osoba koje se istodobno mogu nalaziti u njoj, s tim da – prema odredbi mjerodavnih vlasti – taj broj zasada ne smije prijeći 100.

Za nedjeljna misna slavlja u svakoj crkvi trebaju biti određeni redari, opremljeni maskom i rukavicama, koji će kod ulaza u crkvu svakom vjerniku pri dolasku poprskati ruke sredstvom za dezinfekciju, voditi računa da svatko nosi zaštitnu masku i paziti da broj vjernika u crkvi ne prijeđe ograničeni broj mjesta. Posude za blagoslovljenu vodu i dalje ostaju prazne, a pri ulasku svaki posjetitelj treba dezinficirati ruke, te u crkvi sve vrijeme nositi zaštitnu masku preko usta i nosa, a preporučuje se i nošenje rukavica. Poslužitelji koji prikupljaju milostinju neka nose zaštitne maske i rukavice, a prikupljanje neka se tako upriliči da vjernici rukama ne dolaze u kontakt saškrabicom, a neka se izbjegne i to da vjernici jedni drugima dodaju košaricu za milostinju.

Vjernicima koji nisu u mogućnosti doći na svetu misu, bilo zbog bolesti, bilo zbog opravdanog razloga u savjesti ili radi zaštite od zaraze, prema odredbama Zakonika kanonskog prava (kan. 87 § 1), osobito starijima, i dalje ostaje na snazi oprost od obaveze sudjelovanja na nedjeljnoj misi dok su ove upute na snazi.

Za ispovijed se preporučuje prostor u kojem je moguće čuvati potreban fizički razmak, ili na otvorenom, a vjernici koji čekaju na ispovijed neka se pridržavaju potrebnog fizičkog razmaka i mjera zaštite.

Sakramenti krštenja i ženidbe mogu se slaviti uz poštovanje svih preventivnih mjera.

Za obred sprovoda trebaju se poštivati sve preventivne mjere, s naglaskom na fizičku distancu, a gdje je to moguće neka se obred vrši vani ispred kapele, odnosno mrtvačnice.

Slavlja prve pričesti, prve ispovijedi i krizme do daljnjega se odgađaju, sve dok ne bude proglašen kraj pandemije.

Župna kateheza i druge župne aktivnosti odgađaju se do daljnjega. Sastanci, kako u zatvorenom prostoru tako i na otvorenom, trebaju se održavati isključivo ako su pastoralno opravdani i ako se mogu poštivati propisane preventivne mjere. Pučke pobožnosti i drugi događaji unutar crkve mogu se održavati uz jednako obdržavanje svih preventivnih mjera, ali neka ne budu neposredno prije odnosno poslije svete mise.

Župni, biskupijski i drugi crkveni uredi su otvoreni, a vjernicima se i dalje preporučuje, kada god je to moguće, da se navedenim ustanovama obraćaju telefonom ili elektroničkom poštom.

Sadržaj 306

5

Tema
O „spasonosnoj
bezbožnosti“

14

Tragovi kulture
Obilježje kulture
u doba korone

35

Psihologija
Stres u „doba bolesti“

43

Vjeronauk za odrasle
Samo mrtvac
može uskrsnuti

9

Nova knjiga
Povijest župe Presvetog
Trojstva u Somboru –
trganje od zaborava

28

Moralni kutak
Zdravlje je
najvažnije!?

36

Obitelj
Uzori i pomoćnici
braka i obitelji

45

Sakralna umjetnost
Barokni trg Presvetog
Trojstva u Somboru

/ IMPRESUM

Katolički list (mjesečnik)
godište XXVI., broj 306
Svibanj (maj) 2020.

Izdaje:
Katoličko društvo „Ivan Antunović“
Trg sv. Terezije 3
24000 Subotica
E-mail: drustvoia@gmail.com

Adresa i kontakt Uredništva:
Matije Gupca 10
24000 Subotica
E-mail: zvonik.subotica@gmail.com
Web: www.zvonik.rs

Uredništvo:
Vinko Cvijin, glavni i odgovorni
urednik, Tel.: +381(0)21 775524
Dario Marton, novinar
Željka Zelić Nedeljković,
redaktura i korektura
Ana Gaković, lektura
Dragan Muharem, član Uredništva
Nebojša Stipić, član Uredništva
Jelena Ademi, tehnička urednica
Petar Gaković,
autor naslovne i zadnje stranice
Vedran Jegerić, fotograf

Tisak:
DOO MAGYAR SZÓ kft.
Štamparija „FORUM“
Vojvode Mišića 1
21000 Novi Sad
021/557-307

Izdavanje Zvonika podupiru
Hrvatska biskupska konferencija
Uprava za saradnju s crkvama i
verskim zajednicama Republike
Srbije.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

272

ZVONIK : katolički list / glavni i odgovorni
urednik Vinko Cvijin. - God. 1, br. 1 (1994)- . -
Subotica : Katoličko društvo „Ivan Antunović“,
1994- (Novi Sad : Magyar Szó). - Ilustr. ; 29 cm

Mesečno.

ISSN 1451-2149 = Zvonik
COBISS.SR-ID 128815111

Fotografije u ovom broju Zvonika:

- * Zvonik
- * NIU „Hrvatska riječ“
- * www.zupasvrokasubotica.com
- * www.pixabay.com

Proštenje u župi Marija Majka Crkve u Subotici

1. 6. 2020.

Proštenje u župi Marija Majka Crkve u Subotici proslavit će se u ponedjeljak, 1. lipnja u 18.30 sati. Predvoditelj misnog slavlja bit će **mons. Stjepan Beretić**, župnik katedrale sv. Terezije Avilske.

Gerardovo 2020.

Program:

15. – 22. lipnja: Svakog dana u 18 sati molitva sv. krunice,
18.30 sati sveta misa s propovijedi i molitva na grobu o. Gerarda.

24. lipnja: 18.00 sati sv. krunica i prilika za ispovijed,
18.30 sati svečana sveta misa na hrvatskom jeziku koju predvodi mons. dr. Ivan Péntes
propovijeda o. Stipe Tomić, karmelićanin,
na kraju sv. mise: molitva na grobu o. Gerarda.

Godišnja pretplata na Zvonik

- * Izravnom dostavom na župe: **1650 dinara**
- * Poštom: **1900 dinara**: tuzemstvo (popust za više primjeraka)
50 eura: Europa
60 eura: USA, Kanada (prekooceanske zemlje)

Pretplatnici iz Srbije mogu uplaćivati na dinarski račun:
Katoličko društvo „Ivan Antunović“
Trg svete Terezije 3
24000 Subotica
Srbija
Broj dinarskog računa: 310-210508-62, s naznakom: „za Zvonik“.

Pretplatnici iz Hrvatske mogu uplaćivati na ime:
Svjetlana Ivković, Stjepana Ljubića Vojvode 12, 10000 Zagreb, s naznakom „za Zvonik“.

Ostali pretplatnici iz inozemstva mogu uplaćivati na devizni račun:
Katoličko društvo „Ivan Antunović“
Trg svete Terezije 3
24000 Subotica
Serbia

Broj deviznog računa:
00-708-0200533.2 NLB Banka A.D. Beograd
SWIFT: CONARS22
IBAN: RS35310007080200533294

Prijatelji Zvonika

